

MASTERGRADSOPPGAVE

I en transnasjonal virkelighet

-Hva kjennetegner den transnasjonale virkeligheten unge migranter står i på sosiale medier?

Kari Sand

Mastergradstudiet i mangfold og inkludering

Avdeling for lærerutdanning, 2016

Forord

I arbeidet med masteroppgaven har jeg fått kjennskap til teoretikere og forskere som har åpnet opp og gitt meg nye perspektiver om et tema som jeg trodde jeg visste mye om. Jeg har jobbet med innvandrere i hele min yrkeskarriere siden tidlig på 80-tallet.

Transnasjonalisme var et tema som jeg har hatt stor glede av å skrive om. Jeg har ivaretatt ideene som jeg hadde på forhånd om å undersøke positive sider ved migrasjon. Det skulle være noe som var nytt og i tiden og noe som hadde med arbeidet mitt i videregående skole å gjøre.

Transnasjonal virkelighet og migrasjon ble veldig aktuelt under arbeidet med denne oppgaven, da media fulgte den store flyktningsstrømmen i Europa sommeren og høsten 2015. Kunnskapene som jeg har fått under arbeidet, har både gledet meg og gitt meg noe å jobbe med. Jeg er blitt inspirert og opplevd å bli oppmuntret, men jeg har også fått kunnskaper om forhold og mangler som har skuffet meg.

Takk til gutta mine som tålmodige har gitt meg tid til å sitte dag inn og dag ut med skrivingen min, og som ikke har blitt "servet" med middager og "ekstraservice". Nå er jeg lei av å bli kalt studenten, nå vil jeg bare være mamma igjen. En spesiell takk til Olav, mannen min, som har taklet mange lange dager hvor jeg bare har skrevet. Nå blir det ingen flere hytteturer med "masterkassa". Beklager, mor, for at jeg holdt det hemmelig for deg i to år at jeg holdt på med masterstudier. Tanken var at det ikke skulle gå utover deg, men det har det gjort, og nå skal vi ta det igjen!

Og til alle vennene våre: nå blir det endelig fest i Bråtenbakken igjen!

Takk til Bente som har tilbrakt kvelder sammen med meg for å få setningene på glid og få stoffet til å henge sammen, og ikke minst for alle oppmuntringene som jeg opplevde kom fra hjertet og som viste at du hadde troa på meg.

Takk til Espen veileder, som presset meg til ikke å gi meg og som stadig mente at jeg kunne gjøre det bedre. Takk for gode kommentarer, raske tilbakemeldinger og engasjement.

Takk til Malakoff vgs som har lagt til rette for permisjoner og som stadig gir meg nye og morsomme oppgaver i dette som jeg aller mest liker å jobbe med.

Sammendrag

I denne oppgaven er temaet transnasjonalisme. Jeg har undersøkt hva som kjennetegner den transnasjonale virkeligheten som unge migranter står i på sosiale medier. I undersøkelsen deltar fire unge migranter som er elever i videregående skole, de fleste på studiespesialiserende programmer. Ungdommene er mellom 17 og 22 år og har bodd mindre enn seks år i Norge. De har alle sin oppvekst fra forskjellige deler av Asia.

I kvalitative intervjuer fortalte ungdommene om en nær og hyppig kontakt med slektninger og venner i opprinnelseslandene. Informantene opplevde kontakten som støttende i migrasjonssituasjonen. I tillegg opplevde de forventninger og press i forhold til valg av utdanning og valg av ektefelle. De unge migrantenes transnasjonale virkelighet på sosiale medier kjennetegnes av engasjement og deltakelse i politiske spørsmål. Her bruker de erfaringer fra sin transnasjonale virkelighet som kilde til refleksjon.

Innhold

1	Innledning.....	8
1.1	Tematikk.....	8
1.1.1	Aktualisering av tema.....	8
1.1.2	Hvilken betydning har den transnasjonale virkeligheten for individet?.....	9
1.1.3	Interesse for prosjektet	9
1.2	Forskningsoversikt	9
1.2.1	Norske bøker og forskningsartikler.....	10
1.2.2	Internasjonale forskningsartikler.....	12
1.2.3	Hva betyr dette for mitt prosjekt?	15
1.3	Problemformulering og forskningsspørsmål.....	15
1.3.1	Hva er mitt forskningsobjekt?	15
1.3.2	Problemstilling og forskningsspørsmål.....	16
1.3.3	Begreper og avgrensning.....	16
1.4	Oppgavens forskningsdesign.....	17
1.5	Faglig sammenheng.....	17
1.6	Oppgavens oppbygning og struktur	18
2	Teoridel	19
2.1	Transnasjonalisme et kort historisk tilbakeblikk	19
2.2	Transnasjonalisme som et sosialt fenomen	21
2.3	Transnasjonale aktiviteter.....	22
2.4	Transnasjonale felt og områder	23
2.5	Transnasjonalisme i tid og retning.....	25
2.6	Effekter av transnasjonalisme.....	26
2.7	Transnasjonale ungdommer.....	29
2.8	Transnasjonalisme og identitet	30

2.9	Transnasjonal identitet og Bakhtin	32
2.10	Transnasjonal «belonging» – transnasjonal «being»	32
2.11	Transnasjonale relasjoner og konflikter	34
2.12	Transnasjonalisme og globalisering	35
2.13	Transnasjonalisme og kosmopolitisme	36
2.14	Oppsummering av teorikapittelet	37
3	Metode	39
3.1	Hva slags type forskning er dette?	39
3.1.1	Forskningsparadigme	39
3.1.2	Forskningsstrategi	41
3.2	Utvalg	43
3.3	Metoder for innsamling av materiale	45
3.3.1	Forskerrollen	47
3.4	Metoder for analyse av materiale	49
3.5	Spørsmål om forskningens kvalitet	51
3.5.1	Reliabilitet	52
3.5.2	Validitet	52
3.5.3	Generalisering	53
3.5.4	Forskningsetikk	54
4	Analyse	56
4.1	Kontakten med nær familie	56
4.1.1	Den følelsesmessige betydningen	56
4.1.2	Transnasjonal kontakt i hverdagen	58
4.1.3	Transnasjonal virkelighet og religiøse tradisjoner	59
4.1.4	Intensiteten i den transnasjonale kontakten	60
4.1.5	Transnasjonal kontakt om utdanning og yrkesvalg	62
4.1.6	Transnasjonal kontakt om valg av ektefelle	64

4.1.7	Oppsummering	65
4.2	Den transnasjonale kontakten med venner	66
4.2.1	Kontakt med norske venner på sosiale medier	66
4.2.2	Kontakt med venner i Norge med innvandrerbakgrunn	69
4.2.3	Kontakt med venner fra opprinnelseslandet	69
4.2.4	Kontakt med motsatt kjønn på sosiale medier	70
4.2.5	Språk på sosiale medier	71
4.2.6	Temaer med venner på sosiale medier	73
4.2.7	Relasjonen til vennene i opprinnelseslandet	73
4.2.8	Sosiale medier som underholdningsarena og kulturuttrykk	75
4.2.9	Oppsummering	76
4.3	Den transnasjonale kontakten på politisk nivå	76
4.3.1	Hvor finner informantene informasjon og diskusjoner av interesse?	77
4.3.2	Hvordan er informantene aktive i forhold til nyheter og samfunnsspørsmål? ...	78
4.3.3	Presentasjonen av seg selv på sosiale medier	80
4.3.4	Utteksling av informasjon om Norge.	81
4.3.5	Bildet av landet de har forlatt	82
4.3.6	Formidling av demokratiske ideer	83
4.3.7	Oppsummering	83
4.4	Oppsummering av analysen	84
4.4.1	Refleksjon over analysen	86
5	Diskusjon	87
5.1	Har sosiale medier gitt de unge migrantene en ny transnasjonal virkelighet?	87
5.2	Er den transnasjonale virkeligheten en ressurs for den unge migranten?	88
5.3	Har den transnasjonale virkeligheten betydning for de unge migrantenes liv?	90
5.4	Er transnasjonal refleksjon kjennetegn på unge migranternes transnasjonale virkelighet?	91

5.5	Hva er veien videre for forskningen?	92
5.6	Konklusjon.....	93
6	Kildeliste	95

1 Innledning

1.1 Tematikk

Temaet for denne masteroppgaven er transnasjonalisme. Transnasjonalisme er et vidt begrep og blir som oftest knyttet til migrasjon. Schiller, Basch og Blanc (1995) har laget en mye brukt definisjon og definerer transnasjonalisme som et vidt spekter av menneskelige aktiviteter som skjer på tvers av nasjonsgrenser. De transnasjonale aktivitetene, hevder Schiller et.al, bidrar til å binde sammen og støtte sosiale relasjoner fra den virkeligheten hvor migrantene har sin opprinnelse med den virkeligheten migrantene er kommet til (Schiller et.al 1995:48). I denne oppgaven er det unge migranter i 17- 22-årsalderen som er informanter. De har i intervjuer fortalt om sine transnasjonale aktiviteter på sosiale medier.

I vår teknologiske verden er muligheten for å holde kontakten på tvers av nasjonsgrenser endret, og mange mennesker har i dag kontakt med hverandre gjennom e-post, sosiale medier, chat og andre typer tekster på internett. I tillegg er det blitt enklere å reise.

Teknologien i den moderne verden utvikles i et høyt tempo og favner stadig flere. Manuell Castells hevder at den teknologiske utviklingen har ført til at samfunnet er blitt «The Society of Flows» (Castells, 1999:57). Med det mener han at det skjer en konstant flyt av interaksjoner og samspill mellom sosiale aktører som lever på forskjellige steder (Castells, 1999: 57). De fleste innvandrere som bor i Norge, har ved hjelp av moderne teknologi muligheten til å holde en nær og ofte daglig transnasjonal kontakt med slektninger og venner. De tilegner seg ikke bare informasjon om slektninger, familie og om samfunnene de har forlatt, men de har også muligheten til å delta i debatter og diskusjoner sammen med slektninger, venner og samfunnsgrupper ved hjelp av teknologiske nyvinninger som sosiale medier.

1.1.1 Aktualisering av tema

Transnasjonalisme er et aktuelt tema. I Europa opplever vi i dag store strømmer av mennesker som har valgt å krysse nasjonsgrenser for å flykte fra krig og fattigdom. På bilder fra fluktruten over Middelhavet ser vi ofte at det første flyktingene gjør når de kommer i land, er å ta fram mobiltelefonen for å få kontakt med slektninger eller andre. Mobiltelefonen og internett gir muligheten til å opprettholde kontakten mellom opprinnelseslandet og ankomstlandet. De transnasjonale aktivitetene preger virkeligheten til mange migranter i Europa.

1.1.2 Hvilken betydning har den transnasjonale virkeligheten for individet?

Vi har alle behov for å ha nettverk av mennesker rundt oss. Det er i interaksjon med andre at det skjer en utvikling og at identitet dannes. Ungdommene i undersøkelsen lever i en verden der to eller flere kulturer og verdsett danner bakgrunnen for hvordan de utfører den virkeligheten de lever i. De blir utsatt for mange nye inntrykk og påvirkninger i Norge, og må reforhandle det de tidligere har lært og tatt som gitt. Samtidig har de kontakt gjennom sosiale medier med foreldre, slektninger, venner og andre som bor i opprinnelseslandet eller andre steder i verden. I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan ungdommer forhandler en transnasjonale virkelighet der flere livsverdener blir bundet sammen.

1.1.3 Interesse for prosjektet

Bakgrunnen for valg av tema for masteroppgaven er en interesse og nysgjerrighet for å forstå ungdommer som nettopp har kommet til Norge. Jeg er lærer og underviser minoritetsspråklige elever i norsk i det forberedende året før de blir tatt inn i ordinære løp i videregående opplæring. Jeg underviser også minoritetsspråklige elever som er kommet inn i ordinære løp, men som har behov for særskilt norskopplæring. Ungdommene har ikke vært lenge i Norge, og jeg opplever dette som en svært interessant periode i migrantungdommers liv. De har vokst opp og hatt deler av ungdomstida si i opprinnelseslandet og har «ferske» opplevelser og erfaringer fra emigrasjonslandet. Samtidig har denne ungdomsgruppa nettopp erfart hvordan det er å komme til et nytt land. Denne undersøkelsen vil søke etter å få et innblikk i hvordan ungdommer med transnasjonale erfaringer forteller og reflekterer over sin egen virkelighet.

Staten har gitt uttrykk for at den første tida som ungdommene er i Norge, er viktig, og at det er ønskelig at elevene i løpet av kort tid skal være i stand til å delta i ordinær opplæring. Det er derfor viktig å innhente kunnskaper om hvordan transnasjonale ungdommer forhandler sin egen virkelighet.

1.2 Forskningsoversikt

Migrasjonsforskningen stopper ofte ved landegrensene og er opptatt av hvordan innvandrere med en annen kulturbakgrunn finner seg til rette i det nye landet. Portes , Escobar og Arana (2008) understreker hvordan transnasjonal migrasjonsforskning er forskjellig fra annen migrasjonsforskning. Transnasjonal migrasjonsforskning, hevder Portes et. al., har et annet

perspektiv og undersøker hvordan aktivitetene som skjer mellom migrantenes opprinnelsesland og ankomstlandet, bygger opp sosiale felt på tvers av nasjonsgrensene (Portes et.al. 2008:1057). Den transnasjonale migrasjonsforskningen har fokus på migranters transnasjonale virkelighet.

I min studie vil jeg undersøke den transnasjonale kontakten som unge migranter har med slektninger, venner og andre på sosiale medier.

1.2.1 Norske bøker og forskningsartikler

Denne oversikten omhandler studier av unge migranter og hvordan de på forskjellige måter takler og forhandler sin egen virkelighet og identitet i forhold til sin egen migrasjon. De unge i disse studiene lever også i transnasjonale virkeligheter der utvekslinger og bånd mellom migrantens opprinnelig nasjon og migrantens mottakernasjon har betydning for den virkeligheten de lever i. Denne forskningen ligger tett opptil det fokuset jeg har hatt. Det er gjort mange teoretiske arbeider om transnasjonalisme. Min studie er empirisk og derfor er det empiriske studier jeg har sett på her.

I boka «Muslim i Norge: religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere» har Sissel Østberg (2003) undersøkt hva islam betyr for andregenerasjonspakistanere i Norge. Boka er et resultat av et lengre empirisk forskningsarbeid hvor hun fulgte fem fulgte fem pakistanske familier over lengre tid.

I forhold til min oppgave er det mest interessant å se på hennes funn i forhold til ungdommene i overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole og i tidlig voksen alder.

Ungdommene i Sissel Østbergs materiale har vokst opp i Norge, og de kjenner det norske samfunnet godt. Dette er i motsetning til ungdommene i mitt materiale som har kort botid, de har bodd kortere tid enn seks år i Norge.

I Sissel Østbergs materiale kommer det fram at ungdommenes egen markering av religiøs og etnisk tilknytning blir tydeligere jo eldre ungdommene blir. De ønsker å tilhøre et religiøst fellesskap og ha en gruppetilhørighet til det pakistanske miljøet. Hvordan de utfører tilhørigheten, er for ungdommene situasjonsbestemt og et viktig ledd i deres stadige forhandlinger om egen identitet. Sissel Østberg mener at ungdommene i undersøkelsen er

kritiske og nytenkende. De setter ofte seg selv i forhandlende posisjoner og godtar ikke umiddelbart foreldrenes religiøse og kulturelle verdier (Østberg, 2003). Jeg vil i min oppgave undersøke hvilken betydning informantene mener at foreldrenes verdier har for den virkeligheten de lever i.

Den norske forskeren Annick Prieur har foretatt en liknende studie hvor hun har intervjuet 52 ungdommer med innvandrerbakgrunn. Det blir redegjort for studien i boka «Balansekunstnere» fra 2004. Studien handler om betydningen av å ha en annen etnisk bakgrunn i Norge og om hvordan opplevelsen av etnisitet dannes. I studien fant hun blant annet at familien har stor betydning for etnisk identifisering. Flere av funnene hennes samsvarer med funnene til Østberg (2003). Prieur viser også at etnisk bakgrunn blir viktigere i tenårene, og i likhet med Østberg fant hun at ungdommenes tilhørighet til religion er sterk og at religiøsiteten er modernisert (Prieur, 2004).

I materialet finner Prieur at betydningen av etnisitet ikke er en fast størrelse, men at den er individuell. I tillegg er betydningen av etnisitet for den enkelte avhengig av hvilken kontekst den inngår i. Studien til Prieur tydeliggjør hvordan moderniteten kommer til uttrykk i forhandlingene av identitet hos informantene og understreker samtidig at den subjektive identitet er svært komplisert (Prieur, 2004). Jeg vil i min undersøkelse se på hvilken oppfatning ungdommene har av sin egen etnisitet og religion, og om dette er temaer som kommer fram i ungdommenes transnasjonale virkelighet på sosiale medier.

I artikkelen «Transkulturelle erfaringer i sosiale medier - En studie av diskursive strategier hos norske innvandrere på nett» av Martin Engebretsen (2015) undersøker forfatteren hvordan innvandrere kan bruke sine transnasjonale erfaringer til å påvirke diskursen om innvandrere på sosiale medier. I studien bruker den norske medieforskeren intervju og tekster til tre unge mennesker med innvandrerbakgrunn som materiale. Denne studien skiller seg fra min ved at den har fokus på analyse av informantenes tekster på sosiale medier i Norge, mens min undersøkelse er konsentrert om en analyse av intervjuer med informanter hvor de reflekterer over kontakten og kommunikasjonen de har på sosiale medier. Det innsamlede materialet er på den måten forskjellig. Martin Engebretsen har sett på tekster, mens mitt materiale er intervjuer. Begge studiene undersøker hvordan informantene forhandler sin transnasjonale identitet på sosiale medier.

Engebretsen fant at informantene bruker ulike uttrykksformer på sosiale medier som skript, bilder, musikk og filmer for å forhandle sin egen identitet. Deres egen transnasjonale indre stemme kommer tydelig til uttrykk på bloggene til informantene. De har i tillegg en felles intensjon om å skape et annet bilde av innvandring og migrasjon enn det de norske mediene ofte står for.

Martin Engebretsen fikk liten respons da han søkte etter informanter til denne studien. De tre informantene som han fant til slutt, mente at ungdommer og andre med innvandrerbakgrunn er tilbakeholdne med å eksponere seg selv på sosiale medier. Gjennom sitt arbeide vil forfatteren undersøke om informantene kan virke som rollemodeller for andre innvandrere og at de på den måten kan være med på å åpne for at andre innvandrere synliggjør flere sider av seg selv i mediene. (Engebretsen, 2015). Dette er et interessant aspekt. I min undersøkelse vil det bli interessant å undersøke om et liknende aspekt kommer fram i informantenes tolkninger og refleksjoner om presentasjonen av seg selv på sosiale medier.

1.2.2 Internasjonale forskningsartikler

Over har jeg redegjort for forskning som har vært utført i Norge. Det er også foretatt mye empirisk forskning utenfor Norge som er relevant for mitt prosjekt. Artikkelen under handler om hvordan ungdommer bruker transnasjonale erfaringer som redskap i forhandlingene om sin egen identitet.

Artikkelen « ‘You Can’t Exactly Act American Here In Israel!’: Identity Negotiations of Transnational North American-Israeli Children and Youth» er skrevet av Laura I. Sigad og Rivka A. Eisikovits (2010). Denne artikkelen er interessant for mitt prosjekt fordi den undersøker hvordan transnasjonale ungdommer veksler mellom flere kulturer, og hvilke konsekvenser det har for perspektivet på forhandlingene om egen virkelighet.

Artikkelen belyser gjennom empiriske undersøkelser hvordan transnasjonale ungdommer fra Nord- Amerika forhandler sin identitet etter å ha flyttet til Israel. Barna og ungdommene har daglig kontakt med venner og familie i Nord-Amerika, og forfatterne mener at barna og ungdommene i undersøkelsen har et idealisert og ofte et urealistisk bilde av livet i Nord-Amerika. Forfatterne mener å ha funnet at de unge i undersøkelsen forhandler mellom to kulturer, men at de ikke opplever deltakelse eller tilhørighet til noen av dem. De finner også at

vekslingen mellom to kulturer skjer forskjellig i forhold til kjønn. Jentene opplever at de lever i spenningen mellom de to verdenene, mens guttene gir uttrykk for at de opplever å være to steder, men at de vekselvis er enten i den ene eller i den andre verdenen.

I undersøkelsen kommer det fram at de unge utvikler kulturkompetanse slik at de justerer sin atferd etter hvilken kultur de til enhver tid forholder seg til. Forfatterne mener at disse transnasjonale unge har oppnådd ferdigheter som er viktige bidrag i et globalt samfunn og til å leve transnasjonale liv. Jeg vil i min undersøkelse se etter tegn på om informantene gir uttrykk for at de har utviklet kulturkompetanse etter at de flyttet til Norge, og om det er noen forskjell i forhold til kjønn når det gjelder opplevelsen av tilhørighet.

Angela W.Y. Shik (2015) har utført en studie av kinesiske ungdommer som har emigrert til Canada. Noen av ungdommene i undersøkelsen var kommet sammen med en eller to av foreldrene og noen av dem var kommet alene, mens foreldrene fremdeles var bosatt i Hong Kong. Bakgrunnen for undersøkelsen var å finne ut hvordan ungdommene opplevde overgangen og hvordan de fant seg til rette i migrasjonsprosessen. Bakgrunnen til informantene i denne studien likner bakgrunnen til informantene i min studie. Der har også noen kommet alene, mens andre har kommet sammen med foreldrene sine.

De kinesiske ungdommene i studien til Shik ga uttrykk for at de opplevde stor fleksibilitet og frihet i migrasjonsprosessen. Gjennom kontaktene de hadde på internett, reiser, media, i det daglige liv og så videre, følte de ikke press til å identifisere seg verken med den canadiske eller den kinesiske kulturen. Tvert imot var deres sosiale område utvidet til at de både kunne ivareta den kinesiske kulturen samtidig som de etablerte nye nettverk i Canada. Flere av ungdommene ga uttrykk for at migrasjonen hadde ført til at de var blitt utfordret til å løse problemer, og at dette hadde vært viktig byggesteiner og overførbart i forhandlingene om byggingen av egen identitet.

Kinesere er en kjent gruppe migranter som lever transnasjonale liv i mange land, og mange forskere har vist interesse for kinesere i sine studier. I en studie av Rizwagul NurMuhammad, Heather A. Horst, Evangelia Papoutsaki og Giles Dodson (2015) som er publisert i «Identities», deltar uiguriske informanter. Informantene tilhører en undertrykt minoritetsgruppe i Nordvest-Kina. Denne undersøkelsen likner på mitt prosjekt på den måten at det er sosiale medier og ungdommens transnasjonale virkelighet som er brukt som

utgangspunkt for studien. Forfatterne her undersøkte hvordan uigurisk transnasjonal identitet kommer til uttrykk på Facebook hos unge som lever et liv i diaspora, et land utenfor deres eget.

I studien kommer det fram at ungdommene er ivrige etter å ta vare på sin uiguriske identitet og det uiguriske språket, og de ytrer meninger om politisk frihet og fri religionsutøvelse i Kina. Informantene viser politisk interesse, men forskerne er usikre på om det fører til å samle uigurer i diaspora og om det er med på å skape en sterkere politisk stemme.

Artikkelforfatterne mener at det er viktig å skille mellom hvordan sosial kommunikasjon på internett produserer egne diasporanettverk og hvordan kommunikasjonen er med på å utvikle og vedlikeholde transnasjonale nettverk i diaspora. I denne undersøkelsen opplevde forskerne at de transnasjonale nettverkene var mer opptatt av å ta vare på sin kulturelle identitet. I mitt materiale vil det være interessant å undersøke om informantene gir uttrykk for at de deltar med en politisk stemme på sosiale medier.

Den neste artikkelen skiller seg fra min undersøkelse på samme måte som Engebretsens (2015) materialet ved at den går inn i de ulike tekstene til informantene på sosiale medier. Allikevel er studien interessant for mitt arbeide fordi den i likhet med min går inn i de ulike temaene på sosiale medier som de transnasjonale ungdommene er opptatt av.

Artikkelen heter «Indnpride: Online spaces of transnational youth as sites of creative and sophisticated literacy and identity work» og er skrevet av forfatterne McGinnis, T., Goodstein-Stolzenberg, A. og Saliani, E.C. (2007). Studien likner arbeidet som den norske medieforskeren Engebretsen (2015) har gjort, se over. Den handler om hvordan transnasjonale ungdommer bruker ulike modaliteter på sosiale medier for å forhandle sin egen identitet og diskutere temaer som de er opptatt av. Uttrykkene de bruker og deltakelsen i ulike sosiale nettverk, reflekterer deres liv utenfor nettet. Forfatterne mener at måten deltakerne inntar flere perspektiver, er et karakteristisk kjennetegn for borgere av den globale verden (McGinnis et.al. 2007). I forhold til min studie ser jeg at det vil være interessant å undersøke hvordan informantene forhandler sin identitet og hvilke temaer de er opptatt av å diskutere på sosiale medier.

Forskningslitteraturen over belyser flere av områdene som jeg vil behandle i min studie. Blant annet vil jeg undersøke hvilken betydning informantene mener at de transnasjonale kontaktene deres har for egen utvikling og for hvilke interesser de har.

1.2.3 Hva betyr dette for mitt prosjekt?

Den empiriske litteraturen over viser at det er foretatt forskning som har innhentet kunnskaper om unge migraners transnasjonale virkelighet og unge migraners transnasjonale aktiviteter på sosiale medier. Områdene som er studert i den empiriske litteraturen over, er overlappende med det feltet jeg vil undersøke, som er unge migraners transnasjonale virkelighet på sosiale medier. I tillegg er det foretatt teoretiske studier om transnasjonalisme som jeg vil redegjøre for i den teoretiske delen av oppgaven. Formålet med min studie er å skaffe til veie kunnskaper som er relevante i forhold foreliggende kunnskaper på området.

Det spesielle bidraget for denne oppgaven blir å innhente kunnskaper om transnasjonale erfaringer og opplevelser i forhold til sosiale medier hos unge migranter som har bodd kort tid i Norge.

1.3 Problemformulering og forskningsspørsmål

Den moderne teknologien åpner for mange muligheter på mange ulike plan. I min oppgave ønsker jeg å undersøke hvordan ungdommene bruker den nye teknologien til å kommunisere over landegrensene. Masteroppgaven vil handle om nyankomne ungdommer i videregående skole og hvordan de bruker sosiale møteplasser på internett til å forhandle sin egen virkelighet.

1.3.1 Hva er mitt forskningsobjekt?

Mitt forskningsobjekt er transnasjonale ungdommers kontakt med slektninger, venner og andre på sosiale medier. Analyseenheten kan bestemmes som unge emigraners refleksjon over den transnasjonale virkeligheten de befinner seg når de er på sosiale medier. I studien vil jeg intervju og samtale med ungdommene. Det er de transnasjonale ungdommenes egne fortellinger om og refleksjoner over kontakten de på har internett som løftes fram i prosjektet. I oppgaven undersøker jeg ungdommenes kontaktflate på flere plan, både kontakten de har med nær familie og med venner i opprinnelseslandet, og hvordan de forholder seg til opprinnelseslandet på et mer overordnet plan.

1.3.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Jeg har kommet fram til følgende problemstilling:

Hva kjennetegner den transnasjonale virkeligheten unge migranter står i på sosiale medier?

For å besvare problemstillingen har jeg formulert følgende forskningsspørsmål

1. Hvilke typer transnasjonale aktiviteter deltar ungdommen i gjennom sosiale medier?
2. Hvordan beskriver og reflekterer ungdommene over de ulike transnasjonale virkelighetene de befinner seg i når de er på sosiale medier?
3. Hvordan forhandler ungdom egen transnasjonal identitet i sosiale medier?
4. Hva karakteriserer sosiale medier som et transnasjonalt rom for disse ungdommene?

1.3.3 Begreper og avgrensning

Transnasjonal virkelighet betyr å leve i en virkelighet der mer enn en nasjons kultur og verdier har betydning for de avgjørelsene som blir tatt i det daglige liv. I en transnasjonal virkelighet bindes nasjoner sammen gjennom transnasjonale aktiviteter som skjer på tvers av nasjonsgrenser. Informantene i oppgaven har emigrert fra opprinnelseslandene sine hvor de vokste opp. Ved hjelp av dagens teknologi har de muligheten til å holde kontakten med opprinnelseslandene, og på den måten blir kontakten viktig for hvordan de unge forhandler sin transnasjonale virkelighet.

Sosiale medier er rammen for undersøkelsen av ungdommenes transnasjonale virkelighet. Ida Aalen karakteriserer sosiale medier i artikkelen «Sosiale medier» som mange til mange – kommunikasjon, i motsetning til annen teknologisk kommunikasjon som telefoni og tekstmeldinger som egner seg best til en til en-kommunikasjon. Aalen gjør det klart at dette ikke er en definisjon og at sosiale medier er en sekkebetegnelse (Aalen, 2015).

I min studie vil jeg bruke en vid definisjon av sosiale medier. Sosiale medier vil i denne oppgaven i tillegg til Aalens oppfatning av hva sosiale medier er, omfatte web- baserte tjenester som gir ungdommene muligheten til å kommunisere med andre og ytre sine egne meninger i dialog med andre. Slike sider kan også være blogger og ulike nettsider hvor det er mulig å kommentere og være i dialog med andre. Ofte blir disse sidene knyttet opp mot kjente

sosiale medier. I undersøkelsen til Andersson et.al. uttrykker informantene at de blir kjent med et tema på Facebook, og det bringer dem videre til andre nettsider og blogger (Andersson 2012: 41).

Migrasjon omfatter både emigrasjon og immigrasjon, det vil si utvandring og innvandring. I problemstillingen har jeg brukt begrepet migrasjon i betydningen av at informantene i undersøkelsen er både emigranter, fordi de har utvandret fra opprinnelseslandene sine, og immigranter, fordi de er innvandrere i Norge. Ifølge Tønnesen (2015) uttrykker begrepet migrasjon ingen forskjell på om migrasjonen har vært frivillig eller tvungen, illegal eller legal (Tønnesen, 2015). I denne oppgaven vil informantenes status i forhold til migrasjonen være vagt formulert. Dette er også gjort for å ivareta informantenes anonymitet.

Identitet er et annet begrep som er bruk i oppgaven. Ungdommene i denne undersøkelsen har gjennom migrasjon endret omgivelsene for hvor de er, og de har fått flere tilhørigheter. Identiteten påvirkes av flere faktorer og når faktorene endres, blir også identiteten eller «hvem man er» endret, som Tranøy uttrykker i artikkelen «Identitet» (Tranøy, 2015).

1.4 Oppgavens forskningsdesign

Forskningsdesignet er oppgavens indre logikk og binder de ulike delene i prosjektet sammen. Formålet med designet er at det skal danne grunnlaget for at forskningen blir ivaretatt på en grundig og etterprøvable måte og bringe fram svar på problemstillingen. Forskningsdesignet i denne oppgaven er bygget opp rundt kvalitative metoder. Prosjektet etterspør ungdommers opplevelser og erfaringer i forhold til egen virkelighet. Intervjuguiden for de semi-strukturerte intervjuene er laget slik at det både skal være en struktur for intervjuet og være åpent nok til at informantene kan komme med andre innspill enn det forskeren har tenkt på i forkant. Som en kvalitativ studie vil ikke funnene frambringe tall eller størrelser. Formålet med denne studien er å frambringe kjennetegn og egenskaper ved den transnasjonale kontakten som de unge migrantene har på sosiale medier.

1.5 Faglig sammenheng

Mitt forskningsarbeid gir kunnskaper som kan gi konsekvenser for det pedagogiske arbeidet i skolen. I videregående skole er det mange elever som er unge migranter, og som lever i

transnasjonale virkeligheter. Ved å få kunnskaper om den transnasjonale elevgruppa vil vi ha muligheten til å gi elevene et godt pedagogisk tilbud.

Jeg har i oppgaven brukt litteratur og fått inspirasjon fra mange ulike fagfelt. For å nevne noen har det vært sosialantropologi, sosiologi, filosofi, pedagogikk og mediefag. Det transnasjonale perspektivet blir brukt innenfor flere fagfelt.

I forhold til masterstudiet i mangfold og inkludering er det en nær tilknytning. Det transnasjonale er en del av mangfoldet som vi omgir oss med, og kunnskaper om transnasjonalisme og mangfold gir oss evnen til å se større perspektiver og å skape gode muligheter for inkludering i skole og samfunn.

1.6 Oppgavens oppbygning og struktur

Denne oppgaven er inndelt i fem hoveddeler; innledning, teori, metode, analyse og diskusjon. I teoridelen redegjør jeg for transnasjonalisme som begrep og forskningsområdet. I siste del av teoridelen blir transnasjonalisme sett i forhold til andre liknende begreper. I det metodiske kapitlet beskriver og diskuterer jeg valg av metode, forskningens kvalitet og plasseringen innenfor en forskningsvitenskapelig sammenheng. I analysen blir informantenes sitater belyst og satt inn i en kontekst, og det blir foretatt mulige tolkninger i forhold til annen forskning og teori som det er redegjort for andre steder i denne oppgaven. Analysedelen er delt i tre. I kapittel fem diskuterer jeg funnene relatert til annen forskning og teori presentert i teoridelen av oppgaven.

2 Teoridel

I denne oppgaven har jeg undersøkt hvordan transnasjonale ungdommer opplever å forhandle sine ulike virkeligheter på sosiale medier. Transnasjonale ungdommer har familie, venner og andre i flere land som de er i jevnlig kontakt med, samtidig som de lever sine liv i Norge.

Den teknologiske utviklingen har de siste årene bidratt til at kontakten mellom migranter og deres opprinnelsesland er blitt intensivert. De fleste områder og samfunn i verden har vært med på en rivende utvikling av telefoni og internett. Caroline Brettell er av den oppfatning at begrepet transnasjonalisme bidrar til å sette ord på vår hurtigvoksende teknologiske verden, der det stadig blir kortere sosiale distanser mellom deltakerne (Brettell 2000: 104). Brettell mener at transnasjonalisme belyser hva som skjer i den sosiale kontakten mellom mennesker når mulighetene for kontakt har endret seg så radikalt på grunn av den teknologiske utviklingen.

De teknologiske nyvinningene, blant dem sosiale medier, åpner for mange muligheter til å kommunisere over landegrensene. Intensiteten kan være høy og fleksibiliteten er stor. På sosiale medier er det mange muligheter til å dele informasjon, kommentere, legge ut bilder, chatte eller utveksle andre typer tekster i sanntid.

I denne masteroppgaven er begrepet transnasjonalisme sentralt. Jeg vil i teoridelen presentere begrepet ved først å se det i en historisk utvikling. Deretter vil jeg ta for meg ulike forhold rundt transnasjonalisme og utlede hvordan forskere har brukt transnasjonalisme som begrep i sin forskning. Jeg vil også sette transnasjonalisme inn i en sammenheng med andre liknende begreper.

2.1 Transnasjonalisme et kort historisk tilbakeblikk

Transnasjonalisme framstår for mange som et nytt fenomen, men allerede i 1916 skrev Randolph S. Bourne artikkelen «Transnational America» (Bourne, 2006: 86). Artikkelen er et kritisk innlegg til idealet om assimilasjon i forbindelse med de store innvandringsbølgene til USA på starten av 1900- tallet. Bourne er negativ til begreper som «smeltedigel» og assimilasjon, begreper som vi fremdeles har negative assosiasjoner til innenfor fagfeltet migrasjon. Han er tidlig ute med å bruke det som seinere blir omtalt i faglitteraturen som det transnasjonale perspektivet. Bourne understreker betydningen migrantenes bakgrunn har

både for hvordan immigranten vil få det i mottakersamfunnet og for mottakersamfunnet generelt (Bourne, 2006:87).

På 1990- tallet fikk fenomenet transnasjonalisme fornyet interesse. Flere forskere henviser til en gruppe forskere som besto av Basch, Glick Schiller og Blanc- Szanton og mener at deres arbeid var starten på en lang rekke forskningsarbeider med transnasjonalisme som tema. Denne forskningen har skjedd fra midten av 1990- tallet og fram til i dag (Vertovec 2003: 641, Waldinger, 2015: 2305, Fuglerud 2004:14). Gruppen Schiller, Basch og Blanc fant gjennom sitt forskningsarbeid at kontakten til opprinnelseslandet var viktig for hvordan innvandrere fant seg til rette og utviklet seg i ankomstlandet. En så betydningen av ressursene som migranten hadde med seg (Schiller, Basch og Blanc, 1995). Portes, Escobar og Arana uttaler at transnasjonalisme ble et nytt alternativ og et nytt perspektiv på migrasjon. Tidligere, hevder Portes et.al. (2008), hadde migrasjonsforskningen konsentrert seg om to sentrale problemer. Det ene var å se på særegenhetene migrantene hadde tatt med seg fra opprinnelseslandet, og det andre var å se på hvordan migrantene tilpasset seg det samfunnet som de var kommet til (Portes m.fl. 2008: 1056). Fra å utelukkende ha et problemperspektiv, åpnet transnasjonalisme opp for at man også kunne se på migrasjon som en ressurs for samfunnet.

Anderson, Jacobsen, Rogstad og Vestel (2012) mener at migrasjonsforskningen siden 1990- tallet har hatt et økende fokus på transnasjonale perspektiver. Forskerne har vært mest opptatt av å undersøkt transnasjonalisme i forhold til det som skjer i landet emigranten bosetter seg, hevder Anderson et.al. De har forsket på migranters levesett og verdisett som de har med seg fra opprinnelseslandet og sett på hvordan dette har betydning for hvordan migranten etablerer seg og lever i en mottakernasjon (Anderson et.al. 2012:26). Her har det som skjer i mottakernasjonen vært sentralt for disse forskernes transnasjonale perspektiv. Andre forskere har hatt mer fokus på hvilken betydning de transnasjonale aktivitetene kan ha både for nasjonen som blir forlatt og for mottakernasjonen. Blant annet har en innhentet kunnskaper om hvilken betydning migrantenes pengestrøm til hjemlandene kan ha på samfunn som mottar pengegaver (Vertovec 2001:575, Portes 2001:191).

Den britiske forskeren Nina Glick Schiller, blant flere, kritiserer i dag den transnasjonale forskningen for å ha et for snevert fokus på transnasjonalisme og migrasjon. Hun hevder at man bruker vestlige verdier og vestlige kulturbriller som utgangspunkt i analyser av det

transnasjonale feltet. Hun mener at vi må bruke et globalt perspektiv for å se hvordan migrantene på en positiv måte kan være aktive i mange prosesser og viktige entreprenører av ideer og verdier som kan prege både lokale samfunn og politiske spørsmål (Glick Schiller, 2015: 2279).

I denne oppgaven blir det viktig å få fram ungdommenes fortolkninger av hvordan de forhandler og reflekterer over kulturelle verdier og ideer som de mener er viktige i den virkeligheten de lever i nå.

2.2 Transnasjonalisme som et sosialt fenomen

Jeg vil i denne delen av oppgaven redegjøre for transnasjonalisme som begrep ut fra hvordan flere forskere skriver om transnasjonalisme. Forskerne belyser feltet transnasjonalisme på ulike måter.

Steven Vertovec bruker begrepet transnasjonalisme om de mange bånd og interaksjoner som binder mennesker sammen på kryss av landegrenser (Vertovec, 1999:1). Han ser transnasjonalisme ut fra ulike tilnærminger, og han ser på transnasjonalisme som et begrep for å beskrive et sosialt fenomen. Han mener at transnasjonalisme er noe som har oppstått på grunn av menneskers forflytting over landegrensene og ønske om å holde kontakten med opprinnelseslandet. Han viser også til at det er en måte å beskrive sin egen virkelighet på når en har flyttet over landegrensene. Transnasjonalisme, mener Vertovec, sier noe om at en opplever å leve med eller mellom to eller flere nasjoner. Transnasjonalisme er en måte å reprodusere kultur på, og på mange måter fungerer den som en åpen vei som bringer med ulike former for kapital. Utvekslingen av kapital skjer i begge retninger, hevder Vertovec og belyser at transnasjonalisme kan være et forum for politisk engasjement, der man utveksler ideer og meninger fra flere hold. Til slutt nevner Vertovec at transnasjonalisme er et begrep for å rekonstruere og forklare hvor man befinner seg (Vertovec, 1999:13). Transnasjonalisme blir for Vertovec en måte å beskrive migranters virkelighet på og hvordan samspillet mellom kulturer utspiller seg for migranter.

På samme måte som Vertovec hevder også Michael Kearney at transnasjonalisme er et sosialt fenomen (Kearney, 2000). Det handler om hvordan mennesker lever sammen og hvilken betydning det har for enkeltmennesket. Transnasjonalisme er på den ene siden, mener Kearney, et uttrykk for å beskrive individer og samfunn som har etablert seg utenfor

nasjonsgrensene og på den andre siden et uttrykk for hvordan sosiale relasjoner og kontakten med opprinnelseslandet blir bundet sammen med livet i landet de bosetter seg i (Kearney, 2000:174).

Transnasjonalisme som sosialt fenomen beskriver samspillet mellom mennesker på tvers av landegrenser og betydningen samspillet har for den enkelte. I analysen blir det viktig å få fram informantenes fortolkninger av hvordan de kommuniserer med andre, og hvilken oppfatning de har av hvilken betydning den transnasjonale kontakten har for hvordan de forhandler sin egen virkelighet.

2.3 Transnasjonale aktiviteter

I forskningslitteraturen om transnasjonalisme er det flere forskere som omtaler transnasjonalisme som aktiviteter som skjer på tvers av landegrenser. Ruodometov (2005) er en av dem. Han hevder at transnasjonale aktiviteter ofte skjer rutinemessig og samtidig. For å eksemplifisere transnasjonale aktiviteter nevner han spesielt aktiviteter over internett. Han nevner også reiser (Ruodometov, 2005:191).

En annen som omtaler transnasjonale aktiviteter er Portes (2001) i artikkelen «Introduction: The debates and significance of immigrant transnationalism». Han ønsker å snevre inn begrepet transnasjonale aktiviteter og mener det er viktig å skille transnasjonale aktiviteter fra andre aktiviteter som skjer over landegrensene. Transnasjonale aktiviteter, mener Portes, kan bety alt og ingenting, og den transnasjonale forskningen står dermed står i fare for å navngi noe som allerede er navngitt fra før under andre termer (Portes 2001: 182). Portes er av den oppfatning av at transnasjonale aktiviteter verken er internasjonale aktiviteter eller multinasjonale aktiviteter. Internasjonale aktiviteter, mener Portes, er aktiviteter som skjer på nasjonsnivå, og multinasjonale aktiviteter, mener han, er aktiviteter som skjer mellom store institusjoner av forskjellige slag i flere land. Transnasjonale aktiviteter er imidlertid aktiviteter som blir til av ikke- institusjonelle aktører, som kan være organisert i grupper eller andre typer nettverk. (Portes, 2001: 187).

Med dette har Portes foretatt en innsnevring til at transnasjonale aktiviteter bare skjer med utgangspunkt i individer. Portes' beskrivelse av transnasjonale aktiviteter stemmer overens med slik sosiale medier er organisert. Sosiale medier er også initiert av individer og kontakten

skjer på individnivå selv om noen grupper og nettverk er knyttet opp mot organisasjoner og institusjoner.

I mye av litteraturen som er skrevet om transnasjonalisme blir de transnasjonale aktivitetene sett i forhold til hvilken funksjon de har. Flere forskere omtaler transnasjonale aktiviteter som enten sosiale, kulturelle, økonomiske eller politiske. Waldinger er blant de forskerne som bruker en slik inndeling i sin transnasjonale forskning (Waldinger, 2015). Kulturell funksjon ser vi for eksempel når migranter framhever de typiske trekkene ved sin kultur i form av for eksempel matvaner, musikkinteresser og religion. Den økonomiske funksjonen skjer når migranter sender penger tilbake til familien og stedet de har forlatt. Når det gjelder politisk funksjon eller politisk deltakelse, hevder imidlertid Portes i artikkelen «The Debates and significance of immigrant transnationalism» at det bare er et fåtall av migrantene som deltar i politiske aktiviteter over landegrensene (Portes 2001:183). De sosiale mediene har blant annet bidratt til at grupper med et politisk engasjement er etablert.

Jeg har under intervjuene i denne undersøkelsen spurt om hvilke aktiviteter informantene foretar seg på sosiale medier. Inndelingen i sosiale-, kulturelle, økonomiske og politiske aktiviteter vil derfor også bli perspektiver i analysen.

2.4 Transnasjonale felt og områder

Forskere plasserer de transnasjonale aktivitetene i forhold til felt og områder. De bruker ulike, men også liknende betegnelser. Portes, Escobar og Arana (2008) bruker uttrykket transnasjonale felt for å forklare det transnasjonale perspektivet i forhold til migrasjon. De mener at det transnasjonale feltet i mottakernasjonen kjennetegnes ved utvekslingen som hele tiden skjer mellom migrantens opprinnelsesnasjon og den nye nasjonen og dens kompleksitet. Portes et.al er opptatt av det transnasjonale feltets dynamikk, og hvordan det veksler mellom deltakernes tilknytning til den nasjonen de har forlatt og den de er kommet til (Portes et.al 2008:1057).

Roudometov (2005) deler transnasjonalisme inn i tre ulike områder i forhold til hvordan aktivitetene struktureres av aktørene. Han beskriver tre forskjellige transnasjonale lag avhengig av hvordan de transnasjonale aktivitetene er strukturert og hvordan de utføres i praksis. Om det første laget, der et vidt spekter av transnasjonale aktiviteter mellom individuelle aktører skjer, bruker han benevnelsen det sosiale rommet. Aktivitetene kan her

dreie seg om det mest hverdagslige eller om det veldig alvorlige. Det neste laget inneholder en helt annen maktstruktur og har blitt til over lengre tid. Dette transnasjonale feltet, mener Roudometov (2005) karakteriseres av migranter som har etablert en maktstruktur som binder mennesker og institusjoner i forskjellige land over hele verden sammen. Innenfor dette feltet er deltakerne opptatt av å ta vare på sin egenart fra opprinnelseslandet. Det tredje laget kaller han transnasjonale samfunn og det kjennetegnes av å være organisert av grupper av profesjonelle eller andre grupper som krysser landegrensene på en rutinemessig måte. Dette området karakteriseres av at deltakerne forflytter seg, men de beholder sin egenart uansett hvor de befinner seg (Roudometov, 2005:127). Undersøkelsen min vil dreie seg om ungdommer som lever i en transnasjonal virkelighet som likner mest den første strukturen av transnasjonalisme som Roudometov (2007) beskriver. Jeg har i utgangspunktet undersøkt den individuelle kontakten som informantene har med individer både i opprinnelseslandet og i Norge. Materialet mitt inneholder også elementer som kan knyttes opp mot den andre strukturen til Roudometov, der deltakerne i feltet bindes sammen av deres felles kulturbakgrunn fra opprinnelseslandet. Begge perspektivene vil komme fram i analysen.

Kearney (1995) er også opptatt av hvordan migranter skaper transnasjonale rom innenfor et nytt territorium. Strukturen i rommene slik Kearney beskriver dem, likner på strukturen i rommene til Roudometov, men han er mer opptatt av hvilken virkning de forskjellige rommene kan ha på samfunn og nasjoner. I denne oppgaven er det mest interessant hva Kearney sier om de ulike transnasjonale rommene eller feltene. Kearney (1995) har som forsker sett på ulike transnasjonale rom eller transnasjonale felt og brukt det transnasjonale som teoretisk begrep for å forklare hva som kan skje innenfor slike felt. I de transnasjonale rommene hevder Kearney at de nasjonale hegemoniene lever videre og forsterkes, samtidig som de påvirker nasjonen de er etablert innenfor (Kearney 1995: 553). Han bruker blant annet denne forklaringsmodellen om transnasjonale rom for å beskrive rom som for eksempel er mer somaliske enn det man finner i Somalia.

Han bruker også transnasjonale rom om folkegrupper og individer som har etablert seg innenfor et annet territorium og beholdt og utviklet sin egen kultur og egne verdier. Den samme utviklingen har ikke skjedd blant dem som ble igjen. Blant disse kan kulturen ha utviklet seg annerledes, eventuelt i en mer vestlig retning, beskriver Kearney (Kearney 1995:553).

I artikkelen «Transnational Oaxacan Indigenous Identity: The case of Mixtecs and Zapotecs» utlegger Kearney hvordan en folkegruppe som befinner seg i et transnasjonalt rom etter å ha reist fra Mexico til California, forhandler sin transnasjonale virkelighet. Folkegruppene har valgt å leve utenfor de økonomiske, kulturelle og politiske ordningene både i California og Mexico. Her lever de et liv som inneholder aspekter av liv og samfunn fra både Oaxaca og California, og resultatet er et liv som favner bredere enn begge. Urbefolkningsgruppen har tatt med seg verdier og kultur fra opprinnelseslandet, samtidig som de utfører levemåter inspirert av mottakerkulturen og verdiene der (Kearney, 2000: 174f).

Jeg forstår begrepene transnasjonale rom, felt, arena og liknende som stort sett sammenfallende. Begrepene, mener jeg, beskriver det sosiale området hvor den transnasjonale kontakten skjer og hvor den transnasjonale virkeligheten praktiseres. Migranter har kontakt over landegrensene i transnasjonale felt, og det dannes nye transnasjonale felt i nasjonen der migranten bosetter seg. Hvordan feltene utvikler seg og hvilken form de tar, er det mange varianter av. Noen transnasjonale rom utvikler seg til en viss grad uavhengig av opprinnelsesnasjonens verdier og kultur. For mine informanter vil det transnasjonale rommet ikke være et slikt «utenforrom». På sosiale medier vil det være innslag av både den «gamle» og den «nye» verden. I materialet vil jeg undersøke om det finnes tegn på om gamle maktforhold lever videre og om verdier og kulturuttrykk er blitt forsterket etter migrasjonen.

I dette prosjektet er sosiale medier brukt som sosial ramme for de transnasjonale aktivitetene som informantene deltar i. I analysen vil de transnasjonale feltene som informantene deltar i på sosiale medier, være utgangspunktet for hvordan jeg har ordnet materialet.

2.5 Transnasjonalisme i tid og retning

Det transnasjonale rommet eller feltet har en struktur hevder M. Kearney (1995). Kearney forklarer begrepet transnasjonalisme som noe som skjer i et rom utover landegrensene. Men prosessene, mener Kearney, er ikke i fri flyt eller uten retning. Han er av den oppfatning at transnasjonale prosesser er tilknyttet en eller flere nasjonsstater og at det finnes et opphav for prosessene, som han kaller for «hjemmenasjonen». Begrepet transnasjonalisme, hevder Kearney, innebærer at aktivitetene som skjer på kryss av landegrensene, blir sett ut fra «hjemmenasjonen» (Kearney 1995:548). I følge Kearney er nasjonen som informantene har vokst opp i, kjernen for de transnasjonale aktivitetene som ungdommene befinner seg i. Det er i forholdet til «hjemmenasjonen» at det transnasjonale er interessant. I dette prosjektet blir det

viktig å se de sosiale og kulturelle verdiene som «hjemmenasjonen» og dens aktører representerer i forhold til hvordan ungdommene mener at de forhandler sin virkelighet.

Portes diskuterer begrepet transnasjonalisme i flere artikler og legger også til en strukturell dimensjon på hva transnasjonalisme er. I utgangspunktet forklarer han begrepet transnasjonalisme som de aktivitetene som migranter foretar seg på kryss av landegrenser over tid (Portes 2001:182). Han har på den måten føyd til et tidsperspektiv og mener at det ikke er den tilfeldige kontakten som kan beskrives som transnasjonalisme, men at transnasjonalisme har en viss varighet over seg. På den måten mener jeg at både Portes og Kearney lager noen rammer for transnasjonalisme ved å si at transnasjonalisme i tillegg til at det er noe som varer over en periode, også er retningsstyrt kommunikasjon med «hjemmenasjonen» som opphav og ikke en samtale som skjer uten «holdepunkter».

2.6 Effekter av transnasjonalisme

Transnasjonalisme er et fenomen som stadig brer mer om seg. Vertovec hevder at utviklingen av transportmulighetene og utvidelsen av muligheten for elektronisk kommunikasjon er økt både i intensitet, fart og ikke minst i effekten det har (Vertovec 2003:642). Når migranten har etablert seg i det nye landet og hvis situasjonen i opprinnelseslandet er slik, er det mange som reiser fram og tilbake mellom landene for kortere eller lengre perioder. Den teknologiske utviklingen har bidratt til at avstanden mellom land er blitt mindre, både i form av nedsatt reisetid og billigere reiser. Utviklingen har også bidratt til at tilgangen til internett har fått en verdensomspennende utbredelse. «Alle» eier en mobiltelefon og har tilgang til internett. Ungdommer i videregående skole i Norge får alle tildelt en egen PC, som de kan bruke som de vil hele døgnet, og i tillegg ligger det forventninger til at ungdommene har en mobiltelefon. Det er lite som står i veien for at ungdommene som bor i Norge skal kunne pleie sine transnasjonale kontakter.

Peggy Levitt (2001) hevder at kontakten er av en helt annen karakter enn det som var vanlig tidligere. Teknologien har gjort det mulig å ha en mye mer intim og nær kontakt. Mennesker som har tilhold på helt forskjellige steder i verden, involveres i hverandres daglige aktiviteter på en helt annen måte enn før, mener Levitt (Levitt, 2001:203).

Dersom den personlige kontakten med mennesker i opprinnelseslandet ikke kan opprettholdes på grunn av hindre som krig, uroligheter eller fattigdom, har de allikevel muligheten til å

holde kontakt med kulturen og nasjonen de har forlatt på andre måter. Den transnasjonale kontakten med opprinnelseslandet skjer også gjennom migranter med samme opprinnelsesnasjon og ved å delta i nyheter og kulturstoff som formidles i andre deler av verden eller fra opprinnelseslandet. Mange muligheter og raskere og bedre teknologi fører til at intensiteten i den transnasjonale kontakten øker, og dermed vil også effekten av kontakten øke.

Den europeiske organisasjonen «International Organization for Migration» er opptatt av endringene som skjer gjennom den transnasjonale kontakten som individer, samfunn og samfunnsgrupper har, og at kontakten innebærer endringer på flere områder. Organisasjonen hadde i 2010 en konferanse med temaet «Migration and Transnationalism, Opportunities and Challenges» der de belyste både positive og negative endringer i forbindelse med transnasjonalisme. IOM nevner at endringer skjer i det sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske landskapet både i landet en har reist ifra og i destinasjonslandet (International Organization of Migration 2010).

For å gå nærmere inn på noen av disse effektene vil jeg under redegjøre for noen eksempler som forskere har pekt på for å tydeliggjøre hvilke effekter transnasjonalisme kan ha for individer og samfunn. I mitt prosjekt vil særlig de individuelle effektene av transnasjonalisme bli belyst. Det er ikke til å unngå å tenke at enkelte individuelle effekter kan få ringvirkninger for større grupper om så ikke hele samfunn.

Smith og Guarnizo mener at utviklingen og effekten av transnasjonalisme må analyseres på makro- og mikronivå. På den ene siden refererer de til aktivitetene som omfatter nasjoner og selskaper over landegrenser, og på den andre siden refererer de til aktiviteter der immigranter og individer eller små grupper på grasrotplan er involvert (Smith og Guarnizo, 1998). Dette er et perspektiv som ligger utenfor flere forskeres syn på hva transnasjonalisme egentlig er, jfr Portes 2001:187. Portes (2001) ser ikke på transnasjonalisme som et fenomen der ikke individer er involvert. Han vil i stedet kalle dette for internasjonalisme eller multinasjonalisme. På den andre siden er denne uttalelsen fra Smith og Guarnizo fra 1998, og siden da har den teknologiske utviklingen bidratt til at for eksempel sosiale medier har åpnet opp for at det er blitt enklere for individer å delta i transnasjonale aktiviteter på flere nivåer.

Portes (2001) bruker allikevel begrepene mikronivå og makronivå for å skille mellom hvilken effekt transnasjonalisme kan ha på ulike nivåer. Men i motsetning til Smith og Guernizo (1998) er individet representert på begge nivåene. På mikronivå viser Portes (2001) til studier av transnasjonalisme og hvordan formidling av demokratiske ideer og særlig pengeoverføringer har ført til utvikling i familier på steder der migrantene kommer fra (Portes 2001:190). Portes mener med dette å påpeke at den transnasjonale kontakten migranter har, kan påvirke slektningers, venners og andres holdninger og bidra til at for eksempel slektninger i opprinnelseslandet får muligheten til skolegang.

I et eksempel fra makronivå framhever Portes (2001) hvordan transnasjonalisme har ført til at nasjoner har laget særordninger for emigranter. Flere nasjoner som har avgitt et stort antall individer, er opptatt av å holde kontakten og lager særordninger for denne gruppa på tvers av landegrensene. Det er ikke bare for å holde på de økonomiske bidragene, hevder Portes (2001), men også fordi en ser en politisk gevinst i den transnasjonale kontakten. Dette har man sett i enkelte land i Mellom- og Sør-Amerika og Vest-Afrika der migranter blir tilbudt doble statsborgerskap, og man legger til rette for at de skal kunne delta i politiske avgjørelser i opprinnelsesnasjonen eller være «ambassadører» og lobbyister for nasjonen i utlandet (Portes 2001:190).

Flere forskere er opptatt av negative effekter ved transnasjonalisme. Blant annet hevder Portes at ungdommer på landsbygda i land som har stor utvandring, ikke lenger planlegger eller kvalifiserer seg for landbruk, men at de ser fram til den dagen de også kan reise utenlands (Portes 2001: 191). Dette kan føre til at ungdommer unnlater å ta imot skolegang og opplæring, og det kan også føre til at de ikke ser mulighetene i sitt eget land. Dersom slike holdninger blir utbredt, kan det føre til stagnasjon ikke bare hos enkeltmennesker, men i hele samfunn.

Vertovec (2001) nevner dette i artikkelen «Transnationalism and Identity» hvor han formidler at transnasjonalisme kan skape nye sosiale hierarkier og økonomisk avhengighet både på et individuelt plan og på et mer samfunnsmessig plan (Vertovec 2001:575). Mange migranter sender penger til slektninger som de har reist ifra. Dette mener Vertovec kan være med på å sette migranten i en spesiell og annen posisjon. Det kan også være med på å skape forventninger hos den som har emigrert.

Nina Glick Schiller (2015) har et annet utgangspunkt for transnasjonalisme. Hun ser ikke på transnasjonalisme som et resultat av den teknologiske utviklingen, men som en konsekvens av forskjellene i verden. Forskjellene i verden, hevder Glick Schiller, fører til at folk flytter, og på den måten endres folks sosiale identitet (2015: 2278). Glick Schiller er opptatt av perspektivet og rammen som begrepet blir brukt i når transnasjonalisme er et analyseverktøy. For å kunne lese endringene som skjer hos migrantene, mener hun at det globale perspektivet må være ulikhetene i verden og ikke et globalt perspektiv som tar utgangspunkt i den kapitalistiske vestlige verden (2015:279). Et slikt perspektiv mener Glick Schiller vil være en bedre forutsetning for å åpne opp og se at migranter ikke bare er en del av en kapitalistisk utvikling, som har startet i den vestlige verden. Men man må også se at migranter på lik linje med andre i samfunnet som de har etablert seg i, er med på å bidra til at ideer, verdier og praksiser endres.

Transnasjonalisme er en realitet. Roudometof hevder at vi må innse at vi lever i en verden der sosiale tilknytninger skjer over nasjonens grenser og at individers uttrykk endres på grunn av denne realiteten (Roudometof 2005: 114). Effekten av transnasjonalisme er at individer og individers sosiale mønstre endres og at dette igjen kan føre til at større strukturer i flere samfunn endres. I denne oppgaven vil ett av analyseperspektivene være hvordan transnasjonalisme har ført til opplevelsen av endringer for informantene mine.

2.7 Transnasjonale ungdommer

Migrasjonsungdommer i Norge lever transnasjonale liv der de har med seg kunnskaper og holdninger fra opprinnelseslandet og samtidig lever et liv som de utfører i det norske samfunnet. Det å være transnasjonal ungdom i Norge er det mange variasjoner av. Roudometof hevder at transnasjonalisme som begrep favner vidt. Han beskriver transnasjonale mennesker som «people out of place» (Roudometof, 2005:114). Med det mener han at det handler om mennesker som opplever tilhørighet til steder og nasjoner utenfor det stedet de fysisk oppholder seg, og som utfører aktiviteter som er knyttet til en annen nasjon.

Hvor mye migranter tar del i og hvilke transnasjonale aktiviteter migranter deltar i, varierer veldig. Vertovec hevder at formene for transnasjonalisme er svært forskjellig og at de også kan endres over tid. Han mener at transnasjonalisme avhenger av intensiteten i aktiviteten og hvordan kommunikasjonen skjer.

Bakgrunnen for migrasjonen kan ha betydning for den transnasjonale kontakten. Noen migranter er utsatt for hindre som vanskeliggjør kontakten med nasjonen de har forlatt fordi den politiske situasjonen i landet eller bakgrunnen for utvandringen er slik (Vertovec 2001: 578).

En annen faktor som spiller inn er migrantens eget ønske eller valg om å utføre transnasjonale aktiviteter. Portes går så langt at han hevder at det finnes migranter som ikke utfører aktiviteter på kryss av nasjonsgrensene og derfor kan de heller ikke anses å være transnasjonale (Portes 2001:182). Disse migrantene har valgt eller har vært utsatt for en fullstendig assimilasjon. Fullstendig assimilasjon innebærer at individer eller grupper er blitt en del av storsamfunnet på bekostning av sine egne kulturelle verdier.

Blir alle migranter etter hvert utsatt for assimilasjon? Portes mener at hvis vi ser migrasjonsprosessene over lang tid og over generasjoner, vil den regelmessige kontakten over landegrensene endres. Portes hevder at transnasjonalisme på mange måter er et første generasjonsfenomen (Portes 2001:190). Informantene i min undersøkelse har alle innvandret selv, og de har bodd kort tid i Norge. Det var allikevel interessant å undersøke om den transnasjonale kontakten med opprinnelseslandene som informantene fortalte om, hadde endret seg i løpet av tiden de hadde bodd i Norge.

Enkelte forskere hevder at assimilasjon er det motsatte av transnasjonalisme. I et transnasjonalistisk perspektiv opprettholder migranten kontakten med opprinnelsesnasjonen og det opprinnelsesnasjonen står for. Den transnasjonale ungdommen vil i ulik grad praktisere språk, kulturelle uttrykk, feiringer eller omgangsformer og vedlikeholde kontakten med familie, venner eller andre i opprinnelseslandet. Det motsatte vil være å avskjære seg fra det en tidligere har lært, og at en fullt og helt gjennom assimilasjon overtar den nye nasjonens kulturelle uttrykk, levemåter og verdier.

2.8 Transnasjonalisme og identitet

I møte med andre oppdager vi vår egen identitet. Vi forhandler vår egen virkelighet i møte med andre, der jeg- et og andres oppfatninger av oss, blir satt opp mot hverandre og utspilt gjennom våre ytringer og væremåter. Ungdom med innvandrerbakgrunn forhandler ifølge Andersson, Jacobsen, Rogstad og Vestel (2012) i boka *Kritiske hendelser – nye stemmer* med

flere. De forhandler sin egen identitet både i forhold til en transnasjonal orientering og i forhold til en lokal organisering (Andersson et.al. 2012:46). Ungdommen kommuniserer med familie og venner i opprinnelseslandet og lever i en transnasjonal virkelighet samtidig som de har sitt daglige liv her i Norge.

Påvirkning er grunnsteinen i dannelsen av identitet, hevder Vertovec i artikkelen «Transnationalism and Identity», og mener at det å leve i en transnasjonal virkelighet skaper mer komplekse forhandlinger og konstruksjoner av sosiale identiteter (Vertovec 2001: 575). I en transnasjonal virkelighet beveger individet seg ut og inn av flere transnasjonale rom. Rommene kan representere ulike verdier og forventninger.

Identitet forsterkes gjennom tilhørighet til et fellesskap. Ludger Pries (2013) skriver om «collective identities» eller gruppeidentiteter som det ofte blir kalt på norsk. Gruppeidentitet er knyttet til et fellesskap på grunn av lik geografisk bakgrunn, felles religion, felles kulturbakgrunn og så videre. Opplevelsen av tilhørighet til slike fellesskap, påvirker vår identitet og vi opplever det ofte som et skille mellom «vi» og «de andre» (Pries, 2013: 24).

I sitt arbeide skiller Pries mellom ulike gruppeidentiteter. Han benevner blant annet ett som «transnasjonal identitet». I dette fellesskapet mener han at deltakerne ikke har klart definert hva de har som «moderland». Deres sosiale nettverk er spredd over flere land og deres familienettverk blir karakterisert som transnasjonalt (Pries, 2013:30). Deltakerne i dette fellesskapet veksler mellom å oppleve tilhørighet til flere nasjoner. Pries har i sin inndeling også en annen form for gruppeidentitet som er interessant for denne oppgaven. Denne gruppeidentiteten kaller han for diaspora identitet. Deltakerne med diasporaidentitet har en sterk opplevelse av «moderland». Deres hovedhensikt i forhandlingene om sitt eget liv er ikke å bli integrert i landet de har bosatt seg i, de forhandler sitt liv først og fremst i forhold til opprinnelseslandet (Pries 2013:31). Pries' inndeling i forskjellige gruppeidentiteter belyser hvordan individer forhandler sin transnasjonale virkelighet på ulike måter og dette vil bli perspektiver som også vil komme fram i analysen i denne oppgaven.

I artikkelen til Bourne fra 1916 skriver han at migranter ikke er kommet hit for å bli «norske», men de er kommet fordi de vil ha frihet til å leve livet slik de har drømt om (Bourne, 2006:87). Bourne velger å tro at ingen egentlig ønsker å endre sine levemåter, men at det er en

konsekvens for å få oppfylt flere av sine drømmer. Dette er et interessant perspektiv i forhold til mottakerlandets holdninger til migranters identitet.

2.9 Transnasjonal identitet og Bakhtin

Bakhtins teorier om dialog og om hvordan ytringer formes i samspill mellom subjekter, kan si noe om transnasjonalisme og forhandlinger av identitet i en transnasjonal virkelighet.

Dialogbegrepet i M.M. Bakhtins tenkning er ett av hans mest sentrale begreper, og dialogen ligger som en rød tråd gjennom flere av hans arbeider. I dialogen fungerer deltakerne som en helhet i samspill med hverandre. Deltakerne gjør tjeneste som subjekter og betydningsfulle enheter for hverandre hevder Bakhtin (Bakhtin, 2013:154). I en transnasjonal dialog som foregår mellom migranter og slektninger eller venner i opprinnelseslandet, vil deltakerne spille en subjektiv rolle for hverandre.

Bakhtin hevder at ytringen har en kontekst og en form som er grunnlaget for dialogen. For Bakhtin er ytringen noe mer enn en lingvistisk enhet som kan forklares med grammatikalske 2regler. Ytringen inneholder ifølge Bakhtin ord som er våre egne og som er preget av vår egen ekspressivitet (Bakhtin, 2005:29). Ekspressiviteten vår er avhengig av hvem vi er og hvor vi er i livet. Ytingen kan derfor ikke ses isolert, hevder Bakhtin (1981). Den er en del av en større helhet som både har startet før og som fortsetter etterpå (Bakhtin, 1981:136).

Informantenes dialoger med venner i Norge og slektninger og venner i opprinnelseslandet må forstås i en større kontekst. Konteksten innebærer den transnasjonale virkeligheten som informanten lever i, og som består av tilhørighet til flere nasjoner. I analysen vil interessante perspektiver være å se på informantenes tolkning av sine transnasjonale dialoger på sosiale medier i forhold til hvordan de forhandler fram de ulike virkelighetene de lever i.

2.10 Transnasjonal «belonging» – transnasjonal «being»

Anderson et.al. mener at det går et teoretisk skille mellom det å leve et transnasjonalt liv (transnational being) og det å ha en transnasjonal tilhørighet (transnational belonging). For individer som lever et transnasjonalt liv, griper nettverk fra opprinnelseslandet og nettverk av innvandrere med samme kulturbakgrunn inn i de vanlige gjøremål i hverdagen. Individer som opplever å ha en transnasjonal tilhørighet, opplever å identifisere seg med kultur og verdier i opprinnelseslandet, men det griper ikke inn i hverdagen på samme måte (Anderson et.al.

2012:27). Anderson et.al. skiller mellom to ulike måter å leve ut eller forhandle den virkeligheten en står i som transnasjonal. Ved å foreta et slikt skille, blir fokuset problemorientert, og en bruker transnasjonalisme og transnasjonale aktiviteter som et begrep for hvordan migrasjonen for den enkelte i mottakerlandet blir.

Steven Vertovec gjør det samme som Anderson et. al. og sammenlikner transnasjonale aktiviteter med hvordan individer finner seg til rette i mottakerlandet. Han spør om graden av hvordan det transnasjonale griper inn i individers liv endrer seg i forhold til hvor lenge migrantene har bodd i landet. Steven Vertovec fortsetter med å spørre om de transnasjonale aktivitetene er et uttrykk for motstand mot integrering i det nye samfunnet, og han antyder på samme måte som Portes (2001) at transnasjonalisme først og fremst er et fenomen blant første generasjonsinnvandrere (Vertovec 2001: 577).

Erdal beskriver i artikkelen «Migrant Transnationalism and Multi-layered Integration» at den transnasjonale tilknytningen kan variere blant migranter. Hun omtaler de transnasjonale tilknytningene i forhold til om de er svake eller sterke og spør i likhet med Vertovec og Anderson om hvilke konsekvenser dette kan ha for integreringen i samfunnet. Med svake transnasjonale tilknytninger, mener Erdal at migranten har liten kontakt med opprinnelseslandet, mens et individ med sterke transnasjonale tilknytninger har mye kontakt (Erdal 2013:988).

Vertovec beskriver de transnasjonale tilknytningene på samme måte som Erdal og hevder at det er ulike oppfatninger i samfunnet om individers sterke transnasjonale tilknytninger. En oppfatning er at sterke tilknytninger til opprinnelseslandet kan ødelegge for individets integrering i det nye samfunnet. I motsetning til denne oppfatningen er de som mener at demokratiet er blitt styrket gjennom anerkjennelsen og representasjonen av migranter med transnasjonale identiteter (Vertovec 2001:575). Det er stor forskjell mellom disse oppfatningene. Portes har foretatt flere studier når det gjelder sammenhengen mellom transnasjonale aktiviteter og migranternes aktivitet i samfunnet. I disse studiene finner han blant annet at migranter som tilegner seg høy utdannelse og har gode jobber i ankomstlandet, også viser høyere grad av transnasjonale aktiviteter (Portes 2003:887).

Hvert tiende år foretar SSB (Statistisk Sentralbyrå) en levekårsundersøkelse blant innvandrere i Norge. I undersøkelsen om levekår blant innvandrere fra 2005- 06 (Statistisk sentralbyrå ,

2008) uttrykkes innvandreres kontakt med opprinnelseslandet gjennom oversikter i forhold til eie av bolig i opprinnelseslandet og økonomisk bistand til familie i opprinnelseslandet. I tillegg knyttet man kontakten til besøk mellom landene og til muligheten til å se på Tv-kanaler over nasjonsgrensene. Med bakgrunn i undersøkelsen oppsummerte man dette avsnittet med å slå fast at en ikke kan se at det er noen sammenheng mellom innvandreres transnasjonale aktiviteter og innvandrernes deltakelse i det norske samfunnet (Statistisk sentralbyrå, 2008)

Erdal understreker i en oppsummerende artikkel levekårsundersøkelsen det samme resultatet som Portes kom fram til i sine studier; en har ikke funnet at det er noen kausal sammenheng mellom individers transnasjonale aktiviteter og integrering i samfunnet (Erdal 2013:988f). Vertovec oppsummerer slik at transnasjonalisme danner et mer kompleks grunnlag for hvordan identiteter og menneskers virkeligheter blir konstruert, forhandlet og reproduisert (Vertovec 2001:578). Transnasjonalisme blir ut fra dette ikke et hinder for deltakelsen og forhandlingene av livet og virkeligheten i Norge, men transnasjonalisme danner et annet og mer kompleks grunnlag for livet til migranten.

2.11 Transnasjonale relasjoner og konflikter

Gjennom ny teknologi blant annet internett og sosiale medier har migrantungdommer muligheten til å opprettholde kontakter og relasjoner over landegrensene. Ungdommene i min oppgave skal ikke bare forholde seg til den norske virkeligheten med alle de utfordringer det kan ha i møte med en ny kultur, andre omgangsformer og andre verdier. De bærer også med seg et sett av verdier som de gjennom sine transnasjonale aktiviteter stadig er i kontakt med.

Waldinger har den oppfatning at forholdet mellom migranten og de som ble igjen, er en kilde til konflikt. Migranten utvikler seg i en annen virkelighet og får nødvendigvis andre opplevelser sammenliknet med de som ble igjen i opprinnelseslandet (Waldinger, 2015:2308). I denne oppgaven undersøker jeg om denne konflikten kommer fram i informantenes tolkninger av kontakten de har med opprinnelseslandet på sosiale medier.

Prieur (2004) ser på de transnasjonale relasjonene som en tilføring av kapital. Dette er en positiv beskrivelse i motsetning til Waldinger som bruker konflikt og et negativt begrep i beskrivelsen av transnasjonale relasjoner. I boka *Balansekunstnere* fra 2004 bruker Prieur et dynamisk identitetsbegrep og benytter seg av Bordieus habitus-begrep. Habitus-begrepet til

Bourdieu er knyttet opp mot begrepet om menneskelig kapital, og om hvordan mennesker kan øke sin menneskelige kapital ved å få tilført ulike kapitalformer. Prieur er opptatt av de ulike kontekstene som innvandrerungdommer ofte må forholde seg til og hevder at det er nettopp de ulike kontekstene som er med på å forme den enkelte ungdom (Prieur 2004: 36). Hun mener at vekselvirkningen mellom de ulike virkelighetene som ungdommene lever i, er med på å danne ungdommens identitet.

Andersson, Jacobsen, Rogstad og Vestel (2012) framhever hvordan betydningen av relasjonene som transnasjonale ungdommer har gjennom deltakelsen i sosiale medier, kan ha en positiv effekt. Mange ungdommer med innvandrerbakgrunn opplever en vanskelig hverdag med forskjellsbehandling og marginalisering. Andersson et.al. hevder at transnasjonal ungdom opprettholder en transnasjonal identitet og en positiv status ved å delta på ulike nettfora. I relasjoner med andre med like interesser og lik bakgrunn kan de beholde sin status og oppleve tilhørighet og forståelse, hevder Andersson et.al. (Andersson et.al. 2012: 165).

I en transnasjonal virkelighet blir relasjoner viktige enten de har noe positivt eller negativt knyttet til seg. Den transnasjonale ungdommen befinner seg mellom flere virkeligheter, og i denne mangesidete virkeligheten er det at ungdommen forhandler sin egen identitet.

2.12 Transnasjonalisme og globalisering

I de følgende to avsnittene vil jeg se på hvordan forskere skiller begrepet transnasjonalisme fra andre nærliggende begreper som globalisering og kosmopolitisme.

Både transnasjonalisme og globalisering referer til relasjoner og aktiviteter over landegrensene. Hva er så forskjellen mellom disse? Smith (2001) hevder at transnasjonalisme er relatert til viktigheten av nasjonale grenser, selv om disse ifølge Smith ofte blir visket bort ved kommunikasjon og sosiale handlinger på kryss av grensene. Globalisering derimot, fortsetter Smith, har ikke denne sentrering om nasjoner, og de globale prosessene er ikke forankret i en eller flere nasjoner (Smith 2001:3). Ved globalisering skjer aktivitetene utover grensene og nasjonsgrensene er ikke viktige.

Globalisering blir av Kearney også forklart utfra viktigheten av de nasjonale grensene. Kearney uttrykker at globalisering er sosiale, økonomiske, kulturelle og demografiske prosesser som bindes sammen og som påvirker hverandre uavhengig av nasjonsgrenser

(Kearney 1995: 548). Prosessene er på mange måter de samme ifølge Kearney, men betydningen av nasjonsgrensene er forskjellig.

Anderson et.al ser på transnasjonalisme og globalisering som om de tilhører ulike nivåer. Det globale skjer på et nivå over nasjonsnivå, hevder Andersson et.al. Globalisering utvider vår virkelighet og gjør vår virkelighet mer komplisert. Andersson et.al. uttrykker at globalisering er «prosesser og relasjoner som utvikles «ovenfra» og virker nedover på nasjonalstater og borgere» (Andersson et.al. 2012: 25). Transnasjonalisme utvider også vår virkelighet og kompliserer våre liv, men ut fra Anderssons teori, skjer det på et plan der nasjoner og individer er involvert.

Kearney vil ikke lage grenser mellom transnasjonalisme og globalisering som Andersson et.al., og han mener at transnasjonalisme omfatter også globalisering, men at området som regel er mer avgrenset. Kearney vil få fram at transnasjonalisme skjer i den globaliserte verden (Kearney 1995:548). I vår globaliserte verden har ungdommer og andre muligheten til å holde kontakt og til å kommunisere på tvers av nasjonsgrensene. Globalisering er, ifølge Kearney, mer abstrakt enn transnasjonalisme.

Kearney forklarer forskjellen på begrepene morfologisk ved å peke på at endelsen -isering i globalisering har med noe universelt og masseorientert å gjøre, mens endelsen -ism i transnasjonalisme, har en politisk og ideologisk dimensjon (Kearney 1995:549). På den måten blir avstanden mellom de prosessene og aktivitetene som skjer over nasjonsgrenser stor i forhold til de individuelle forhandlingene som skjer når det gjelder transnasjonalisme. Det vil derfor være lite hensiktsmessig å bruke globalisering som begrep i denne oppgaven.

2.13 Transnasjonalisme og kosmopolitisme

Roudometov (2005) får i artikkelen «Transnationalism, Cosmopolitanism and Glocalization» fram at både transnasjonalisme og kosmopolitisme foregår innenfor det globaliserte samfunnet. Transnasjonalisme definerer han som et vidt spekter av aktiviteter som skjer over nasjonsgrenser, mens kosmopolitisme forbinder han med mennesker med et moralsk og etisk ståsted som er med på å danne bakgrunnen for deres globaliserte virkelighet i det 21. århundre (Roudometof 2005:113). Roudometof knytter på mange måter transnasjonalisme til de fysiske aktivitetene som skjer over nasjonsgrenser. Til kosmopolitisme tilfører han et annet perspektiv som dreier seg om holdninger og verdier.

Kemp bruker begrepet «verdensborger» i sin bok fra 2007. Verdensborgeren har flere likhetspunkter med kosmopolitten. Ifølge Kemp er verdensborgeren en som forholder seg til samfunnsspørsmål utfra en global oppfatning. Verdensborgeren er et ideal og et moralsk ståsted i en global verden, hevder Kemp (Kemp, 2007:23). På samme måte som Roudometov gir Kemp uttrykk for at kosmopolitisme eller det å være verdensborger handler om hvilket moralske ståsted man har for samhandling i en verden hvor de nasjonale grensene på flere måter er overskredet.

Appiah (2007) redegjør i boka *Cosmopolitanism* for to grunnleggende verdier når det gjelder kosmopolitisme. Det ene er at man opplever å ha ansvar for flere enn de som akkurat lever sammen med oss. For det andre handler det om å ta andre på alvor med utgangspunkt i at alle er forskjellige og at hver enkelt har noe å bidra med (Appiah, 2007:15).

Transnasjonalisme og det at migranter deltar i aktiviteter på tvers av landegrenser, fører til et åpnere perspektiv, mener Rudometof. Migranter som lever og forhandler sin virkelighet utover nasjonsgrenser, høster erfaringer med flere kulturer. Det er noe som Ruodometov mener gir rom for en videre forståelse av virkeligheten. Derfor hevder Ruodometof at transnasjonalisme fører til holdningsendringer og til en større forståelse av kosmopolitisme (Ruodometof, 2005: 113). Vertovec er i likhet med Roudometof enig i at transnasjonale erfaringer fører til mer kosmopolitiske holdninger (Vertovec, 2001:578). På den måten blir kosmopolitisme og et vidt verdenssyn et resultat av transnasjonalisme. Spørsmålet i forhold til mitt materiale blir om jeg også her vil finne tegn på at informantene har inntatt mer kosmopolitiske holdninger.

2.14 Oppsummering av teorikapitlet

Transnasjonalisme er ikke et nytt begrep, men det har endret innhold i forhold hvilke forskere som har benyttet seg av begrepet og hvordan synspunkter på migrasjon har utviklet seg. Transnasjonalisme som begrep har vært spesielt sentralt og populært å bruke blant forskere fra 1990- tallet.

Transnasjonalisme sier noe om hvordan samfunnet vårt blir mer og mer komplisert. Migranter lever i en transnasjonal virkelighet som er svært sammensatt, og i denne transnasjonale

virkeligheten blir de ulike virkelighetene som migranten står i, forhandlet. Det handler om å leve med flere nasjoner og alt det å tilhøre flere nasjoner bringer med seg.

Et transnasjonalt perspektiv er viktig for å se en større helhet i migrantens virkelighet. I samfunnet og skolen tar vi imot migranter og vil på mange måter hjelpe dem «inn». Men vi må spørre om på hvilket grunnlag premissene blir lagt? Hva vet vi om de transnasjonale feltene som migrantene lever i og om prosessene som skjer? Kan kunnskaper om transnasjonale felt gi oss et større perspektiv på migrasjon?

3 Metode

I dette kapittelet vil jeg beskrive hvordan dette prosjektet praktisk er lagt til rette for forskningen. Det vil bli redegjort for de valg som er tatt med hensyn til utvalg, metode for innsamling av materiale og analyse av materialet, og de vil bli satt inn i en forskningsmessig ramme. Den forskningsmessige rammen vil danne grunnlaget for å diskutere prosjektets kvalitet i forhold til reliabilitet, validitet og generalisering.

Jeg vil i dette kapittelet også gi prosjektet en vitenskapelig plassering ved å sette det inn i en forskningsvitenskapelig sammenheng.

3.1 Hva slags type forskning er dette?

Dette forskningsprosjektet er av ontologisk karakter. I prosjektet undersøker jeg menneskers livsverden. Prosjektet tar opp eksistensielle spørsmål rundt det å leve i en transnasjonal virkelighet. I motsetning til epistemologisk forskning som handler om kunnskapstilegnelse.

Vitenskapelige forskning har endret seg opp igjennom tidene, og man har hatt ulik forståelse av virkeligheten. Kuhn hevder at det vitenskapelige forskningsprosjektet blir ivaretatt gjennom paradigmetenkingen og rammen av det paradigme prosjektet tilhører (Kuhn i Hyldgaard, 2013:135). Under vil jeg redegjøre for hvilket forskningsparadigme jeg mener mitt prosjekt hører innunder og argumentere for valget av forskningsstrategi.

3.1.1 Forskningsparadigme

Flere forskere deler de ulike forskningstradisjonene inn i fire ulike paradigmer. De fire paradigmenes er positivistisk/ postpositivistisk-, fortolkende/konstruktivistisk-, kritisk- og poststrukturalistisk- eller postmoderne paradigme (Merriam, 2009:11, Hatch, 2002:13). Den positivistiske forskningen kjennetegnes ved at den er streng og regelstyrt og framskaffer generaliserte svar i form av fakta, lover og teorier. Man ser på forskningen som et middel for å finne objektive svar på virkeligheten. I motsetning til det positivistiske paradigme, er forskningen innenfor det konstruktivistiske paradigme opptatt av at det finnes flere sannheter, og at virkeligheten er subjektiv og konstrueres av mennesket. Det kritiske paradigme kjennetegnes av forskning om forskjeller i verden i forhold til kjønn, rase og klasse. Formålet med forskningen er å sette søkelyset på endring i forhold til maktforhold og frigjøring. Det

fjerde paradigme som disse forskerne nevner, er det poststrukturelle eller det postmoderne paradigme. Virkeligheten innenfor det postmoderne paradigme blir oppfattet som meningsløs og fragmentarisk. Forskningen baseres på representasjoner av oppfatninger av virkeligheten i form av tekster. Av de fire alternative paradigmene har jeg valgt å plassere min forskning innenfor det fortolkende og konstruktivistiske paradigme.

Formålet med denne studien er ikke å komme fram til én sannhet, men å studere virkeligheten slik den beskrives og reflekteres over av noen ungdommer. Sannheten blir den som informanten beskriver. Merriam (2009) hevder at sannheten slik deltakeren gir uttrykk for den gjennom opplevelser og meninger, også er fortolket og vektlegger at det ikke finnes en objektiv opplevelse (Merriam, 2009:9). Virkeligheten konstrueres av deltakeren og det deltakeren opplever som sannhet.

Informantens virkelighet blir til i samspill med andre, uttrykker Hatch (2002) og hevder at virkeligheten blir symbolsk konstruert av felles konvensjoner (Hatch i Hatch 2002: 15).

Deltakerne i denne studien gir i studien uttrykk for en virkelighet som er konstruert utfra det livet de har levd og de symboler og felles oppfatninger de er vokst opp med og befinner seg i. Denne studien befinner seg i et område der forsker i samarbeid med informant finner fram til den subjektive forståelsen av virkeligheten.

I et konstruktivistisk perspektiv er en opptatt av at individets forståelse av virkeligheten er et samspill mellom individet og den sosiale situasjonen som individet hele tiden befinner seg i og er en del av. Målet med studien er å belyse ungdommers samspill med andre i en transnasjonal virkelighet. I den transnasjonale virkeligheten samspiller individet med venner, slektninger og andre som har tilhørighet til opprinnelseslandet. I tillegg samspiller individet i en sosial situasjon i Norge hvor de selv er transnasjonale. Fra en fortolkende synsvinkel finnes det mange sannheter, og jeg har prøvd å finne fram til noen av dem for å gi dem en stemme og for å øke kunnskapen om transnasjonalisme og migrasjon.

Prosjektet mitt ligger nært opp til et postmoderne paradigme. Jeg kunne ha brukt informantenes tekster på sosiale medier for på den måten å innhente kunnskaper om informantenes transnasjonale aktiviteter på sosiale medier. I starten av arbeidet med prosjektet leste jeg Bakhtins teorier. Etter hvert fant jeg ut at Bakhtin ble vanskelig å bruke i forhold til hvordan mitt prosjekt utviklet seg. Hadde jeg brukt informantenes tekster tror jeg at det hadde

vært mer nærliggende å bruke Bakhtins teorier. Jeg innså fort at det å bruke tekster fra sosiale medier kunne bli et stort og omfattende materiale å samle inn. Det ville berøre mange deltakere fordi tekstene på sosiale medier kan være ledd i mange og store nettverk. Prosjektet ville være knyttet opp mot tekster i stedet for mennesker, og jeg vil ikke få den individuelle kontakten med informanten.

3.1.2 Forskningsstrategi

Innenfor et konstruktivistisk paradigme er ifølge Merriam målet med forskningen å «beskrive, forstå og fortolke» (Merriam, 2009:11). Problemstillingen i dette prosjektet leder an til å beskrive, forstå og fortolke den transnasjonale virkeligheten som deltakerne forhandler på sosiale medier. En egnet forskningsstrategi for dette målet er en metode innenfor kvalitative metoder. Kvantitative forskningsstrategier egner seg dårlig for den type studier som jeg vil foreta her. Forskningen det ble lagt opp til her, var å finne svar som det er vanskelig å uttrykke gjennom kvantitative målinger. Svarene jeg ønsket, handlet ikke om tall eller mengder, men om ungdommers erfaringer, opplevelser og refleksjoner i forhold til det å være deltaker og ungdom i en transnasjonal virkelighet. I denne oppgaven har jeg valgt et kvalitativt forskningsdesign. Grunnen til dette var at jeg ønsket å studere i dybden og samle svar gjennom intervju og samtaler.

Innenfor kvalitative studier finnes ulike strategier for å utføre forskning som for eksempel «grounded theory», etnografiske studier, fokusgruppeintervju, narrative studier og case-studier. Hatch (2002) gjør rede for nærmere tjue ulike strategier, mens Merriam (2009) velger å gjøre rede for seks strategier i sin bok «Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation». De fleste av Merriams forskningsstrategier er sammenfallende med Hatch', bortsett fra ett som han mener er en vanlig fortolkende studie og kaller for «Basic qualitative research» (Merriam 2009: 22).

Jeg mener at den strategien jeg har valgt for min studie, faller inn under strategien «Basic qualitative research», slik Merriam beskriver den. Merriam mener at dette er en av de vanligste måtene å forske på. En studie basert på «Basic quality research» hevder han, søker meningen et fenomen har for dem som er en del av det (Merriam 2009:22). Alle konstruktivistiske studier er fortolkende, hevder Merriam, men «Basic quality research» skiller seg fra andre studier i måten studien ser på sammenhengen mellom hvordan mennesker tolker sin egen

virkelighet på og hvilken mening de tillegger sine opplevelser. Studien skjer ikke innenfor et lukket system, hevder Merriam (2009), som i forhold til teori innenfor «Grounded theory» og i forhold til «Case» i «casestudier» (Merriam 2009: 23). Det er deltakeren selv som står i sentrum og forståelsen av hvordan han eller hun skaper mening om sin egen virkelighet som er grunnlaget for forskningen.

Problemstillingen søker å finne svar på spørsmålet om hvordan informantene forhandler de ulike virkelighetene de står i. Jeg har derfor valgt det åpne semistrukturerte forskningsintervjuet som metode siden dette er en metode som er godt egnet til å etablere data om informantens livsverden (Kvale 2009:47). Det var viktig at informantens forståelse av egen virkelighet kom fram i intervjuet. Strukturen og organiseringen av intervjuet ga muligheten for utdyping og til at det ble stoppet opp ved enkelte temaer. Vekslingen mellom det organiserte intervjuet og «samtalen» førte til at det var framdrift i intervjuet samtidig som jeg hadde muligheten til å stille flere spørsmål og til å oppnå en bedre forståelse av de tolkningene informanten formidlet.

Problemstillingen er operasjonalisert gjennom fire forskningsspørsmål, og forskningsspørsmålene ble en rettesnor og dannet grunnlaget for intervjuguiden. Teorien er knyttet til empirien.

Hermeneutiske prinsipper har hjulpet meg til å tolke de ulike delene av det innsamlede materialet for å synliggjøre mønstre og strukturer som kan belyse informantenes perspektiver. Man pakker ut bit for bit for å sette det sammen til en helhet. I den hermeneutiske sirkelen er helheten hver gang med på å danne en dypere forståelse og en ny erkjennelse (Alvesson og Skjöldberg, 2008: 212). De innsamlede dataene blir gjengitt og beskrevet, og tolkningene er på mange måter min subjektive forståelse. Gjennom utvalget og tolkningene prøver jeg å utlegge en forståelse av det informantene sier i intervjuene om den transnasjonale virkeligheten som de er i på sosiale medier.

I arbeidet med materialet har jeg brukt både induktive og deduktive perspektiver. Jeg har både sett materialet mitt induktivt som et supplement til annen liknende empirisk forskning, og deduktivt i forhold til teoretiske perspektiver om transnasjonalisme (Thagaard 2013:197). Prosjektet preges ikke av en empirisk teoriutvikling, men mer av en videreutvikling av etablert teori. De teoretiske perspektivene er det redegjort for i teorikapittelet.

3.2 Utvalg

Prosjektets hovedhensikt var å forstå og få innsikt i hva som karakteriserer transnasjonale ungdommers virkelighet. I undersøkelsen ønsket jeg å finne ut hvilke opplevelser og erfaringer transnasjonale ungdommer har, og hvordan de tolker sin egen situasjon som transnasjonale. Undersøkelsen gikk ikke ut på å finne ut hvordan et gjennomsnitt vil karakterisere transnasjonale ungdommers virkelighet. Jeg var derfor ikke interessert i et stort og tilfeldig utvalg, men et lite og strategisk utvalg som var overkommelig i forhold til den rammen som er satt av til en masteroppgave. Merriam blant flere kaller de to ulike utvalgene for «probability»- og «nonprobability»-sampling eller strategisk og sannsynlighetsvalg som det ofte blir kalt på norsk (Merriam 2009:77). I denne kvalitative studien valgte jeg et strategisk utvalg.

I studien er det transnasjonale ungdommers virkelighet jeg undersøker. Det er derfor en sammenheng mellom feltet jeg har valgt å undersøke og valget av informanter til undersøkelsen (Hatch 2002:48). Informantene er transnasjonale ungdommer som har emigrert selv, eventuelt sammen med familien, og som lever et liv som immigranter i Norge. For å være transnasjonal migrant mener forskere at det ligger en begrensning. Ifølge dem er ikke alle ungdommer som har opplevd migrasjon, transnasjonale. Portes hevder at transnasjonalisme avhenger av om individet utfører transnasjonale aktiviteter, og dersom en ikke utfører transnasjonale aktiviteter, så er en heller ikke transnasjonal (Portes 2001:182). I tillegg er det bred enighet blant forskere om at den transnasjonale virkeligheten endrer seg med tiden. Noen forskere hevder at transnasjonalisme først og fremst er et første generasjonsfenomen (Vertovec 2001). Med disse teoriene i bakhodet, ble informantene strategisk valgt ut i forhold til at de var transnasjonale og at de ikke hadde vært særlig lang tid i Norge.

Jeg tok en formell kontakt med to lærere på to videregående skoler sentralt på Østlandet for å finne potensielle deltakere til prosjektet. Med hjelp av de to lærerne ble deltakerne rekruttert fra norskopplæringsgruppene for elever med enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter §3-12 i Opplæringsloven (Opplæringsloven, 1998) på disse skolen. Fem ungdommer ble forespurt. Dette er innenfor hva som er normalen i forhold til denne type masterstudier for at tiden skal disponeres riktig i forhold til å kunne bruke tid på forberedelser og analyse av

intervjuene også. En av ungdommene ble brukt i prøveintervjuet. Intervjuet ble av flere grunner ikke med i undersøkelsen, se under.

Ungdommene, som er mellom 18 og 24 år, har hatt hele oppveksten og deler av ungdomstida i et land utenfor Norge. De har vært mellom to og fem år i Norge. I dag lever de i Norge, to sammen med familien sin og to er kommet alene. Ungdommene er på flere måter både spesielle og typiske i forhold til fenomenet transnasjonalisme, slik Thagaard skiller mellom typiske og spesielle utvalg (Thagaard 2013: 64). De fire ungdommene som ble forespurtt hadde gode skolerresultater og gode norskkunnskaper. Jeg var opptatt av informantenes evne til refleksjon og formidling i intervjuene. Dette førte til at gruppen av deltakere i prosjektet ble spesielle og de representerer en liten bredde i forhold til sosial bakgrunn. Det er vanskelig å si noe om hvilken reell andel av gruppen transnasjonale ungdommer de representerer, da det finns lite statistikk over migranternes sosiale bakgrunn fra opprinnelseslandene.

Kunnskapen om informantenes sosiale bakgrunn er basert på informantenes egne utsagn. Tre av informantene ga uttrykk for at de hadde gått lenge på skole i opprinnelseslandet, og den av informantene som ikke hadde skolebakgrunn fra før, var alfabetisert og fortalte om gode resultater i eksamener i morsmålet sitt i Norge. Det tyder på at informanten har fått med seg en god balast fra opprinnelseslandet. Inntrykket av informantenes sosiale oppvekstforhold styrkes gjennom utsagn fra informantene om at familien hadde god råd under deres oppvekst, og at de i dag heller ikke jevnlig sender penger til slektninger. En av informantene fortalte at hun i stedet får tilsendt penger fra opprinnelseslandet til Norge.

Slektningenes gode levekår gjenspeiles også i den teknologiske utrustningen som informantene gir uttrykk for at de har. Slektningene har god internettilforbindelse, og ingen av informantene ga uttrykk for at teknologien er et hinder for den transnasjonale kontakten med slektningene og andre. Dette var en styrke ved utvalget for å undersøke ungdommens transnasjonale virkelighet på sosiale medier, og det kan være et argument som gjør dem til mer typiske i forhold til det å være ungdom i en transnasjonal virkelighet.

Kjønn er viktig i ungdommens transnasjonale forhandlinger om eget liv, derfor har jeg tatt med kjønn i denne oppgaven. Kjønnene blir synliggjort gjennom navnene som er valgt. Ideelt sett hadde jeg ønsket en mer lik kjønnsfordeling, men dette var vanskelig å få til utfra andre kriterier som jeg anså som like viktige.

I utvalget var jeg opptatt av å ha en bredde i forhold til etnisk bakgrunn og forskjellighet fra norsk etnisitet. Samtidig valgte jeg å holde meg til en verdensdel for at materialet skulle bli håndterbart. Informantene er ikke representanter for noen etnisk gruppe, og poenget i denne studien er ikke å si noe om en spesiell folkegruppes innvandring til Norge eller for eksempel si noe om enslige asylsøkere.

Jeg har et utvalg som Merriam kaller for «Maximum variation». Utvalget kjennetegnes ved at det på forhånd er laget noen kriterier som skiller deltakerne fra hverandre, og hvor en etterpå finner deltakere som understreker forskjellene (Merriam, 2009:79).

Informantene kommer fra ulike steder i Asia. De fire informantene i prosjektet er vokst opp i og har transnasjonale kontakter fra oppveksten sin i Midtøsten, nordlige områder i Asia og sør-øst Asia. To av informantene er barn av arbeidsinnvandrere, og de to andre har fått innvilget asyl i Norge. Ungdommene som har fått innvilget asyl, har kommet alene til Norge uten familie, og de andre to bor sammen med familiene sine. Det er en viss spredning i alder og begge kjønn er representert. Ved å velge informanter med en viss bredde fikk jeg fram forskjellighet i ungdommenes transnasjonale virkeligheter, og det ga meg et større og rikere materiale for dette kvalitative forskningsprosjektet.

3.3 Metoder for innsamling av materiale

Innsamlingen av materialet foregikk med det kvalitative forskningsintervjuet som metode. Et kvalitativt forskningsintervju skjer i samspill mellom intervjuer og den som blir intervjuet. Som intervjuer hadde jeg muligheten til å endre spørsmålene underveis for å kunne gå i dybden eller undersøke noe som var interessant for det videre arbeidet, og formen på intervjuet gjorde det også mulig for informanten å komme med egne innspill og snakke om det som informanten opplevde som aktuelt i forhold til temaet eller som lå informanten nærmest på hjertet.

Kvale peker på at det kan være flere fordeler å fysisk intervju en person i motsetning til å la informanten fylle ut et skjema (Kvale 2009:130). Under intervjuet hadde jeg muligheten til å stoppe opp for å få informantens forklaringer og utdypninger om en påstand som var framsatt, og i tillegg få konkrete eksempler på påstanden. Intervjuformen egnet seg godt for å få kunnskaper om informantenes livsverden. I livsverdenintervjuet fikk jeg som forsker

kjennskap til informantens fortellinger om daglige opplevelser og erfaringer slik de oppfattet dem.

Kvale kaller det kvalitative forskningsintervjuet for semistrukturert livsverdenintervju (Kvale 2009: 324). Intervjuet er semistrukturert fordi det verken er strukturert slik at det krever konkrete og presise svar eller fordi det er strukturert som en fri samtale. På forhånd laget jeg to ulike intervjuguider hvor jeg skilte mellom tematiske og dynamiske spørsmål (Kvale 2009: 121) De tematiske spørsmålene var nært knyttet opp mot temaet for undersøkelsen, mens de dynamiske og mer konkrete spørsmålene var nødvendig å lage for å sikre en god flyt under intervjuet. Under intervjuene brukte jeg begge intervjuguidene. Den tematiske intervjuguiden hjalp meg til å holde fokuset på hva jeg ønsket å få svar på tematisk. Jeg brukte ikke alle de dynamiske spørsmålene, fordi det ikke var nødvendig for flyten i intervjuet og fordi svarene kom uten at spørsmålet var stilt. Det hendte også at jeg måtte endre på spørsmålene underveis fordi intervjuet hadde tatt en retning som krevde en annen innfallsvinkel.

Selv om jeg hadde valgt elever med gode språklige ferdigheter, opplevde jeg at noen av informantene strevde med å forstå spørsmålet. De språklige utfordringene var allikevel ikke større enn at jeg valgte å ikke bruke tolk.

Intervjuguiden besto av ulike spørsmålstyper. Kvale foreslår å bruke et vidt spekter av spørsmålstyper som direkte spørsmål, inngående spørsmål, oppfølgingsspørsmål, strukturerte spørsmål og fortolkende spørsmål (Kvale, 2009:147 ff). Jeg brukte de fleste av disse typene. Målet med de ulike spørsmålstypene er forskjellig. Jeg startet med konkrete og direkte spørsmål for å få informanten til å beskrive sin egen transnasjonale situasjon, og fortsatte med spørsmål som var sonderende og hvor jeg ba om utdypinger og spesifiseringer for å kunne bygge opp hypoteser. Informanten ble også intellektuelt utfordret til å reflektere og gi uttrykk for sin mening.

Jeg hadde et prøveintervju. Intensjonen med testintervjuet var å prøve ut intervjuguiden og for at jeg skulle få trent på intervjuerrollen. Prøveintervjuet ga meg erfaringer i forhold til hvilke spørsmål som fungerte, disposisjon av tid i forhold til hvert tema og et innblikk i hvordan informantene ville svare. Prøveintervjuet ble veldig annerledes enn de resterende intervjuene. Bakgrunnen til denne informanten, som er yngre enn de andre informantene, er svært forskjellig fra de andre informantene og det bidro til at situasjonen i forhold til

transnasjonalisme var forskjellig og vanskelig å sammenlikne med de andre intervjuene jeg etter hvert fikk. Store deler av intervjuet ble preget av informantens dramatiske flukthistorie. Jeg tilegnet meg verdifull erfaring som forsker og intervjuer, men valgte å ikke ta med dette materialet i prosjektet.

Intervjuguiden ble ikke endret i særlig grad etter prøveintervjuet. I forhold til at jeg hadde valgt kvalitativt intervju som forskningsmetode, var det viktig at intervjuguiden skulle gi rom for uventede påstander og innspill som det var mulighet til å stoppe opp ved og utdype før en gikk videre. Som intervjuer vurderte jeg underveis om påstanden var interessant nok for prosjektet til å gå videre på. Slike erfaringer hadde jeg også gjort meg under prøveintervjuet, hvor jeg opplevde at noen innspill tok for lang tid og ødela tidsmessig for resten av intervjuet.

Intervjuet startet med en brifing om hva intervjuet gikk ut på, hvordan rammene for intervjuet ville være og informanten fikk muligheten til å stille spørsmål. På samme måte ble intervjuet avsluttet med en debrifing, der intervjuet ble tydelig avsluttet og informanten ble takket og rost for deltakelsen og engasjementet. Informanten ble i debrifing spurt om det var noe mer de ville bidra med eller om det var noe de synes de ikke hadde fått fortalt. Dette ble en god innramming av intervjuet. Informanten ble gjennom brifingen «tunet» inn på det som skulle skje, og i debrifingen ble intervjuet oppsummert og avrundet samtidig som det var mulighet for informanten til å gi uttrykk for umiddelbare følelser etter å ha deltatt i intervjuet.

3.3.1 Forskerrollen

I det kvalitative forskningsintervju spiller både informanten og intervjueren subjektive roller. Intervjuet blir til i samspillet mellom aktørene, og avstanden mellom forsker og den som blir intervjuet kan bli svært liten. Det tette samspillet mellom intervjuer og informant ble på forhånd teoretisert og avklart. Under intervjuene opplevde jeg å være en samspillspartner som støttet opp under intervjuets felles prosjekt, som var å få fram historiene og refleksjonene om informantenes transnasjonale virkelighet.

På forhånd hadde jeg satt meg godt inn i temaet og lest om transnasjonalisme og annen forskning om transnasjonalisme. Det var en fordel for å kjenne igjen prosesser og ulike former for transnasjonalisme, slik at jeg kunne spørre mer og hjelpe til med å eksemplifisere når informanten fortalte om liknende opplevelser og erfaringer.

Under intervjuene var det nødvendig å holde fokus og strukturere underveis. Det var mange valg som ble tatt i forhold til hvordan samtalen skulle forløpe og hvilke spørsmål jeg skulle gå videre på. Jeg hadde hele tiden en aktiv rolle i intervjuet for å bringe diskusjonen videre og i søken etter å få svar på de spørsmålene som prosjektet handler om.

Denne oppgaven har et tema som på flere måter er et ufarlig tema å snakke om. Det er ikke veldig personlig eller emosjonelt, og selve fenomenet transnasjonalisme ligger i stor grad utenfor den skolekonteksten som informanter og intervjuer representerer. Samtidig ble det i intervjuet spurt om svært private og personlige opplevelser i relasjonene med slektninger og venner. Jeg var bestemt på at intervjuet skulle skje i rolige og vennlige omgivelser for at rammene rundt skulle skape en god atmosfære. Det var viktig for meg å gi informantene anerkjennelse og vise engasjement for informasjonen de ga meg. Mulighetene skulle være åpne for at informantene fikk satt ord på noe de ikke hadde satt ord på før og som kunne gi dem nye kunnskaper om seg selv. Informantene skulle oppleve intervjuet eller samtalen som verdifull for dem selv.

Under intervjuet opplevde jeg at informantene formidlet kunnskaper om sosiale medier som var verdifulle for meg og oppgaven. Dette ble en god vekselvirkning mellom informantene og meg som forsker da informantene opplevde at de foruten å fortelle og utlegge om sin egen transnasjonale virkelighet også kunne bidra med sine datakunnskaper.

I intervjuet var det viktig å få en forståelse av informantenes referansebakgrunn. At jeg skulle forstå informantens transnasjonale kontekst og forstå hva som foregår mellom personer med annen kulturbakgrunn, kan virke som et uoverkommelig prosjekt. Her ble mine erfaringer med å snakke med flerkulturelle elever og deres innsikt i den norske kulturen og språklige ferdigheter viktige. Jeg hadde som intensjon å være åpen for å forstå, og jeg stilte flere spørsmål når jeg opplevde at noe var uklart for meg.

Jeg valgte å ikke bruke tolk. Jeg har tidligere erfaringer med at tolken kan ta mye plass i intervjusituasjoner og ødelegge for flyten og atmosfæren i situasjonen. I stedet valgte jeg å bruke lengre tid for å sikre at informanten hadde forstått spørsmålet, og å stille flere spørsmål underveis. Gjennom å velge ut ungdommer med gode norskkunnskaper, la jeg også opp til at det skulle være mulig å gjennomføre intervjuene uten tolk.

Etter intervjuene skrev jeg en arbeidslogg og skrev ned mine umiddelbare tanker om intervjuet og noe om konteksten og rammen som intervjuet hadde foregått i. Jeg skrev også ned tanker om hvordan spørsmålene kunne justeres før neste intervju.

Intervjuene ble tatt opp og de ble seinere transkribert. Jeg valgte å transkribere selv for å få materialet repetert og for å få en god innsikt. Den videre analysen skjedde etter at alle intervjuene var gjennomført og transkribert.

3.4 Metoder for analyse av materiale

Etter fire intervjuer satt jeg igjen med et materiale på nærmere nitti sider med transkripsjoner. I intervjuene hadde informantene avdekket og brettet ut sine erfaringer og opplevelser om sin transnasjonale virkelighet. Hatch sammenlikner positivistisk analyse med strukturalistisk analyse og mener at innenfor begge paradigmene er det et mål å synliggjøre virkeligheten. Men der positivisten er opptatt av å finne den naturgitt sannheten, er strukturalisten opptatt av å finne den sosialt konstruerte sannheten, slik den oppfattes av den enkelte deltaker (Hatch, 2002:148).

Det kvalitative forskningsmaterialet besto av informantenes fortellinger, utsagn, meninger og forklaringer om sin transnasjonale virkelighet på sosiale medier. Hatch er av den oppfatning at all kvalitativ analyse er basert på en induktiv tenkning (Hatch 2002: 161). I en kvalitativ analyse, hevder Hatch, er det forskningsmaterialet som er utgangspunktet for å finne de spesifikke argumentene for til slutt å kunne se om forskningen har allmenn gyldighet.

Hatch (2002) redegjør i boka «Doing Qualitative Research in Education Settings» for fem måter å analysere kvalitativt datamateriale på. Han nevner topologisk analyse hvor datamaterialet blir delt inn i kategorier ut fra forhåndsbestemte kategorier. Den neste analysemetoden kaller han induktiv metode. Denne metoden likner den første, men her blir kategoriene bestemt ut fra helheten i det innkomne analysematerialet. Det er denne metoden slik den blir beskrevet av Hatch, som er mest i overensstemmelse med framgangsmåten jeg brukte for å analysere materialet i mitt prosjekt. I tillegg inneholder min analyse elementer fra Hatch' analysemetode som han kaller «fortolkende». Denne metoden går ut på å finne mening i datamaterialet ved å forklare hva som skjer innenfor det sosiale fenomenet som blir behandlet. Hatch beskriver ytterligere to analysemetoder som han kaller «politisk» og

«flerstemmig». Den politiske metoden blir kalt «politisk» mest på grunn av at det er politiske temaer som blir undersøkt, og for å gi disse forskerne et redskap som er egnet til å analysere ut fra politiske perspektiver. Metoden «flerstemmig» hører hjemme i det postmoderne paradigme og metoden blir brukt til å gi et «flerstemmig» resultat slik at en flerstemmig tekst kan skrives. Hatch ser ikke bort fra at deler av metoden kan brukes innenfor andre paradigmer (Hatch, 2002: 152 ff). I analysen av mitt arbeide, som befinner seg innenfor det konstruktivistiske paradigme, har jeg brukt deler av den «flerstemmige» analysemetoden ved at jeg i små sekvenser har gjengitt «stemmer» i materialet som jeg har gjengitt ved å sette dem inn i en kontekst.

Etter å ha blitt fortrolig med det innsamlede materialet, startet kodingen hvor jeg prøvde å finne det som var viktig i forhold til at det sa noe om transnasjonale ungdommers virkelighet på sosiale medier. Senere ble det kodete materialet kategorisert. Jeg startet med å kategorisere materialet i flere grupper, men endte opp med tre kategorier. Dette gjorde materialet mer oversiktlig og det ble lettere å finne ut hva som hørte hjemme hvor. Kategoriene utgjorde tre ulike dimensjoner i forhold til informantenes transnasjonale aktiviteter på sosiale medier. Dataene som handlet om den transnasjonale kontakten med slektninger, tilhører en kategori. Neste kategori handler om informantenes kontakt med venner, og den siste kategorien er en fellesbetegnelse for de transnasjonale aktivitetene der informantene fortalte om sitt transnasjonale engasjement i forhold til større forhold som land og samfunn. Kategoriene gjenspeiler først og fremst en induktiv tilnærming, der fortolkningen av materialet er utgangspunktet for inndelingen. Men den er også preget av den forståelsen jeg på forhånd hadde tilegnet meg om transnasjonalisme (Thagaard, 2013:160), og er derfor også deduktiv. Kategoriene skapte struktur i materialet og gjorde det enklere å se sentrale temaer og mønstre. Jeg lette etter likheter, forskjeller og det som skilte seg ut i materialet. Jeg ser i ettertid at jeg var mer tilbøyelig til å ta med det som var interessant og spesielt, enn å ta med flere eksempler om det nære og alminnelige som forklarer og beskriver informantenes transnasjonale liv.

I det videre arbeidet med analysen handlet det om å finne mening i materialet, og forklare og beskrive det informantene hadde uttrykt i intervjuene. Denne fasen hevder Thagaard er erfaringsnær og kaller den for den deskriptive fasen (Thagaard 2013:161).

Thagaard skiller mellom den deskriptive fasen og den tolkende fasen. Denne tolkende fasen mener han er mer erfaringsfjern, og at den inneholder forskerens refleksjoner over hvordan tendensene kan tolkes (Thagaard, 2013:161). Arbeidet handlet om å skape helhet, utvikle innsikt, sette opp hypoteser og lage forslag til konklusjoner. Som støtte i dette arbeidet brukte jeg teori og annen liknende empirisk forskning for å gi flere fortolkninger. Kvale hevder at partisk subjektivitet i tolkningsprosessen bare ivaretar forskerens egne meninger, mens perspektivistisk subjektivitet oppstår når forskeren tar flere perspektiver og kommer fram til ulike fortolkninger av materialet (Kvale 2009: 219).

I dette forskningsprosjektet er det brukt både induktive og deduktive metoder for å underbygge de resultatene som analysen frambringer. Abduksjon befinner seg et sted mellom induksjon og deduksjon. Den tar utgangspunkt i empirien, men den avviser ikke teoretiske forestillinger. Ved abduksjon tilføres forskningen nye og helt egne momenter, hevder Alvesson og Skjöldberg (Alvesson og Skjöldberg, 2008:55). Det er i dette prosjektet også brukt abduksjon ved at teorien er knyttet nært opp til empirien ved at samspillet mellom teori og empiri har belyst temaet transnasjonalisme.

Forskningsprosjektet kan være et bidrag til videreutvikling av etablert teori og til forståelsen av hva som kjennetegner transnasjonale ungdommers virkelighet. Det blir ikke framskaffet ny teori.

3.5 Spørsmål om forskningens kvalitet

Det er mange vitenskapelige innvendinger til hvor reell kvaliteten på det kvalitative forskningsintervjuet egentlig er. Kvale lister opp flere, der han blant annet nevner at det kvalitative forskningsintervjuet ofte blir kritisert for at det ikke er en vitenskapelig metode. Det er for personavhengig, for ensidig, for subjektivt, for lite hypotesetestende og ikke generaliserbart (Kvale 2009:179). Kvalitativ forskning blir som over ofte sammenliknet med kvantitativ forskning. Kvantitativ og kvalitativ forskning befinner seg ofte innenfor forskjellige vitenskapelige paradigmer. Dermed er både utgangspunktet, analysemetoder og produkt forskjellig. Det er allikevel vanlig å bruke de samme begrepene for å si noe om forskningens kvalitet. Jeg vil i det følgende bruke begrepene reliabilitet, validitet og generalisering for å si noe om kvaliteten på dette prosjektet.

3.5.1 Reliabilitet

Ifølge Kvale har reliabilitet med forskningsresultatene konsistens og troverdighet å gjøre (Kvale 2009:250). Intervjuguiden i dette prosjektet ble utviklet med tanke på at spørsmålene skulle være åpne. Det skulle være muligheter for informantene til å gi uventede svar og til å delta i utformingen av hvordan intervjuet forløp. Kvale hevder at frihet fra ensidighet og kontroll ivaretar den kvalitative forskningens objektivitet (Kvale 2009:247).

Intervjuguiden besto av flere spørsmål og flere liknende spørsmål for å få flere innfallsvinkler til temaer som liknet hverandre. Dette ble gjort bevisst for å øke muligheten for at det skulle være en bedre garanti for at informantene hadde forstått spørsmålet. På den måten fikk også informanten mulighet til å svare på det samme flere ganger og bedre tid til å tenke over temaet.

I analysen kommer det tydelig fram hva informanten har sagt og hva som er mine tolkninger. Informantens utsagn gjengis som oftest som sitater og som direkte tale. Svært få av utsagnene til informantene gjengis som indirekte tale. Når informantens utsagn bli gjengitt som indirekte tale, innrømmer jeg at det kan ligge en fare i at informantens utsagn blir farget av mine tolkninger.

I skolehverdagen er sosiale medier ofte et forstyrrende element for læringsmiljøet, og det er sjelden eller aldri at det blir tatt opp som et tema hvordan elevene egentlig bruker sosiale medier. I denne undersøkelsen var sosiale medier rammen for informantenes transnasjonale virkelighet, og derfor var utgangspunktet et helt annet. Mine forventninger til undersøkelsen var å finne positive sider ved bruk av sosiale medier hos de transnasjonale ungdommene. Ofte blir spørsmålet stilt om de samme resultatene kunne vært oppnådd av en annen forsker. Resultatene opplever jeg er kommet fram i samspill mellom informantene og meg, der informantene selv spilte en viktig rolle.

3.5.2 Validitet

Prosjektets validitet handler om hvordan tolkningene har gyldighet i forhold til de resultatene som er kommet fram i forskningen (Thagaard, 2013:204). Jeg vil i det følgende gjøre greie for betingelser som tolkningene i denne forskningen baserer seg på.

Jeg underviser til daglig elever som har liknende bakgrunn som informantene som ble valgt ut til denne undersøkelsen, i forhold til språk, botid i Norge, kultur, religion og alder. Derfor er jeg vant til å snakke med ungdommer med en annen kultur- og språkbakgrunn og kjenner til noe av det de kan streve med. Det å få elever til å bruke tidligere erfaringer er en del av læreplanen i norsk for denne gruppa. Dette var en styrke i å forstå deres fortellinger og refleksjoner om det å leve i en transnasjonal virkelighet. På den andre siden kan det ha betydning at jeg ved å få kunnskaper om informantens bakgrunn tilla informanten de samme egenskapene som jeg kjente til fra før hos andre, og at det fikk betydning for mine tolkninger av informantens situasjon.

Som lærer for en liknende elevgruppe, har jeg det i meg at jeg på den ene siden skal lære elevene om norsk kultur og samtidig lære elevene hvordan de skal bruke sin egen erfaringsbakgrunn. Dette er et dilemma, og jeg prøver å ha en kulturrelativistisk holdning, men det er vanskelig å gjennomføre i praksis. Jeg tror at mine «vestlige» holdninger også skinte igjennom i intervjuene i undersøkelsen og var med på å prege samtalen. Jeg kan ikke komme bort ifra at tolkningene i prosjektet er subjektive og sett med «vestlige» øyne.

Validiteten mener Thagaard kan undersøkes ved å sammenlikne mine resultater med resultater fra andre studier (Thagaard, 2013: 208). Jeg har funnet noen samsvar med andre studier og det styrker validiteten i min studie. Andre resultater samsvarer ikke med andre studier. Grunnen til dette er blant annet at utvalget mitt er lite og at informantene på noen områder har lik bakgrunn, for eksempel i forhold til skolebakgrunn og sosial bakgrunn. Dette er en svakhet ved validiteten i studiet og det er derfor lagt lite vekt på disse områdene i oppgaven. Men funnene er allikevel interessante fordi de er overraskende og spesielle.

3.5.3 Generalisering

I en kvalitativ undersøkelse er det vanskelig å generalisere i betydningen av at resultatene skal kunne gjelde alle i en tilsvarende situasjon. Kvale & Brinkmann forklarer at innenfor en positivistisk tenkning var man opptatt av at resultatene skulle kunne generaliseres og ha en universell betydning. Innenfor humanistiske studier, som denne studien, ser man imidlertid på hver studie som unik og at det er studiens indre struktur som gir den muligheten for generalisering (Kvale & Brinkmann, 2009:265).

Thagaard (2013) bruker begrepet overførbarhet. Jeg velger å bruke begrepet overførbarhet i tillegg til generalisering, siden overførbarhet skaper forventninger som jeg opplever er mer i tråd med kvalitativ forskning.

I dette kvalitative prosjektet er utvalget lite. Jeg valgte å ha få, men lengre kvalitative intervjuer for å gå i dybden. På grunn av utvalget er det derfor vanskelig å generalisere. Noen av funnene i denne undersøkelsen er allikevel generaliserbare fordi de samsvarer med andre forskeres funn.

I kvalitativ forskning hevder Thagaard at det er sentralt å utvikle en forståelse for de fenomenene som studeres og at det er tolkningene som gir grunnlag for overførbarhet til andre sammenhenger (Thagaard 2013:210). I prosjektet er forståelsen av hva som kjennetegner ungdommers transnasjonalisme, utledet gjennom teori og tolkningene som er gjort av empirien som ble samlet inn.

Thagaard hevder at et prosjekt kan bidra til at den generelle forståelsen av teori kan styrkes gjennom overføringen av kunnskaper om enkelte situasjoner til det å beskrive et sosialt fenomen. Informantenes fortellinger fra sin transnasjonale virkelighet satte ord på hvordan sosiale fenomener kan forekomme i transnasjonale praksiser. Som Thagaard uttrykker, kan det bidra til å styrke den generelle teoretiske forståelsen (Thagaard 2013:211).

Thagaard mener også at gjenkjennelse i prosjektets resultater kan være grunnlag for overføringer til andre situasjoner (Thagaard 2013:213). Beskrivelsene av kjennetegnene på transnasjonale ungdommers virkelighet er igjenkjennbare og ligger nært opp til andre perspektiver som er kjent innenfor fenomenet migrasjon. Tolkningene gir en bredere forståelse av tidligere kunnskaper og erfaringer, og dette kan gi grunnlag for en intersubjektiv mening.

3.5.4 Forskningsetikk

Informantene hadde et ønske om anonymitet. Dette var utgangspunktet da jeg undersøkte om prosjektet skulle meldes inn til NSD (norsk senter for forskningsdata). Der fikk jeg til svar at det ikke var nødvendig ut fra de rammene jeg skisserte. Informantenes ønske om anonymitet og bestemmelsen om å ikke melde prosjektet inn til NSD satte noen begrensninger for

hvordan jeg kunne ta kontakt med informantene og til skriftligheten rundt prosjektet. Jeg har ikke sendt e-poster eller hatt annen form for elektroniske korrespondanse med informantene som kan knytte dem til mitt prosjekt. Navnene til informantene ble aldri brukt i noen form for skriftlighet. Alle personopplysninger er behandlet konfidensielt, og informantene ble anonymisert ved at de fikk et annet navn enn sitt virkelige. Det ble også tatt noen grep for at skolene de går på, ikke skal kunne identifiseres.

Informantene i dette prosjektet viste i de innledende samtalene stor interesse for hvordan vitenskapelige undersøkelser foregår og hvilke krav som stilles til etikk. Det ble derfor satt av en samtale til å snakke med hver informant om rammene rundt undersøkelsen før selve intervjuet. Informantenes aktive forhold til og interesse for forskning og forskningsetiske retningslinjer ble en ekstra garanti for at reglene ble fulgt.

Thagaard påpeker at siden informantene ikke er til stede når prosjektet skrives ut og tolkningene av materialet skjer, kan det være uoverensstemmelser mellom informantenes og mine oppfatninger av informantenes situasjon (Thagaard, 2013:215). I dette prosjektet kan også oppfatningene være forskjellige på grunn av kulturforskjellene. Som sagt har jeg prøvd å ha en åpen og positiv holdning til kulturforskjellene som kom fram, men det er allikevel jeg som har satt materialet inn i en sammenheng og som har foretatt tolkningene. Jeg kan derfor ikke se bort ifra at informantene kan være uenige i måten materialet er framstilt på.

I etterkant av intervjuet har enkelte av informantene gitt uttrykk for at de hadde sagt noe som de ikke ønsket skulle komme med i oppgaven. Jeg vurderte informasjonen som lite aktuell for dette prosjektet. Det er derfor ikke tatt med.

Informantene undertegnet et informert samtykke før intervjuet fant sted, hvor de ble gjort klar over at de hele tiden hadde muligheten til å trekke seg.

4 Analyse

Den teknologiske utviklingen har åpnet opp for at migranter har mange muligheter når det gjelder å holde kontakten med opprinnelseslandene sine. Informantene i denne undersøkelsen ga uttrykk for at de bruker mye tid på sosiale medier hver dag. De har profiler på forskjellige kjente medier, som Facebook, Instagram og Snapchat. I tillegg er de aktive på sosiale medier som er startet opp andre steder i verden eller i opprinnelseslandene. Slik informantene uttrykte det i intervjuene, består deres transnasjonale virkelighet av nettverk foruten i Norge, av kontakter over store avstander og i mange land.

Aktivitetene som ungdommene foretar seg på de sosiale mediene er mange. De leser, legger ut bilder, deler lenker, kommenterer, chatter og kommuniserer med andre over hele verden. Gjennom sosiale medier får de vite hvordan det står til med familiemedlemmer og venner, og de finner lenker til nyheter om opprinnelseslandet sitt.

Ut fra lesingen av materialet har jeg delt materialet i tre deler. De tre områdene er for det første området der informantene har kontakt med foreldre og nær familie. Det andre området handler om kontakten informanten har med venner på sin egen alder. Til slutt har jeg kalt et område for det politiske nivået, der informantenes tolkninger av kontakten og engasjementet de har for saker som gjelder samfunn og hele nasjoner, blir omtalt og diskutert.

4.1 Kontakten med nær familie

Denne delen av oppgaven handler om informantenes forståelse av de nære relasjonene. Har informantene ofte kontakt med slektningene sine? Kommer det fram ulikheter i relasjonene i forhold til de informantene som er kommet alene og de som er her sammen med familien sin? Hvilke synspunkter har slektningene om informantenes skolegang og valg av ektefelle? Opplever informantene spenninger eller press fra familien?

4.1.1 Den følelsesmessige betydningen

Det er kontakten med familiemedlemmene informantene nevner først når jeg spør hvem de har kontakt med. Alle gir uttrykk for at de har ofte kontakt, og overvekten av informantene gir uttrykk for at de har daglig kontakt med familiemedlemmer i opprinnelseslandet. Bahira og

Daud har kommet alene til Norge uten foreldre, og i intervjuet uttrykker de verdien av kontakten med foreldrene på denne måten. Bahira:

Jeg kan være veldig trist når jeg ikke snakker med dem. Ja. Jeg føler meg ikke ensom lenger. Når jeg blir sånn lei meg og jeg snakker med mora mi, jeg er blitt helt frisk med en gang.

Daud er tilbakeholden med å snakke om moren som bor i Øst-Asia. Han sier at han ikke forteller så mye om hvordan han har det og at han ikke snakker så ofte med moren sin. Men i samtalen kommer det fram at kontakten han har med moren på nettet, er viktig for han:

Når man er sånn deprimert eller sånn, det hjelper med å ringe og se hva skjer og sånn – det hjelper og man blir bedre ikke sant?

Den transnasjonale kontakten som Bahira og Daud uttrykker at de har med mødre sine, er slik de uttrykker, betydningsfull for dem. Kontakten betyr tydelig noe for hvordan de har det psykisk og følelsesmessig. Waldinger (2015) understreker i boka “Cross-Border Connection : Immigrants, Emigrants, and Their Homelands” at den transnasjonale kontakten som migranter har over landegrensene, har betydning for hvordan de takler den nye hverdagen sosialt og psykisk (Waldinger, 2015: 34).

Informantene opplever at kontakten er nær og hyppig. Selv i skoletiden kan det komme inn en melding fra moren til Bahira, hvilket det gjorde i forkant av intervjuet. Bahira uttrykker:

Det blitt sånn for eksempel når jeg tar videochat med mora mi, på måte hun bare sitter nesten foran meg og vi ser på hverandre.

Bahira fortalte også om hvordan moren uttrykker nærheten dem imellom på sosiale medier. Slik Bahira fortalte: «Mamma snakker ofte, takker Gud vi har sånne medier på nettet. Jeg kan møte med jenta mi hver dag».

Bestemoren til Bahira bor ikke sammen med familien, så det er ikke så ofte hun snakker med henne. Allikevel opplever Bahira og bestemoren en spesiell nærhet når de møtes på sosiale medier:

Hun synes det er veldig rart når vi snakker med hverandre på sosial medier. Hun bare ser på kamera «Hvor er du jenta mi?» «Ja, ja jeg ser på deg» veldig morsomt å snakke med henne veldig koselig.

Bahira uttrykker at hun nesten daglig snakker med de nærmeste slektningene sine. Gjennom utsagnene over får vi inntrykk av at de følelsesmessige båndene lever videre på sosiale medier. Bahira er kommet som flyktning til Norge, og hun kan ikke returnere til

opprinnelseslandet i umiddelbar framtid. Derfor vet hun ikke når hun vil se foreldrene og bestemoren igjen. Denne tristheten kommer til uttrykk i en samtale med bestemoren som Bahira gjengir:

Når skal du komme tilbake? Jeg er gammel nå. Du må komme tilbake. Jeg sier: «ja, snart da»

På grunn av den politiske situasjonen som er i opprinnelseslandet til Bahira, er sannsynligheten liten for at Bahira vil se bestemoren fysisk igjen. De teknologiske nyvinningene har derimot gjort det mulig for Bahira og bestemoren å opprettholde kontakten og nærheten i forholdet. Bretteli (2000) hevder at vår teknologiske verden åpner opp for at de sosiale avstandene mellom mennesker stadig blir kortere (Bretteli, 2000:104).

Avstanden Bahira har til moren og bestemoren er bare et tastetrykk unna. Vi lever i en verden som gir muligheter til å ha kontakt på tvers av store avstander, og selv den nære og følelsesmessige kontakten er det rom for i en moderne transnasjonal virkelighet. I denne undersøkelsen blir sosiale medier en transnasjonal arena som åpner for å pleie tette følelsesmessige bånd.

4.1.2 Transnasjonal kontakt i hverdagen

Den sosiale kontakten mellom mennesker blir stadig kortere, og informantene uttrykker at det å ha kontakt med slektningene i opprinnelseslandene blir en hverdagslig aktivitet. Hvilke temaer er det så som blir tatt opp i denne daglige kontakten? Informantene gir uttrykk for at det er de hverdagslige spørsmålene om hvordan det står til med familien og «hva har du eller dere spist i dag?» som går igjen og som blir stilt fra begge sider. Slik som Bahira som fortalte uten å virke ironisk at foreldrene spør om hva hun har spist og hvordan det går på skolen:

Når jeg snakker med foreldrene, er det veldig interessant å snakke om «hva har du spist?» «Har du spist middag?»

Daud forteller på liknende måte:

Jeg føler at jeg hele tida får melding om hva som har skjedd, og hva skjer nå og om hva de spiser i dag. (Daud)

Her ser vi et felles tema som går igjen hos informantene. Det kan virke forunderlig at det er viktig å utveksle opplysninger om hva en har spist den dagen, når man ikke har sett hverandre på flere år og befinner seg på hver sin side av jordkloden. Men alle informantene gir uttrykk for at dette skjer, og kan hende handler det om at det for dem er en vanlig høflighetsform i

møte med mennesker. Det kan også bety at kontakten er så tett og hyppig at det blir naturlige spørsmål å stille. Her er det rimelig å tro at det hverdagslige og nære skinner igjennom i samtalen og at det handler om omsorg for ungdommen og savn etter å få tilfredsstilt de mest basale behov både hos slektningene og hos ungdommene. Jeg finner at samtalerne informantene har med slektningene i et land langt borte på mobilen eller PC, har mange likheter med samtaler vi kjenner igjen når ungdommer sitter rundt middagsbordet sammen med foreldrene sine i Norge.

I dette avsnittet er kontakten primært knyttet til det nære. Dette synes å kunne tolkes på samme måte som Ruodometov gjør det, der han hevder at i en sosial struktur hvor den transnasjonale kontakten er nær og individuell, kan samtalen dreie seg om det hverdagslige (Ruodometov 2005:127). Ruodometov mener også at det kan bli et spenn mellom det mest hverdagslige og det veldige alvorlige (Ruodometov 2005:127). I dette avsnittet viser undersøkelsen at det hverdagslige er knyttet til hva informantene spiser og hvordan de har det i hverdagen. I de neste avsnittene er det andre og mer alvorligere temaer i kontakten med slektningene som blir belyst.

4.1.3 Transnasjonal virkelighet og religiøse tradisjoner

Et av de mer alvorlige temaene som kontakten med slektningene kan dreie seg om, er religion. Informantene har vokst opp i Asia, og tre av informantene er vokst opp med muslimske tradisjoner. I intervjuene med de muslimske informantene ble refleksjoner rundt hvilke holdninger de har til de muslimske tradisjonene som de har vokst opp med, et felles tema. Det ble bare et tema blant de muslimske jentene. Jeg fikk inntrykk av at gutten blant informantene ikke ble utsatt for de samme forventningene. Informantene fortalte at særlig den første tiden de var i Norge, opplevde de at foreldre og nær familie var opptatte av hvordan de utøvde religionen i det nye landet. Sana var en av dem og uttrykte at bestefaren og tantene i opprinnelseslandet spurte flere ganger om hun bar hijab. Slik fortalte Sana:

de bare: «har du hijab på deg fortsatt?» - de trodde at jeg tok det av meg – bare «ja, ja» for de fleste som kommer fra [navn på land] de tar hijab av.

Familien har også spurt om hun faster under ramadan. I sitatet under forteller Sana hva hun svarte familien, og hvordan hun reflekterte rundt det å ta vare på muslimske tradisjoner i Norge:

Jeg faster og leser koranen. De fleste jentene – både i [navn på land] og i Norge de ber ikke, de leser ikke i koranen - og de faster nesten ikke. Men det er ikke sånn at familien tvinger meg til å faste. Jeg er religiøs (...) jeg er moderne muslim men jeg glemmer ikke min religion da- de fleste her i Norge som er muslimer, de ber ikke, de drikker. Det er ikke sånn vi kan være muslimer og moderne.

I likhet med Sana fortalte også Bahira at hun snakker med foreldrene sine om hvordan hun utøver religionen etter at hun flyttet til Norge. Da hun fortalte foreldrene at hun ber en gang om dagen, hadde foreldrene kommentert med å si at de synes hun var blitt flinkere (i å utøve religionen). I uttalelsene til slektningene ligger det forventninger til informantene om å ta vare på religiøse og kulturelle tradisjoner.

Sana bærer hijab, men mener selv at hun har et avslappet forhold til det å bære hijab. I private omgivelser tar hun den ofte av, selv om mannlige familiemedlemmer kommer på besøk. Hun sa også at hun utveksler bilder av seg selv uten hijab på sosiale medier med vennene sine i opprinnelseslandet. Sana fortalte at vennene i opprinnelseslandet har de samme holdningene til bruk av hijab som henne. De kan godt ta den av, og de viser seg ofte uten hijab. Hun ga uttrykk for at det ikke hadde blitt sett på som en katastrofe i familien, verken i Norge eller i opprinnelseslandet, om hun hadde sluttet å bruke hijab eller latt være å feire ramadan. I sitatet over kom det fram at slektningene var usikre på om Sana ville slutte å bære hijab og om hun ville faste. Både Bahira og Sana har valgt å ta vare på religiøse tradisjoner fra opprinnelseslandet. Dette synes å kunne tolkes i lys av forskeren Kearneys begrep transnasjonale felt og tidligere funn i forhold til hva som kan skje innenfor transnasjonale felt (Kearney, 1995: 553). Sana og Bahira har valgt å skape eller å tilhøre et transnasjonalt felt som kjennetegnes ved at nasjonale tradisjoner forsterkes. Rammene og moralen rundt det å bruke hijab, faste og be har endret seg i og med at de bor i Norge, men Sana og Bahira forsterker tradisjonene som de mener tilhører kulturen som de er vokst opp i. De velger å bruke hijab, faste under ramadan og be regelmessig selv om det ikke direkte blir forventet av dem.

4.1.4 Intensiteten i den transnasjonale kontakten

Informantene uttrykker at de ofte har kontakt med foreldre og nær familie på sosiale medier og at det er mange temaer som blir diskutert. Mulighetene for transnasjonal kontakt på sosiale medier, mener Vertovec, har økt intensiteten i kontakten (Vertovec, 2003:642). Har det gitt muligheten for at foreldrene og storfamilien i opprinnelseslandet skal kunne kontrollere

ungdommene? I forrige underavsnitt kom det fram at familien i opprinnelseslandet formidler at de er opptatt av om ungdommene tar vare på de religiøse tradisjonene. Under reflekterer Daud over morens forventninger til hans livsførsel i Norge. Daud:

De har litt sånn forventninger til meg. Ikke røyke og sånne ting, sånne vanlige ting. Men ellers vet de at jeg gjør bra ting. De stoler på meg. Det er ikke sånn at de ikke bryr seg om meg eller ikke spør om hvordan det går på skolen – sånn det er ikke det.

I dette sitatet gir Daud uttrykk for at familien har forventninger til han, men ved å si at det er «sånne vanlige ting» opplever jeg det som om at det er en kontroll som han kan leve med og som han liker. Det kan også bety at han har oppfattet at det er samme type forventninger som foreldre og lærere stiller til etnisk norske ungdommer eller ungdommer fra hele verden.

Bahira liker også at moren gir henne råd. På spørsmålet om hun følger morens råd, svarer Bahira:

Jaja, for moren min har sånne veldig fine forslag hele tida. Jeg bruker det ofte. Vi har samme forslag hele tida

I intervjuene kommer det allikevel fram en dobbelthet, særlig hos Bahira og Daud. De opplever at det er et press på dem om hvordan de skal leve i Norge, og at de derfor til en viss grad ønsker å skape sitt eget personlige rom. Bahira forteller at hun uttrykker overfor moren at hun klarer seg selv ved å si: «Slutt mamma, jeg er voksen nå». Daud forteller ikke moren om at han har vært med på fest sammen med nordmenn og uttaler: «det er ikke noe med dem å gjøre» og «de blir bare forvirra». Daud bruker avstanden til moren og avstanden mellom kulturene til å la være å snakke om festen han har vært på. På den måten skaper Bahira og Daud seg egne rom, hvor foreldrene tilsynelatende ikke er deltakere i forhandlingene om hva de skal foreta seg.

På den andre siden opplever informantene i min undersøkelse på mange måter den samme friheten som ungdommene i artikkelen til Shik (2015) gir uttrykk for. Shik undersøkte hvordan ungdommer som hadde vokst opp i Hong Kong, opplevde overgangen og migrasjonsprosessen til et liv i Canada. Ungdommene i Shiks artikkel opplevde stor fleksibilitet og frihet i migrasjonsprosessen. Shik kom fram til at ungdommene i hennes undersøkelse opplevde at deres sosiale område gjennom transnasjonale kontakter var utvidet til at de både kunne ta vare på den kinesiske kulturen samtidig som de etablerte nye nettverk i

Canada (Shik, 2015). Daud og Bahira gir uttrykk for at de ønsker å ta vare på kulturelle verdier fra opprinnelsesnasjonen, samtidig som de opplever tilknytninger til Norge.

I det transnasjonale rommet hvor ungdommene befinner seg, veksler det hele tiden mellom deltakernes tilknytning til nasjonen som de har forlatt og den de er kommet til. Portes et.al beskriver dette som det transnasjonale rommets dynamikk (Portes et.al 2008:1057). Sana og Bahiras holdninger til religion tolker jeg som en dynamisk transnasjonal prosess. De tar vare på tradisjoner fra opprinnelseslandet i en norsk kontekst. I materialet kjennetegnes informantenes transnasjonale virkelighet av vekslingen mellom tilknytningene til opprinnelsesnasjonen og til mottakernasjonen.

4.1.5 Transnasjonal kontakt om utdanning og yrkesvalg

Informantene gir uttrykk for at de opplever frihet i forhold til den transnasjonale virkeligheten i Norge. Det at de opplever tilknytning til opprinnelsesnasjonen og kulturen samtidig som de tar egne valg i forhold til et liv i Norge tolker jeg som et uttrykk for frihet. Når det gjelder utdannings- og yrkesvalg, uttrykker informantene at de gjennom migrasjonen er gitt bedre muligheter til utdanning og arbeidsliv. På den andre siden er det felles for informantene at de hevder at de opplever forventninger fra familien i opprinnelseslandene i forhold til valg av utdanning og valg av framtidig yrke.

Bahira som har kommet uten foreldre, påstår at utdanning er den viktigste og eneste grunnen til at hun er kommet til Norge, og at hun derfor opplever et press til å oppfylle bakgrunnen for prosjektet med at hun er kommet til Norge. Sana forteller at hun stadig får høre av bestefaren at han forventer at hun skal bli farmasøyt eller lege. Daud gir uttrykk for at moren stiller forventninger til skolegangen hans. For Ellies del, uttrykker familien i opprinnelseslandet forventninger om at hun skal gjøre ferdig utdanningen innenfor helsefag, noe som Ellie forklarer ved å si at for familien er en utdanning innenfor helsefag forbundet med muligheter til å skaffe seg arbeid og etablere seg i andre land.

Avstanden mellom det de nære familiemedlemmene uttrykker at de forventer og det ungdommene opplever som realiteter i Norge, skaper et ekstra forventningspress på informantene. Bahira sier at hun synes at det er det vanskeligste og sa i intervjuet:

De er mest opptatt av sånn kan jeg fortsette å gå på universitetet og høgskolen og ferdig universitet eller høgskole og fortsette sånn utdanningen. Men jeg tror det er veldig vanskelig her i Norge

Sana ga også uttrykk for at det er vanskelig å oppfylle familiens forventninger. I intervjuet fortalte hun at familien var vant til at hun klarte seg bra på skolen, og at hun var en av de beste elevene. Da hun kom til Norge, opplevde hun imidlertid noe annet, særlig i starten. Her forteller Sana hvordan hun opplevde den første tida i Norge:

Jeg ble skikkelig skuffa – fordi på skolen gikk det ikke bra og på ungdomsskolen var det bare umulig å bli lege. Særlig på Vg 1 og Vg 2 gikk det ikke så særlig bra heller

Den første tida i Norge satte også Ellie tilbake. Hun fortalte at hun måtte starte på «null», som hun sier, da hun kom til Norge. Det tok nesten to år med ulike kurs og skoler i Norge før hun kunne starte på vg1 på studiespesialiserende, selv om hun bare hadde to år igjen på helseutdanningen i opprinnelseslandet.

Ungdommene har holdt fast ved å prøve å oppfylle familiens forventninger til dem. Informantene ga uttrykk for at nå de greier seg bra i norsk skole og at de har troen på at de har muligheten til å realisere familiens ønsker. Men om valget av yrkeskarriere er deres personlige valg, svarer informantene uklart og svevende. Ellie er mest klar i sin uttalelse:

Det er ikke min førstevalg, da. Jeg vil liksom være en ny..., hvordan skal jeg si det, de som snakker nyheter eller sånt. De forventer meg at jeg skal fortsette med helseutdanningen. De forventer meg det.

Sana har ikke tenkt på muligheten for å velge en annen yrkeskarriere.

Jeg var flink på skolen siden jeg var i [navn på land] Jeg var flink siden jeg var i første klasse liksom, (...) – da, det er ikke noe nytt at de forventer at jeg skal bli lege.

Alle er i ferd med å velge yrkesveier til kjente høystatusyrker eller yrker som har høy status i opprinnelseslandet. Har den jevnlige transnasjonale kontakten med foreldre og nære familiemedlemmer i opprinnelseslandene hatt betydning for ungdommenes motivasjon og til å holde fokus oppe om skolearbeidet? Eller betyr familiens ønsker mye? Østbergs funn i boka «Muslim i Norge» korrelerer på den måten med dette funnet. Hun hevder at norsk-pakistanske ungdommer i Norge i langt større grad tar hensyn til foreldrenes ønsker når det gjelder valg av yrke enn det norske ungdommer gjør (Østberg, 2003: 173).

Informantenes nære transnasjonale relasjoner med slektninger i opprinnelseslandet og forhandlingene som foregår i forbindelse med valg av utdanning og yrke, kan belyses av Kearneys hypoteser om transnasjonalisme. Kearney hevder at transnasjonalisme er et uttrykk for hvordan sosiale relasjoner og kontakten med opprinnelseslandet blir bundet sammen med livet i landet de bosetter seg i (Kearney 2000:187). Når det gjelder valg av utdanning og yrke, er informantene opptatt av å gjøre det som slektningene i hjemlandet forventer av dem. Informantenes transnasjonale virkelighet slik det er beskrevet og diskutert i dette underavsnittet, kjennetegnes av at ungdommene opplever et forventningspress fra familien når det gjelder valg av utdanning og yrkeskarriere. Informantene gir uttrykk for at de prøver å innfri forventningene til slektningene. Den transnasjonale virkeligheten til ungdommene i Norge blir derfor preget av slektningenes holdninger til valg av utdanning og yrke.

4.1.6 Transnasjonal kontakt om valg av ektefelle

Informantene ga uttrykk for at de tar hensyn til hva slektningene mener om valg av utdanning og yrke. Tar informantene hensyn til hva slektningene mener om valg av ektefelle også? I samtalene med informantene er det felles for alle at de har fortalt slektningene sine at de ikke vil gifte seg ennå. De vil gjøre ferdig utdannelsen før de vil ta stilling til hvem de skal gifte seg med. Jeg får inntrykk av at foreldre og familie i opprinnelseslandene er mer interessert i å avgjøre valget av ektefelle enn det informantene er.

Bahira, Sana og Daud gir uttrykk for at familien spiller en viktig rolle i valg av ektefelle i kulturen de er vokst opp i, og at familien også vil spille en viktig rolle i valg av ektefelle. Jentene blant disse informantene fortalte at de er blitt utsatt for konkrete forslag om aktuelle ektefeller. Er det slik at jentene og guttene i undersøkelsen blir utsatt for forskjellig press? Daud som gutt og mann gir uttrykk for at han ikke er utsatt for det samme presset som jentene. Han har ikke opplevd presset om å gå i forhandlinger om ektefelle ennå. Men han uttrykker at han formidler til søsteren i opprinnelseslandet at hun ikke kan bestemme selv om hun vil bære hijab eller ikke, og at det er han som familiens overhodet som en gang skal gi tillatelse til hvem søsteren kan gifte seg med. Vi ser her klart at gutter og jenter utsettes for ulike forventninger, og at Daud muligens viderefører forventningen om at en mann må bestemme over kvinnene i familien.

Informantene gir uttrykk for at de kulturelle verdiene fra opprinnelseslandet som er forbundet med valg av ektefelle, har betydning for dem. Deres fortolkning av tradisjonene er at familien skal gi tillatelse til hvem de kan gifte seg med, men at de selv har mulighet til å påvirke valget. Sana formidlet sine fortolkninger ved å forklare at bruken av hijab er knyttet til forholdet til det annet kjønn. Hun fortalte at hun bærer hijab fordi hun vil unngå at noen blir forelsket i henne på grunn av utseendet. Sana hevder også at: «Mannen skal betale hus, gull, alt». Når Sana sier det siste, ler hun. Det kan være et uttrykk for at hun ser tradisjonene fra to sider.

De transnasjonale ungdommene i undersøkelsen, særlig jentene, blir ofte konfrontert med diskusjoner om de ikke snart skal gifte seg og spørsmål om hvem de skal gifte seg med. Jentene ga uttrykk for at de opplever dette som press, og at de overfor slektningene gir uttrykk for at de setter skole og utdanning foran valg av ektefelle.

Østberg (2003) har tolket sine informanter på en liknende måte i «Muslim i Norge». Hun mener at informantene i hennes undersøkelse lever i stadige forhandlinger om kulturelle verdier (Østberg 2003: 201). Ungdommene i Østbergs prosjekt er 2. generasjons innvandrere, og de er også transnasjonale ungdommer fordi de forhandler sin virkelighet mellom to kulturer.

4.1.7 Oppsummering

I den transnasjonale kontakten med nær familie, vitner informantenes uttalelser om at kontakten mellom deltakerne i dette området er nært, selvfølgelig og hyppig. I intervjuene kommer det fram at den transnasjonale virkeligheten inneholder en sammenblanding av de hverdagslige temaene som blir tatt opp, som hva de har spist den dagen og hva som har skjedd på skolen blandet sammen med mer alvorlige temaer som yrkesvalg, valg av ektefelle og temaer i forhold til normer og religion. De transnasjonale ungdommene er stadig i forhandlinger med slektningene i opprinnelseslandene. Forhandlingene kjennetegnes av videreføring av kulturelle verdier fra opprinnelseslandet og av at de forholder seg til et liv i Norge. Informantene gir uttrykk for at de er utsatt for forventninger og press fra slektninger i opprinnelseslandet om å ta vare på religiøse og kulturelle verdier, valg av utdanning og valg av ektefelle.

Waldinger (2015) skiller mellom hvordan de transnasjonale aktivitetene kan ha ulike funksjoner. Han ser de transnasjonale aktivitetene som enten sosiale, kulturelle, økonomiske eller politiske (Waldinger 2015: 2306). De transnasjonale aktivitetene som informantene deler med foreldre og nær familie, har først og fremst en sosial funksjon for ungdommene. Gjennom kontakten opprettholder ungdommene nære relasjoner som har betydning for ungdommenes motivasjon, trygghet og bearbeidelse av savn i den virkeligheten de lever i. Kontakten med foreldre og familie har også en kulturell funksjon da temaer om kulturelle og religiøse verdier er viktige temaer som blir forhandlet i disse relasjonene. Til slutt kan vi se at kontakten også har en økonomisk funksjon fordi det skjer forhandlinger om ungdommenes utdanning og valg av yrke innenfor dette transnasjonale feltet. I det neste delkapittelet skal vi se at den transnasjonale kontakten også har en sosial og kulturell funksjon. Det neste kapittelet vil handle om informantenes transnasjonale kontakt med venner på sin egen alder.

4.2 Den transnasjonale kontakten med venner

Deltakerne har venner, søsken og søskenbarn fra hjemlandet som bor i opprinnelseslandet eller i andre land, og norske venner og venner med innvandrerbakgrunn som bor i Norge. Det handler om sosiale relasjoner og kontakten med opprinnelseslandet og om sosiale relasjoner og kontakt i Norge. Dette feltet eller sosiale området skiller seg fra det første ved at samtalerne eller dialogene ofte har en annen karakter og noe annet innhold. I kontakten med vennene blir også temaer som skole og ekteskap tatt opp, i tillegg til temaer som handler om vennskap, kultur, ferie og fritid.

Informantene har ikke bare et stort nettverk av venner på sosiale medier, men mange nettverk som de i ulik grad følger opp. Som andre ungdommer i Norge dreier det seg om et hundretalls av nettverkskontakter. Når informantene beskriver aktivitetene innenfor disse rommene, gir de uttrykk for at de har ulike grupperinger under disse igjen. Hvilke relasjoner har informantene til de ulike kategoriene av venner? Hvordan opplever informantene vennerelasjonene med norske ungdommer i Norge? Hvordan opplever informantene relasjonene til venner fra opprinnelseslandet?

4.2.1 Kontakt med norske venner på sosiale medier

De transnasjonale ungdommene i undersøkelsen har mange kontakter på sosiale medier og alle ga uttrykk for at de har norske kontakter blant dem. Informantene ga ikke et klart bilde av

hvilke venner de regner som norske venner. Når det gjelder benevnelsen norske venner, antar jeg at det først og fremst gjelder ungdommer som er født av to norskfødte foreldre. Det er ungdommer med to norskfødte foreldre, som jeg mener at vi bør ha i tankene når informantene i materialet forteller om relasjoner til norske venner. Det var mange likheter i informantenes uttalelser om relasjonene til norske venner på sosiale medier. Bahira uttaler at hun har få norske venner fra skolen og fra jobben (deltidsarbeid ved siden av skolen) i sine nettverk på sosiale medier. Bahira:

Ja, jeg har ikke så mange norske venner – jeg har bare skolekamerater og noen fra skolen og noen fra jobben ja. Med vennene fra skolen skal vi bare snakke om lekser og hva skjedde på klassen. Og på jobben jeg snakker bare om ja nei ikke så mye.

Bahira uttrykker ikke bare at hun har få norske venner på sosiale medier, men også at vennerelasjonene er overfladiske. Kommunikasjonen med norske kontakter er begrenset til skole og arbeid og gjelder ikke fritid eller familiære forhold. Som Bahira mener også Ellie at hun ikke har så veldig mange norske venner på sosiale medier, og viser fram hånden sin for å understreke at det ikke er flere enn hun kan telle på en hånd. Hun nevner også at hun har norske venner fra jobben.

Norske venner, ja, noen – jeg kan jo telle dem da [og viser intervjueren hånden sin]. Det er ikke så veldig mange fordi det er bare de som jeg jobber med og de som jeg kjenner fra første gang jeg var her i Norge.

Både Bahira og Ellie nevner venner på sosiale medier som de har fra jobben. «Jobben» er deltidsarbeid som ungdommene har ved siden av skolen. De nevner disse kontaktene spesielt. Betyr dette at det er lettere å få norske venner der de arbeider på ettermiddagstid, eller betyr det at de setter ekstra pris på disse kontaktene fordi de er voksne og eldre enn dem selv? Jeg vil i fortsettelsen konsentrere analysen rundt norske venner som de har fra skolen.

Det er begrenset hvilke temaer informantene tar opp sammen med norske venner på sosiale medier. Sammen med norske venner som informantene har fått på skolen, er det gjennomgående at informantene uttrykker at de snakker nesten utelukkende om skolearbeid og om hva som har skjedd på skolen når de er i kontakt med hverandre på sosiale medier. Daud gir uttrykk for at han ikke tar opp de samme temaene med norske venner som med andre venner med samme bakgrunn som han selv:

Sånn med klassen så snakker jeg mest om lekser, skole og fotball og sånne ting. Men med dem snakker jeg hvordan dem har det og hvordan går det og sånn.

Det er tydelige forskjeller mellom hvordan informantene beskriver relasjonen eller kontakten de har med «norske» ungdommer og hvordan de beskriver relasjonen de har med andre ungdommer på sosiale medier. Hvordan de karakteriserer kontakten de har med norske ungdommer, vil jeg tolke som «skolemessig», mens kontakten de har med venner fra opprinnelseslandet, vil jeg tolke som mer «vennskapelig». Informantenes transnasjonale virkelighet sammen med norske venner er forskjellig fra den virkeligheten de opplever sammen med andre venner. Inntrykket utfra informantenes utsagn er at de transnasjonale ungdommene opplever vansker med å bli inkludert blant norske venner på sosiale medier.

En viktig grunn til at informantene har opplevd vansker med å bli inkludert blant norske venner på sosiale medier, kan være det norske språket. Flere av informantene gir uttrykk for at det har vært vanskelig å kommunisere på norsk. Bahira sier:

Norsk er vanskelig. Det er ikke så lett for meg å få venner. Det er litt vanskelig på en måte. Jeg snakker bare på en veldig enkel måte.

Ellie gir uttrykk for hvordan de språklige hindringene har vært og fremdeles er på denne måten:

Nå er det litt lettere for meg. Jeg snakker liksom litt bedre da. Jeg snakker fluently, men ikke så riktig enda – ikke så rett enda – og jeg syns så jeg fikk da i løpet av de siste 5 eller 6 måneder så fikk jeg liksom fem stykker eller seks nye venninner ikke sant, så, men i [navn på opprinnelsesland] hvis jeg bor der det er liksom mye mye lettere liksom å få venner – fordi det er på grunn av språket.

Det er gjennomgående i alle intervjuene at informantene sier at de sjelden legger ut noe på norsk på Facebook. De hevdet at de kommenterer kort eller kun med «like», og vanlige høflighetsfraser som «Gratulerer med dagen». Det kan se ut til at dette først og fremst gjelder Facebook. På andre medier som Snapchat og Instagram er formen en annen. Sana og Daud sier de bruker mye Snapchat og Instagram. Her gir de uttrykk for at de bare har norske venner og at de bare kommuniserer på norsk på disse mediene. Disse mediene finnes ikke i opprinnelseslandene deres. En annen grunn til at de bruker mye norsk på disse mediene, kan også være formen på mediet. Her er bildene i fokus og det kreves bare korte skriftlige kommentarer ved siden av.

Anderson et.al (2015) hevder at innvandrerungdom i en hverdag hvor de opplever marginalisering og vansker med å bli inkludert blant norske ungdommer, kan oppleve å

opprettholde en positiv status ved å delta på ulike nettfora der de finner andre ungdommer med like interesser og lik bakgrunn (Anderson et.al 2015: 185). Informantene gir uttrykk for at de har få norske venner på sosiale medier, og at de vennene de har som bor i Norge, har samme bakgrunn som dem selv eller en annen innvandrerbakgrunn.

4.2.2 Kontakt med venner i Norge med innvandrerbakgrunn

Det er felles for informantene at de hevder at de har mange venner med innvandrerbakgrunn på sosiale medier. Flere av informantene benevner venner med innvandrerbakgrunn som «utlendinger». Da hentyder de til at vennene for eksempel har et utenlandsk utseende, har en annen religion eller snakker flere språk. Informantene antyder at de har flest venner i denne kategorien. I intervjuet gir Ellie uttrykk for at hun skiller venner eller kontakter som hun har på sosiale medier som har innvandrerbakgrunn fra norske venner, selv om de har vokst opp i Norge. Slike reflekterte Ellie:

Men de er liksom ikke norske, da. Jeg har jo nye venninner her på skolen nå, men dem meste er ikke norske. De er fra andre land også. Men de har vokst opp her i Norge.

De videregående skolene som informantene er elever på, har et stort innslag av innvandrere i elevmassen. Tre av informantene er muslimer. Kan informantene oppleve at det er lettere å bli inkludert blant andre muslimer enn det er å bli inkludert blant norske ungdommer? I undersøkelsen til Østberg (2003) *Muslim i Norge*, finner Østberg at de pakistanske ungdommene helst vil være sammen med andre pakistanske ungdommer. Grunnen er at de pakistanske ungdommene opplever at de norske ungdommene har andre grenser i forhold til alkohol og i forhold til det annet kjønn (Østberg, 2003:111). Ut fra det som framkommer i materialet er det ikke mulig å trekke noen konklusjon her. Informantene antyder ikke noe om norske ungdommers levesett i intervjuene.

4.2.3 Kontakt med venner fra opprinnelseslandet

Informantene finner også kontakten med andre med like interesser og lik bakgrunn blant venner fra opprinnelseslandet på sosiale medier. Daud uttrykker at han har best kontakt med andre med samme opprinnelse som han selv, enten de bor i Norge eller i andre land i Europa. På grunn av dårlige nettverksforhold på stedet han kommer fra, har han ikke kontakt med venner i opprinnelseslandet.

Sana gir uttrykk for at hun har jevnlig kontakt med venner fra skoletida i opprinnelseslandet og som fremdeles bor der. Bahira har også god kontakt med skolevenner fra opprinnelseslandet sitt og spesielt med noen som bor i andre land i Europa. Ellie beskriver «tette bånd» med venner fra skoletiden i opprinnelseslandet. Noen har emigrert, mens andre er igjen.

Bahira har funnet venner med lik kulturbakgrunn som seg selv. Gjennom profiler på sosiale medier har hun klart å finne fram til ungdommer som har gått på samme eller en liknende høystatusskole som hun selv i opprinnelseslandet. Mange av disse kontaktene til Bahira bor andre steder i verden, og blant dem er det både jenter og gutter. Det er et felles tema for alle informantene at de gir uttrykk for at de har viktige vennskapsforhold på sosiale medier, hvor deltakerne har like interesser og lik bakgrunn som dem selv. Dette stemmer godt overens med uttalelsen til Anderson et.al som hevder at homogene vennskapsforhold kan gjøre hverdagen i Norge lettere å takle for transnasjonale ungdommer (Anderson et.al 2012:165). Anderson et.al omtaler vennskapsforhold utenfor sosiale medier. Men jeg mener at det er en observasjon og et resonnement som kan overføres til forhold på sosiale medier.

4.2.4 Kontakt med motsatt kjønn på sosiale medier

Informantene har både jenter og gutter i nettverkene på sosiale medier. Når det gjelder venner av det motsatte kjønn som fremdeles bor i opprinnelseslandet, får jeg inntrykk av at noen av informantene bare har kusiner og fettere. Daud er en av dem og sier om vennene sine på sosiale medier:

de fleste er gutter, da. Jenter og, norske og fra andre land. Ja, jenter fra [navn på land], det er familien min da

Sana og Daud gir uttrykk for at de har vokst opp i kulturer hvor jenter og gutter holdes adskilt for eksempel ved at de går på forskjellige skoler. Begge hevder at foreldre og andre familiemedlemmer vil delta i prosessen med å finne ektemake til dem. De har derfor vokst opp med liten kontakt mellom kjønnene. På sosiale medier har ungdommene muligheter til å bli kjent med andre av det motsatte kjønn uten at de voksne i familien vet om det. Et aspekt ved dette er at sosiale medier blir en arena for å utforske det motsatte kjønn.

Måten sosiale medier åpner opp for kontakt med det annet kjønn for mine informanter, samsvarer godt med Østbergs funn. Østberg nevner dette aspektet i sin bok «Muslim i

Norge». De pakistanske ungdommene i Østbergs materiale gir uttrykk for at de uavhengig av kjønn, chatter med hverandre på nettet, og Østberg mener at dette er en måte å ha kontakt med det annet kjønn på uten innblanding fra voksne (Østberg 2003: 176). De transnasjonale ungdommene forholder seg på den ene siden til opprinnelseslandets kulturelle verdier og tradisjoner, mens de på den andre siden lever i Norge i et samfunn som «ikke bare aksepterer, men også verdsetter fritt samvær mellom kjønnene», fortsetter Østberg (2003:177).

4.2.5 Språk på sosiale medier

Informantene bruker mange språk på sosiale medier. De gir uttrykk for at de bruker flere språk på en profil. Ellie starter med å si at hun bruker to språk halvt om halvt på sosiale medier, til å ende opp med at hun i realiteten bruker fire språk på sosiale medier i vennennettverkene sine. Ellies venner kan flere språk, og hun har tidligere gitt uttrykk for at hun har flere profiler. Dette kan være med på å bidra til at Ellie bruker flere språk sammen med vennene sine på sosiale medier.

Sana har bare ett felles språk med vennene fra skoletiden fra opprinnelseslandet. Hun forteller at hun har en profil på Facebook. Det er felles for informantene at de gir uttrykk for at de grupperer vennene sine eller har flere profiler. På den måten gir informantene uttrykk for at de forholder seg til mange grupperinger, og at de kommuniserer på forskjellige språk i de ulike gruppene.

For de norske vennene til informantene er ikke kommunikasjonen med informantens venner fra hjemlandet synlig og vice versa. Vil dette si at informantene lever i parallelle virkeligheter på sosiale medier som de ønsker å holde avskilt? Har dette bare pragmatiske årsaker knyttet til de språklige barrierene, eller har det andre årsaker? Hvilken betydning har det for den transnasjonale virkeligheten? En segregert virkelighet skiller seg fra den transnasjonale virkeligheten ved at det er skarpe grenser mellom de ulike kontekstene individet befinner seg i. Det transnasjonale feltet og forholdet mellom de ulike nasjonene som individet føler tilknytning til, blir av forskere beskrevet på en annen måte enn som vanntette skott. Vertovec understreker forbindelsen mellom nasjonene med å si at transnasjonalisme er å leve med eller mellom to eller flere nasjoner (Vertovec, 1999:13). Kearney gjør det samme med å si at kontakten med opprinnelseslandet blir bundet sammen med livet i landet de bosetter seg i (Kearney, 2000:174), og til slutt omtaler Portes et.al. det transnasjonale feltets dynamikk ved

å vektlegge vekslingen mellom tilknytningen til nasjonen som er forlatt og den en er kommet til (Portes et.al. 2008:1057). Ifølge uttalelsene til informantene kan en få inntrykk av at språk blir et hinder for flyten av aktivitetene som skjer mellom nasjonene.

Dette funnet kan også ses i lys av Østbergs funn i undersøkelsen blant muslimer i Norge. Hun fant at barn og unge bruker morsmålet sitt i leksituasjoner, men at de fort slår om til norsk når det kommer noen andre med en annen språkbakgrunn inn i leken (Østberg 2003: 80).

Når det gjelder den språklige situasjonen til Bahira skiller den seg fra de andre. Bahira tilhører en liten kultur i Asia, som strever med å beholde sin kulturelle identitet. Morsmålet til Bahira er et minoritetsspråk i et større land hvor ett eller to språk er majoritetsspråk. Her forteller Bahira om hvordan hun og vennene, som lever i diaspora, er opptatt av å bruke minoritetsspråket på sosiale medier:

Vi snakker ofte på Facebook. Når så mange for eksempel kommenterer med hverandre med [navnet på majoritetsspråket] ord, vi blir litt sinte; «Hvorfor skriver du ikke [navnet på morsmålet] ja (...) vi må holde våres språket

I denne uttalelsen markerer Bahira tilhørighet til kulturen hun er vokst opp i. Hun gir uttrykk for at det er viktig å bevare morsmålet som uttrykksform og i forhold til identitet. Sammen med vennene oppfordrer hun andre til å bruke morsmålet, og prøver med dette å skape en kulturell tilhørighet dem imellom. Situasjonen til Bahira kan sammenliknes med situasjonen til ungdommene i artikkelen til Nurmuhammad, Horst, Papoutsaki og Dodson (2015). Bakgrunnen for deres undersøkelse var å finne ut mer om transnasjonale nettverk til ungdommer i diaspora som har bakgrunn i en minoritet fra opprinnelseslandet. Forfatterne fant at ungdommene var aktive i egne nettverk hvor det å ta vare på den kulturelle identitet var et viktig fokus for gruppa (Nurmuhammad, 2015).

Språk er en viktig identitets- og kulturfaktor, og det kan virke som om informantene hegner om språkene sine på sosiale medier. Informantenes tilhørighet til flere nasjoner kommer til uttrykk ved at de bruker flere språk, men vekslingen mellom språkene og det transnasjonale uttrykket når det gjelder språk, er lite synlig på sosiale medier.

4.2.6 Temaer med venner på sosiale medier

Sammen med venner fra opprinnelseslandet er det mange temaer som blir tatt opp. Mange av temaene likner de temaene som det er vanlig å tenke at ungdommer flest er opptatt av som skole eller utdanning, framtidsplaner, kjærester, moter, fotball, musikk og så videre. Bahira, Daud og Ellie utveksler erfaringer og diskuterer hvordan skolesystemet er i Norge med venner som bor i opprinnelseslandet eller i andre land i verden. Bahira forteller:

Det er på Facebook vi snakker om hvordan vi hadde det eller hvordan vi har det i andre land. Hva gikk bra og hva gikk galt.

Det er særlig skolesystemene de diskuterer og det overordnede i hvordan de har fått innpass i de ulike utdanningssystemene. Informantenes diskusjoner med venner fra opprinnelseslandene andre steder i Europa vitner om at de har tilegnet seg kompetanse om det å etablere seg i et nytt land. Bahira, Daud og Ellie har opparbeidet seg erfaringer om utdanningssystemet i Norge som de diskuterer og sammenlikner med venner i Europa. Hvilken betydning har disse erfaringer for Bahira, Daud og Ellie i deres videre utvikling? Diskusjonene som Bahira, Daud og Ellie har med vennene om ulike utdanningssystemer kan ses i lys av undersøkelsen til Shik (2015). I artikkelen “Transnational families: Chinese-Canadian youth between worlds” undersøker Shik migrasjonsprosesser hos kinesiske ungdommer som var kommet til Canada. Hun fant at ungdommene ga uttrykk for at migrasjonen hadde hjulpet dem til å løse problemer og at dette var overførbart i forhold til byggingen av egen identitet. Diskusjonene som Bahira, Daud og Ellie har med vennene om utdanningssystemene i flere land, er bidrag til egne avgjørelser om valg av utdanning.

Andersson et.al kaller slike sammenlikninger av erfaringer fra forskjellige nasjoner for refleksiv transnasjonalisme. Forfatterne hevder at det å møte andre ungdommer med transnasjonale erfaringer, for eksempel på Facebook, kan gi god trening i sammenliknende refleksjon (Andersson et.al 2012:223). Jeg ser at informantene i mitt materiale utveksler og diskuterer erfaringer om blant annet ulike utdanningssystemer med andre transnasjonale ungdommer.

4.2.7 Relasjonen til vennene i opprinnelseslandet

Informantene har i møte med en ny nasjon fått erfaringer som ikke vennene som ble igjen har opplevd. Hva har dette gjort med informantene og for relasjonen til vennene i opprinnelseslandet? Spesielt jentene blant informantene opplever at vennene som de har

forlatt, har et annet fokus enn dem selv. Sana hevder at de har andre interesser enn henne og forteller:

De laster bare sånn bilder av kjærlighet og at noen har mistet kjæresten og han ene vil ha kjæreste og bare teit.

(...) vet du hva de legger? Hvis de sitter i restaurant - og spiser kake, så gjør de sånn og legger fingrene sånn og tar bilde. Hva skal jeg med finger? (...) vi har ingenting til felles – bare at vi tror på Allah.

De andre to jentene opplever også at jentene de har kontakt med, er mer opptatt av kjærester og det å gifte seg og at livene har utviklet seg forskjellig. Bahira forteller:

Ja, veldig annerledes, For nesten de er ferdig med universitet og de har begynt å jobbe. Og det har ikke jeg. De snakker ofte om hva vi skal kjøpe til bryllupet og sånn for mange har begynt å gifte seg (...) jeg har ikke så mye tema å snakke om

Ellie mener også at hennes og vennenes interesser har endret seg. Ellie sier: «Den eneste som er veldig interessant å snakke om er ferie, liksom.» Jentene i undersøkelsen er i 20- årene og er blitt forsinket i utdanningen på grunn av flyttingen til Norge. Dette kan være en av grunnene til at de opplever at de er på et annet sted i livet enn vennene i opprinnelseslandet. Informantene forklarer at jevnaldrende fra opprinnelseslandene starter tidligere på universiteter, at de allerede er godt i gang, at noen allerede er ferdige og at giftealderen i opprinnelseslandene til informantene er lavere enn i Norge.

Sjargongen mellom vennene har tydelig endret seg siden Sana reiste. Hun forstår ikke at det kan være interessant å ta bilder av fingrene til hverandre når man er på café og markerer avstand ved å mene at de ikke har noe til felles lenger. Ellie gir uttrykk for endringene ved å beskrive båndene i relasjonene. Ellie fortalte:

Det er ikke samme bånd eller vi er ikke så nærme som før, da. De har jo sine egne liv der og jeg har mitt eget liv her i Norge.

Informantene står på mange måter alene mot venneflokken i opprinnelseslandet. De ser at det er forskjeller mellom dem og vennene i opprinnelseslandet. De er ikke der, de er ikke ferdig med skole og utdanning og de vil ikke gifte seg. De opplever at de har forandret seg i en annen retning enn det venninnene har gjort og at relasjonen har endret seg. Informantene i undersøkelsen og vennene i opprinnelseslandene lever i forskjellige kontekster. Har de ulike kontekstene vært med på å gjøre dem forskjellige? Waldinger mener at det er uunngåelig at

migranter utvikler seg annerledes enn de som ble igjen, og at det kan være årsaken til at det oppstår konflikter i forholdet (Waldinger 2015: 2308).

4.2.8 Sosiale medier som underholdningsarena og kulturuttrykk

I kontrast til informantenes opplevelser av konflikter og avstand til ungdommer i opprinnelseslandet, gir de uttrykk for at de også har mye moro sammen med vennene i nettverkene sine på sosiale medier. I likhet med andre ungdommer gir informantene uttrykk for at de slapper av på sosiale medier. De ser blant annet på morsomme videoer som vennene har lagt ut. Filmene har tilknytning til forskjellige nasjoner. Daud fortalte: Jeg ser på engelske (filmer), men nå har jeg begynt å se på litt [navn på opprinnelsesnasjon] også, jeg ser mest på engelske og norske.

De som kommer ny, ikke sant? De ser på sånne [navn på opprinnelsesnasjon og nabonasjon], men de som har vært her ganske lenge, så de ser på engelske og norske sånn de er mer integrert.

Daud får ideer til filmer fra opprinnelsesnasjonen gjennom lenker som blir lagt ut på sosiale medier. Han mener at filmene han og vennene ser på, gjenspeiler hvor de er i sin egen integreringsprosess. På den måten gir han uttrykk for at han ser på utviklingen som har skjedd fra å foretrekke kultur fra sin egen opprinnelsesnasjon til å heller ville omgi seg med vestlige kulturuttrykk som en lineær utvikling. Daud gir uttrykk for at han er blitt mer integrert i det norske samfunnet.

Ett av Waldingers hovedsynspunkt er at migranternes transnasjonale virkelighet endres over tid, og at migranter etter hvert og i det store og hele vil søke tilhørighet til nasjonen som de lever i (Waldinger 2015). Waldingers synspunkt er omdiskutert, og mange mener at han gjennom slike synspunkter unngår å se verdien av transnasjonalitet i samfunnet. I materialet finner jeg at Daud er opptatt av å ta til seg nye kulturuttrykk og til å bli en del av den norske kulturen. Han gir uttrykk for at han er på vei inn i kulturen som han lever i, slik Waldinger beskriver.

Enn så lenge gir informantene uttrykk for at de veksler mellom ulike kulturuttrykk som både har tilknytning til Norge og Europa og som har tilknytning til opprinnelsesnasjonen. Både Daud og Sana følger med på engelsk fotball og har sine favorittlag som de følger. Ellie er interessert i moter og følger spesielle «Fashion»- sider på sosiale medier som både er engelske og fra opprinnelseslandet hennes. Sana forteller: «Jeg følger Ronaldo, og andre kjendiske og

tyrkere bare de kjekke liksom». Når hun blir spurt om hvilke artister hun følger, sier hun: «(...) artister er arabere». Ellie kommuniserer ofte med vennene sine i opprinnelseslandet om ferier. Om hva de skal gjøre i feriene og når de skal treffe hverandre neste gang. De planlegger en «reunion» i opprinnelseslandet til Ellie.

4.2.9 Oppsummering

Informantene deltar på arenaer på sosiale medier sammen med ungdommene som har vokst opp i samme kultur som dem selv, samtidig som de følger med på hva vennene i Norge er opptatt av. De sjonglerer mellom flere kulturer og kulturuttrykk og deltar mer eller mindre flere steder. Vi ser igjen hvordan de transnasjonale ungdommene veksler mellom tilknytningen til nasjonen de har forlatt og den de er kommet til. Det refererer Portes et.al til som det transnasjonale feltets dynamikk (Portes et.al, 2008:1057).

Informantene har mange ulike vennenettverk på sosiale medier med mange hundre deltakere som de kommuniserer med på ulike måter og på ulike språk. I denne virkeligheten tar informantene vare på tidligere relasjoner fra opprinnelseslandet og danner nye relasjoner i Norge. Det foregår utvekslinger av kultur og erfaringer. Steven Vertovec uttrykker at det er fra et kompleks grunnlag transnasjonale ungdommer forhandler sin virkelighet (Vertovec 2001: 578). Den transnasjonale kontakten med venner kjennetegnes av dens kompleksitet. Deler av kompleksiteten flyter i hverandre, men det er også synlig i materiale at noe blir holdt fra hverandre. Informantene har mange venner på sosiale medier, men det er gjennomgående at de har få norske venner på de sosiale mediene. I relasjonene til vennene synliggjøres informantenes utvikling og øvelser i å reflektere over den transnasjonale virkeligheten som de lever i.

4.3 Den transnasjonale kontakten på politisk nivå

De transnasjonale ungdommene i denne undersøkelsen gir alle uttrykk for at de er aktive på sosiale medier i forhold til samfunnsspørsmål i opprinnelseslandet sitt og i Norge. Forskeren Vertovec hevder at transnasjonalisme kan være et forum for politisk engasjement, der man utveksler ideer og meninger fra flere hold (Vertovec, 1999:13). Hvordan orienterer informantene seg i forhold til interessen på det politiske planet? Hvilke erfaringer og opplevelser har informantene på dette feltet? Hvilken betydning har erfaringene fått for informantenes transnasjonale virkelighet? Som det tredje hovedområdet i undersøkelsen har

jeg denne transnasjonale virkeligheten der kontakten dreier seg om større forhold enn det familiære og vennskapelige. Dette hovedområdet viser informantenes politiske engasjement på sosiale medier.

4.3.1 Hvor finner informantene informasjon og diskusjoner av interesse?

Informantene finner hendelser og diskusjoner om samfunnsspørsmål gjennom sosiale medier og internett. De deltar i debatter sammen med slektninger og venner over hele verden og på ulike nyhetskanaler som inviterer til meningsutvekslinger. Informantene leser mye nyheter og liker å være «updated» om opprinnelseslandet, som Ellie sier. Bahira har mange steder der hun finner nyheter. Bahira:

Jeg leser ofte på Facebook eller Instagram og på blogg, på blogg mest men det er [navn på land] blogg. Jeg leser ofte sånn hva har skjedd nord i [navn på land] og jeg leser ikke ofte så mye sånn norske nyheter.

Andersson et.al hevder at ungdommer blir kjent med et tema på Facebook som bringer dem videre til blogger (Andersson et.al 2012:41).

Informantene gir inntrykk av at de er mest interessert i nyheter fra opprinnelseslandene sine, men de leser også norske nyheter. Grunnen til dette kan være ungdommenes korte botid i Norge. Opplever de at de er nærmere knyttet til sitt opprinnelsesland enn Norge? Det er innlysende at det språklige fungerer best på språk fra opprinnelseslandet, og at dette derfor også kan være en grunn til at de leser mest nyheter fra opprinnelseslandene sine.

Bahira og flere av informantene sier at de kommenterer mest på det andre har skrevet. De hevder at de sjelden skriver egne kommentarer eller blogginnlegg. Det er felles for informantene at de nevner at de leser andres kommentarer og at de ofte kommenterer med «like». Daud beskriver det slik: «Jeg er veldig mye på sånn sosiale medier, Facebook og sånn, men jeg er ikke så aktiv». Denne ytringen kan virke selvmotsigende. Jeg tolker den slik at Daud mener at han bruker mye tid på sosiale medier hvor han leser og ser, men han bidrar ikke så mye selv med å poste nye ting på sin «newsfeed» eller med å kommentere andres innlegg.

Dette kan si oss noe om informantenes grad av involvering i temaene som blir diskutert. Andersson et.al peker på at ungdommers deltakelse på sosiale medier ofte vitner om

deloffentlig deltakelse og ikke nødvendigvis «politikk med stor P» (Andersson et.al 2012:211). Dette støttes av andre teoretikere som Portes som har funnet at migranternes deltakelse i transnasjonale aktiviteter varierer veldig, og at det er de færreste som er engasjert i transnasjonale aktiviteter av politisk karakter (Portes, 2001:183).

I forrige underkapittel fortalte Bahira om sitt engasjement sammen med andre fra samme kultur og språkgruppe, for å få andre ungdommer til å bruke språket sitt på sosiale medier. Selv ikke dette engasjementet tyder på at det er et politisk engasjement. Artikkelen til Nurmuhammad, Horst, Papoutsaki og Dodson handler om unge mennesker i diaspora som deltar med en politisk stemme på sosiale medier. Forskerne er forsiktig med å mene at dette er en måte å skape en sterkere politisk stemme på. I stedet beskriver forskerne dette som et uttrykk for at ungdommene er opptatt av å ta vare på sin egen identitet (Nurmuhammad et. al, 2015)

4.3.2 Hvordan er informantene aktive i forhold til nyheter og samfunnsspørsmål?

Ingen av informantene uttrykker at de tilhører spesielle grupper eller organisasjoner som har et politisk, religiøst eller liknende innhold. Hvordan viser så ungdommene sitt engasjement på sosiale medier?

Sana lot det franske flagget prege profilen sin på sosiale medier etter terroraksjonen i Frankrike høsten 2015. Hun fortalte i intervjuet hvordan vennene og andre i opprinnelseslandet reagerte på at hun lot det franske flagget prege profilen sin. Her forteller Sana:

De bare «hvorfors har du ikke [navn på land] flagg i stedet for fransk?» Men hallo, det som skjer i [navn på land] det skjer hver dag og i mange år. Men Paris de tok imot andre. De hjelper dem og hva er det vi gjør? Vi bomber dem. Det er helt sykt. Derfor støtter jeg Paris og støtter fortsatt.

Sana opplevde reaksjoner fra venner og andre i opprinnelseslandet på sosiale medier da hun hadde det franske flagget på profilen. Hvorfor ville Sana la det franske flagget prege profilen sin? Her bruker Sana migrasjon og erfaringene med migrasjon i argumentasjonen på sosiale medier: «Paris tok imot andre». Sana uttrykker med dette at Paris og Frankrike har tatt imot flyktninger og innvandrere fra hennes opprinnelsesland og nå blir de utsatt for voldshandlinger fra samme folkegruppe. Migrasjon er blitt en kjent virkelighet for Sana og

det kan være en av grunnene til at hun bruker migrasjon som forklaringsmodell. Migrasjonen har gitt henne erfaringer som gir henne muligheten til å reflektere på et bredere grunnlag.

Bahira hadde også vist engasjement etter terrorangrepene og diskutert på sosiale medier med venner og andre i opprinnelseslandet. Bahira forteller:

Jeg hadde sånn forskjellige tanker – de trodde at vi må sånn «Pray for Paris, pray for Paris» – men det er ingen som ser at det er mange barn som dør i Syria og mange andre land. Vi må «pray» for hele verden, ikke bare for Paris. Ja, vi hadde sånn tankekonflikt.

Bahira og Sana gir uttrykk for at de har fått andre og flere perspektiver enn vennene og andre i opprinnelseslandene etter migrasjonen. Sana og Bahiras transnasjonale virkelighet har gitt dem flere erfaringer og et åpnere perspektiv. I uttalelsen under uttrykker Sana at hun også har åpnet opp for at hun kan gi sin støtte til dem som ikke er muslimer. Sana:

For eksempel det som skjedde i Paris. De var ikke fornøyd med det at jeg hadde det franske flagget. Jeg fikk dårlige tilbakemeldinger, men jeg synes det var bra at jeg støtta Paris, bare for å vise at jeg støtter ikke ISIS.

Selv om de [franskmenn]er kristne, det betyr ingenting for meg. Hvis de er kristne, det betyr ikke at jeg ikke skal støtte dem. Det er noe med menneskelighet.

Roudometof og flere forskere med han knytter transnasjonale erfaringer til utviklingen av kosmopolitiske holdninger og verdier (Roudometof, 2005: 127). De kosmopolitiske holdningene, hevder Roudometof, er et resultat av å ha oppnådd kulturkompetanse som gjør en i stand til å manøvrere innenfor nye meningssystemer (Roudometof, 2005: 114). Sana viser ikke bare at hun har meninger som er forskjellig fra vanlige oppfatninger i opprinnelseslandet, men hun gir også uttrykk for at det var viktig å vise at hun ikke støtter ISIS. Dette har hun sannsynligvis gjort for å manøvrere seg gjennom innslagene av islamofobi som har gjort seg gjeldende i Norge. Kosmopolitisme åpner ifølge Roudometof (2005) opp for at en har et vidt syn på at verden består av forskjellige kulturer og mennesker med ulike verdier, en forståelse som passer den moderne og globaliserte verden (Roudometof, 2005:113). Sanas fortelling om uttalelsen hennes på sosiale medier i forbindelse med terroraksjonen i Paris, viser at hun hadde evnen til å se at dette dreide seg om mer enn religion.

4.3.3 Presentasjonen av seg selv på sosiale medier

Informantene gir i intervjuene uttrykk for at de har utvidet sin horisont og endret seg. De har fått en videre kulturforståelse og kompetanse i å leve i en virkelighet som inneholder tilknytninger til flere nasjoner. Hvilken betydning har dette fått for forståelsen av egen identitet og hvordan de framstiller seg selv på sosiale medier? Informantene presenterer seg ikke med fullt navn på sosiale medier. Dette går igjen hos alle informantene. De bruker enten fornavnet og i tillegg noen forbokstaver fra resten av navnene sine eller et kallenavn.

Sana gir i sitatet under uttrykk for hva hun tenker rundt hvordan hun presenterer seg selv på sosiale medier:

Jeg skriver bare navnet mitt. Jeg kjenner noen de skriver Norwegian – [navn på land]. Ja, de skriver at de er både norske og [navn på land], men jeg kan ikke skrive at jeg er [navn på land] for jeg bor i Norge. Og jeg kan ikke skrive at jeg er norsk og jeg kommer fra [navn på land]. Og det blir teit å skrive norsk- [navn på land].

Ingen av informantene bruker «bindestreksbenevnelser», der man uttrykker tilhørighet til to nasjoner ved å bruke begge nasjonenes navn med bindestrek imellom. De har heller ikke skrevet på profilene sine på sosiale medier at de har en spesiell nasjonstilknytning. Navnene de bruker på profilene sine kan ikke forveksles med norske navn, og de er såpass internasjonale at det er vanskelig å knytte navnene opp mot en spesiell nasjon. Jeg velger å tolke dette slik at informantene har valgt en internasjonal presentasjonsform som gjenspeiler deres transnasjonale erfaringer og globale bilde av verden.

Waldinger hevder at «bindestreksbenevnelser» sier noe om personens manglende lojalitet til to nasjoner (Waldinger, 2015 : 26) . Er det dette informantene i denne undersøkelsen vil unngå? Opplever de den doble identiteten som en påtvunget identitet, der de verken får dyrke fram det ene eller det andre, men befinner seg et sted midt imellom og mangler substans? Ungdommene i undersøkelsen til Andersson et.al.beskriver den doble identiteten på en liknende måte. Ungdommene sier om bindestreksidentitet: «Den dreper» (Andersson et.al.2012: 154). Med dette gir de uttrykk for at en dobbel identitet ødelegger for utviklingen av tilhørighet og egen identitet.

I materialet mitt gir informantene uttrykk for at de setter pris på «det norske» samtidig som de ønsker å holde kontakten og ta vare på kulturformer og verdier fra opprinnelsesnasjonen.

Under intervjuet kommer Sana flere ganger tilbake til utsagn som har med hennes tilhørighet å gjøre. Hun sier både at hun «føler seg som en [navn på opprinnelsesland]» og «nå liker jeg mest Norge».

Jeg velger å tolke informantenes motstand mot bindestreksidentitet som et uttrykk for at informantene ønsker å dyrke fram tilknytninger til flere nasjoner. Dette kan også ses i lys av forsker Prieurs begrep individuell refleksivitet. Prieur hevder at bindestreksidentiteter begrenser den enkeltes mulighet til å utvikle en individuell etnisk tilhørighet (2004:151). I mitt materiale kommer det fram at informantene føler tilknytning til flere nasjoner. En kan ane at tilhørigheten de opplever ikke er stabil og at i deres transnasjonale virkelighet er det en veksling mellom hvilke nasjoner informantene opplever tilhørighet til.

4.3.4 Utveksling av informasjon om Norge.

I kontakten med venner og familie i opprinnelseslandet blir noen av ungdommene utfordret til å uttale seg om hvordan de oppfatter det å bo i Norge og om Norge generelt. Informantene er på den måten representanter for Norge og det norske i sine nettverk, og de kan være med på å spille en rolle i forhold til emigrasjon. Ellies storfamilie er opptatt av emigrasjon og hun forteller:

Dem har veldig lyst til å reise til Norge. Onkelen min er veldig opptatt av det. Han søker allerede på Norge, hvordan Norge er liksom. Også han fant ut at Norge er et bra sted å leve at det er mange fordeler ved å leve her.

Slektninger og venner i ulike deler av Asia leser om Norge på internett og kan ha ganske gode kunnskaper om hvordan det er i Norge. Daud forteller det samme om sine slektninger og kontakter. Daud:

De vet hvordan det er her da. Det er alle som har reist til Europa, vet du alle. Søstera mi snakker med andre som bor i Europa. Vi har sånne familier, ikke nære familier men noen vi kjenner.

De vet det, ja på tv og på internett hører de også, i hvert fall søstera mi.

De sosiale mediene gir rom for både det som er positivt og det som er negativt. Dette kommer fram i flere av intervjuene. I Ellies samtaler med onkelen mener hun at hun både formidler det som er positivt og det som er negativt. Ellie:

Jeg er veldig stolt av Norge. Det er veldig bra liv her. Det er gratis skole, gratis pc det er liksom alt er gratis på en måte.

Samtidig poengterer hun at hun også forteller det som er negativt om Norge til onkelen. Ellie:

Negativt sa jeg til onkelen min at folk er veldig privatisk, veldig liksom opptatt av familie. (...) dem hilser ikke på hverandre selv om dem er liksom nabo.

Ellie gir uttrykk for at hun formidler til onkelen at det kan være vanskelig å forholde seg til hvordan nordmenn er mot hverandre og at det er veldig forskjellig fra det hun og familien er vant til fra sin kultur i opprinnelseslandet.

Informantene formidler oppfatninger om Norge som er både positive og negative. Hvor nyanserte bilder ungdommene greier å få fram for sine venner og slektninger, er det vanskelig å få et fullstendig bilde av.

4.3.5 Bildet av landet de har forlatt

Ofte er det slik at emigranter får et urealistisk og idealisert bilde av landet de har forlatt.

Ungdommene i undersøkelsen har vært i Norge i mer enn tre år og de har ikke vært tilbake i landet de vokste opp i. De har allikevel daglig kontakt med noen i opprinnelseslandet sitt. Har teknologien ført til at ungdommene har et realistisk bilde av opprinnelseslandet sitt?

Ellie er opptatt av hvordan det blir å komme tilbake på besøk:

Det er lett å holde kontakten med dem, men det er veldig vanskelig når du skal tilbake der. Det vil føles veldig annerledes da, fordi du ikke har vært sammen med dem på ca. tre år sånn. Det vil føles veldig annerledes liksom, tror jeg, når jeg skal tilbake der.

Hun ser ikke rosenrødt på det å reise tilbake og vet at det kommer både til å bli vanskelig og annerledes. Sana har gjennom diskusjonene og konfrontasjonene på sosiale medier med venner og andre, kommet til samme forståelse som Ellie. Sana tror heller ikke at det å reise tilbake kommer til å bli lett og sier «vi har veldig veldig veldig forskjellige meninger så jeg vil liksom ikke reise til [navn på land] en gang».

Informantenes utsagn vitner om at deres mangfoldige og hyppige transnasjonale aktiviteter på sosiale medier kan ha ført til at ungdommene på mange måter har et realistisk bilde av landet de har emigrert i fra.

4.3.6 Formidling av demokratiske ideer

Informantenes transnasjonale erfaringer har gitt dem muligheten til å bli kjent med et nytt land og hvordan det norske samfunnet fungerer. Ellie bruker erfaringene fra Norge til å forklare hva hun mener er rett under valgkampen der hun har vokste opp. Ellie forteller om valgkampen til presidentkandidaten i opprinnelseslandet. Ellie:

Han er veldig opptatt av korrupsjon og at han liksom vil ha null korrupsjon i [navn på land]. Han vil kjempe for å få tilbake penger til den rette stedet liksom. Samme som i Norge; liksom hvis du betaler skatt så det kommer tilbake til deg eller kommer på en annen måte du har liksom gratis skole eller for eksempel – i [navn på land] er det også gratis, men ikke alle er på skolen fordi de har ikke noen penger til den. Mens her i Norge så hvis du er fattig så kan du jo fortsatt gå på skolen

Nyhetene Ellie leser og kommenterer på medier fra opprinnelseslandet, ser hun gjennom flere lag. Hun ser sammenhengen i samfunnet der hun har vokst opp, men hun bruker også briller som hun har fått i Norge. Hennes erfaringer fra Norge gjør at hun kan bidra inn i debatten i opprinnelseslandet med flere perspektiver. Den transnasjonale virkeligheten til Ellie, der hun engasjerer seg i politiske spørsmål på sosiale medier i opprinnelseslandet, har for henne blitt et forum for politisk engasjement. Vertovec beskriver denne transnasjonale virkeligheten som et sted der man utveksler meninger fra flere hold (Vertovec 1999:13).

Sana markerte sin støtte til terrorhandlingen i Paris med tanker om at hun ville få vennene sine i opprinnelseslandet til å tenke nye tanker.

Ja , jeg bare tenkte at kanskje andre liksom, få andre til å tenke at det her er bra. Og si: «Å ja, det er sant» og så videre, men nei, de ble bare veldig sinna.

Det kan virke som om Sana mer eller mindre bevisst har et prosjekt for vennene i opprinnelseslandet. Hun prøver å overføre sine ideer og tanker til dem. Men tilsynelatende mislykkes hun i prosjektet. Informantene er allikevel deltakere i en meningsutveksling som synes å kunne tolkes i lys av hva Portes har funnet i sine forskningsprosjekter. Portes hevder at formidling av demokratiske ideer har ført til utvikling på steder migranter kommer fra (Portes, 2001:190).

4.3.7 Oppsummering

Informantene viser interesse for å følge med i politiske saker og nyheter, som de finner på sosiale medier og på internett. De leser nyhetsstoff og andres kommentarer, og er særlig

opptatte av å følge med på det som skjer i opprinnelsesnasjonen. Informantene gir uttrykk for at de har ulike erfaringer i forhold til egen deltakelse og nyhetsbildet har også noe å si for hvor aktive de er. Ingen av informantene fortalte at de var medlemmer av politiske, religiøse eller andre liknende organisasjoner på sosiale medier.

Den transnasjonale virkeligheten har bidratt til å gi informantene flere perspektiver og et bredere grunnlag for refleksjoner over sin egen virkelighet. Som deltakere i meningsutvekslinger bidrar de også overfor andre med sin transnasjonale kompetanse.

4.4 Oppsummering av analysen

Etter å ha gjennomført intervjuene i denne undersøkelsen satt jeg igjen med et inntrykk av at jeg hadde fått ta del i noe som har utvidet min egen forståelse om migrasjon og unge migranters virkelighet. De fire informantene hadde mange fortellinger å formidle, og de viste en evne til refleksjon over sin egen situasjon som gjorde samtalene svært interessante.

I intervjuene åpnet informantene opp og ga innsyn i en stor og innholdsrik verden. De teknologiske nyvinningene har bidratt til at informantene har mange kontakter i opprinnelseslandet, og at kontakten oppleves som nær og «dyp». Kompleksiteten i ungdommenes transnasjonale virkelighet kom tydelig fram. Fortellingene om forholdet til slektninger og venner i opprinnelseslandene eller fra opprinnelseslandene ble en sterk kontrast til informantenes fortellinger om forholdet de har til norske ungdommer på sosiale medier.

Hvilke transnasjonale aktiviteter på sosiale medier deltar så ungdommene i? Ungdommene i undersøkelsen gir uttrykk for at de deltar i et vidt spekter av transnasjonale aktiviteter på sosiale medier. De småprater om dagligdagse temaer og diskuterer framtid i form av utdanning og valg av ektefelle med nære slektninger. I kontakten med vennene i opprinnelseslandene diskuterer de kulturelle verdier og reflekterer sammen med slektningene og vennene over forskjeller og likheter mellom nasjonene. De setter seg inn i nyheter i opprinnelseslandene og deltar til en viss grad i politiske aktiviteter. Aktivitetene på sosiale medier synliggjør informantenes komplekse forhandlingsgrunnlag om egen identitet. Derimot kan samtalene som ungdommene har med nordmenn om skolearbeid på sosiale medier, knapt betegnes som en transnasjonal aktivitet.

Hvordan beskriver og reflekterer ungdommene over de ulike transnasjonale virkelighetene de befinner seg i når de er på sosiale medier? De transnasjonale ungdommene beskriver de ulike virkelighetene de deltar i sammen med kontakter fra opprinnelseslandet på sosiale medier, som tette og nære. Deltakelsen i de transnasjonale virkelighetene er for informantene en måte å holde kontakten med slektninger og venner på, og å holde seg oppdatert om hva som skjer i opprinnelseslandet.

Informantene reflekterer over de ulike transnasjonale virkelighetene de er i på sosiale medier med en blanding av et ønske om nærhet og veiledning i livsspørsmål på den ene siden, og et ønske om individuell utvikling av en selvstendig identitet på den andre siden.

Hvordan forhandler ungdom egen transnasjonale identitet på sosiale medier? De transnasjonale ungdommene i undersøkelsen forhandler egen transnasjonal identitet i sosiale medier gjennom kontakten med slektninger, venner og andre i opprinnelsesland. Forhandlingene av egen identitet på sosiale medier skjer gjennom dynamiske prosesser, der de sjonglerer mellom flere kulturer og kulturuttrykk. Informantene gir uttrykk for at de kan manøvrere flere kulturer samtidig. Samtidig som de ivaretar kulturelle verdier fra opprinnelseslandet, bruker de erfaringer fra mottakerlandet. Migrasjonen og den transnasjonale livsformen gjennom sosiale medier, har gitt dem flere erfaringer og et åpnere perspektiv. Dette uttrykker de blant annet ved den globaliserte måten de presenterer seg selv i profilene på sosiale medier.

Hva karakteriserer sosiale medier som et transnasjonalt rom for disse ungdommene? Sosiale medier blir for disse ungdommene et transnasjonalt rom der de kan vedlikeholde og utvikle kontakter med slektninger og venner fra opprinnelseslandet. I undersøkelsen kom det også fram at informantene til en viss grad opparbeider seg kontakter med nye venner fra opprinnelseslandet og fra Norge. Ungdommene i undersøkelsen markerer tilhørighet til flere nasjoner. De forteller og reflekterer over det som skjer i Norge, samtidig som de deltar i diskusjoner om det som skjer i opprinnelseslandet. Gjennom å holde kontakten og delta i grupperinger på sosiale medier, gir informantene uttrykk for at de vedlikeholder og utvikler kulturkompetanse og språkkompetanse.

Sosiale medier er en arena for de transnasjonale ungdommene der de vedlikeholder og utvikler ulike relasjoner både til mennesker og nasjoner. I det store og hele er sosiale medier en arena der de transnasjonale ungdommene i denne undersøkelsen forhandler egen identitet.

4.4.1 Refleksjon over analysen

Det mest interessante i intervjuene var samtalene om informantenes forhold til slektninger, venner og andre mennesker i opprinnelseslandene. Kan hende ble fokuset lagt for mye på denne delen av den transnasjonale virkeligheten. Men det var fortellingene om kontakten med de som bor langt borte som ble drivkraften i intervjuene, og som jeg ønsket å konsentrere forskningsarbeidet mitt rundt.

Samtalene med informantene skjedde over en kort periode, og jeg hadde ett intervju med hver av informantene. Noen av utsagnene til informantene er farget av hva som var i nyhetsbildet akkurat på det tidspunktet samtalene foregikk. Kanskje ville informantene uttrykt seg annerledes og at andre refleksjoner ville ha kommet fram, dersom samtalene hadde skjedd på et annet tidspunkt.

Jeg vil også stille spørsmålsteget ved informantenes udelte positive syn på det å bo i Norge. Snakket de forskeren etter munnen? Sant eller ikke sant, farget av nyhetsbildet eller ikke, det er flere samsvar i fortellingene til informantene. Informantenes beskrivelser av betydningen av kontakten med slektninger og venner samsvarer. Likeså samsvarer utsagnene om antall norske venner og hvordan relasjonen til de norske vennene er på sosiale medier. Inntrykket av kompleksitet i hvordan de forhandler egen identitet, og informantenes opplevelse av tilhørighet til flere steder, viser også samsvar. Dette gir meg grunn til å tro at funnene er valide.

Noen ganger ble det uklart om informanten snakket om livet på sosiale medier eller livet utenfor. I Aalens bok «En kort bok om sosiale medier» redegjør Aalen for hvordan sosiale medier som en teknologisk oppfinnelse blir en del av hverdagen vår og en gjenspeiling av hvem vi er (Aalen, 2013:28). Sammenblanding av virkelighetene på sosiale medier og det reelle livet, er de sosiale mediers egenskap og konsekvens som det er vanskelig å komme utenom. Jeg har i behandlingen av materialet prøvd å være tydelig på hva som tilhører sosiale medier og hva som tilhører det virkelige livet. Informantene var noen ganger uklare om hvilken arena de refererte til. Når de sosiale mediene i seg selv skaper uklare skiller, mener jeg at dette er et perspektiv en må ta med i betraktningen ved å bruke sosiale medier som del av et forskningsmateriale.

5 Diskusjon

I denne avsluttende delen vil jeg diskutere hva som kan være interessant og nyttig ved mine funn i forhold til annen empiri og teori innenfor feltet. Hovedproblemstillingen i denne oppgaven er: Hva kjennetegner den transnasjonale virkeligheten som unge migranter står i på sosiale medier? Hovedproblemstillingen blir ledende fram mot konklusjonen hvor de viktigste funnene vil bli oppsummert.

5.1 Har sosiale medier gitt de unge migrantene en ny transnasjonal virkelighet?

Jeg vil først drøfte Peggy Levitts utsagn opp mot funnene som jeg har gjort i denne undersøkelsen. Levitt hevder at migranters transnasjonale virkelighet er av en helt annen karakter enn det som var vanlig tidligere. Teknologien har gjort det mulig å ha en mye mer intim og nær kontakt. Mennesker som har tilhold på helt forskjellige steder i verden, involveres i hverandres daglige aktiviteter på en helt annen måte enn før, mener Levitt (Levitt, 2001:203).

Denne undersøkelsen handler om ungdommer som nettopp har kommet til Norge. De har ikke vært tilbake i opprinnelseslandene, og det å reise tilbake på besøk er heller ikke noe informantene ser som en mulighet med det første. Ungdommene i undersøkelsen har migrert i en tid der det har skjedd en rivende teknologisk utvikling. Den teknologiske utviklingen og de sosiale mediene har åpnet opp, og gjort det enklere å kommunisere og holde kontakten over landegrensene.

I undersøkelsen fant jeg at sosiale medier er en transnasjonal arena for informantene der tette og følelsesmessige bånd med slektninger og venner i opprinnelseslandene blir pleiet. De unge migrantene ga uttrykk for at kontakten med slektningene og vennene var et viktig innslag i livene deres, og at intimiteten i kontakten hadde betydning for deres opplevelse av følelsesmessig stabilitet i hverdagen. Foreldrene, slektninger og venner var til stede i hverdagen deres. Det var enkelt å få kontakt med dem, og det var muligheter for kontinuerlig kontakt.

Den intime og nære kontakten gjorde det mulig for informantene å diskutere og forhandle med foreldre og slektninger i sann tid. Informantene i undersøkelsen ga uttrykk for at de diskuterte utdanningsvalg, valg av ektefelle og verdier i forhold til kultur og religion på sosiale medier. Nærheten i kontakten kom fram i form av at de kunne uttrykke uenigheter i diskusjonene. På den måten ble diskusjonene med slektningene viktige forhandlinger for informantene om egen utvikling og egen identitet.

Informantene ga uttrykk for at de ofte holdt seg oppdatert om nyheter fra opprinnelseslandet flere ganger om dagen. Kontakten med nyhetsbyråer på internett og venner på sosiale medier gjorde det mulig for de unge migrantene å holde seg orientert om hva som skjedde i opprinnelseslandet. Informantene uttrykte at de ikke bare leste og fikk vite om nyheter, men at de også hadde muligheten til å følge med på kommentarer og diskusjoner til nyhetene i opprinnelseslandene. Og til slutt ikke minst, hadde de muligheten til å delta selv i samfunnsdiskusjoner i opprinnelseslandene, noe de også gjorde. Informantenes beskrivelser av deltakelsen på sosiale medier og internett vitner om at sosiale medier har gitt den transnasjonale virkeligheten nye muligheter som gjør kontakten både nær og intim slik Lewitt beskriver (2001:203).

5.2 Er den transnasjonale virkeligheten en ressurs for den unge migranten?

Vi ser at den transnasjonale virkeligheten har stor betydning for den enkelte ungdoms utvikling og trivsel i Norge. Den transnasjonale kontakten er en viktig del av livene deres. I diskusjoner i Norge om inkludering og integrering i samfunnet, er fokuset ofte rettet mot hva som skjer innad i landet. Flere forskere bruker bildet av at vi står på nasjonsgrensa med ryggen mot grensa og blikket vendt innover. Erkjennelsen av at migranter lever i en transnasjonal virkelighet, er ofte fraværende, og en tror at ulike tiltak i forhold til integrering og skolegang er de eneste bidragsyterne til unge migranternes utvikling.

I undersøkelsen kommer det fram hvilke ressurser det ligger i kontakten som de unge migrantene har med opprinnelseslandene sine. Først og fremst er den transnasjonale kontakten en ressurs for den unge migrantens egen utvikling. Informantene gir uttrykk for at den nære kontakten med slektninger er viktig for hvordan de takler hverdagen. De opplever støtte og omsorg fra foreldre og slektninger som de har kontakt med på sosiale medier. Mange

innvandrere er vant til å leve i storfamilier, og den nære kontakten de unge migrantene har med slektningene, blir en kompensasjon for det tette nettverket de er vant til fra opprinnelseslandet. Jeg er også av den oppfatning at i fravær av norske nettverk, blir nettverkene på internett med slektninger og venner viktige den første tida de er i Norge.

Det å kunne flere språk er alltid en ressurs. Informantene i denne undersøkelsen gir uttrykk for at de bruker flere språk på sosiale medier. I den transnasjonale kontakten har de muligheten til å vedlikeholde og utvikle den språklige kompetansen som de allerede har opparbeidet seg og som kan ha betydning for deres språklige identitet.

Informantene reflekterer i undersøkelsen også over sin egen kulturelle kompetanse. I møte med den norske kulturen, har de ikke bare tilegnet seg ny kompetanse, men de har også tatt noen valg i forhold til hvilke verdier og kulturelle uttrykk de ønsker skal være en del av dem eller som de ønsker å ta avstand fra. De transnasjonale kontaktene har gitt de unge migrantene muligheten til å sammenlikne ulike kulturuttrykk og kulturelle verdier med andre. Dette innholdet i den transnasjonale kontakten har gitt informantene øvelse i å se kulturene i forhold til hverandre slik også Andersson, Jacobsen, Rogstad og Vesel har erfart blant sine informanter (Andersson et.al.2012:223). I undersøkelsen kommer det fram at bildene de unge migrantene har av det norske er lite idealisert. På samme måte idealiserer de heller ikke det de har reist fra.

I materialet er det noe tendens til å se at den transnasjonale virkeligheten til informantene er en ressurs for opprinnelseslandet. Informantene har gjennom migrasjonen fått et større erfaringsgrunnlag, og i sammenlikning med venner fra opprinnelseslandet ser vi at informantene kan ha flere perspektiver i enkeltsaker. Informantene gir blant annet uttrykk for at de bruker erfaringer fra velferdssystemet i Norge i diskusjoner med slektninger og venner fra opprinnelseslandet.

Den transnasjonale kontakten ser derimot ikke ut til å være en ressurs for norske ungdommer. Her er det et utviklingspotensiale. Ungdommer som har vokst opp i en annen kultur, og som kommuniserer med denne kulturen, har mye å bidra med overfor norske ungdommer. Den transnasjonale refleksjonen er ikke bare viktig for de unge migrantene, men også for norske ungdommer. Å opparbeide ferdigheter i å sammenlikne egne verdier med andres verdier,

diskutere ulikheter og bli involvert i andres situasjoner, er nyttig for egen utvikling i et demokratisk og flerkulturelt samfunn og for samfunnet i seg selv.

5.3 Har den transnasjonale virkeligheten betydning for de unge migrantenes liv?

I en transnasjonal virkelighet utfører migranter aktiviteter på tvers av nasjongrenser. De transnasjonale migrantene viser på den måten at de ønsker å ha kontakt med opprinnelsesnasjonen. Andersson, Jacobsen, Rogstad og Vestel hevder at det er forskjell mellom transnasjonale migranter i hvilken grad de lar kultur og verdier fra opprinnelseslandet gripe inn i hverdagen i Norge (Andersson et.al. 2012:27).

De transnasjonale informantene i denne undersøkelsen har god kontakt med opprinnelsesnasjonen på sosiale medier, men hvor mye betyr den transnasjonale kontakten for de unge migrantenes livsverden? I materialet kommer det fram at informantene har flest venner med innvandrerbakgrunn, og at de trives best sammen med andre innvandrere som har lik eller liknende kulturelle verdier som dem selv. Dette, mener jeg, er et uttrykk for at de kulturelle verdiene til de transnasjonale ungdommene blir viktige for hvilke venner de velger.

Noen av informantene gir uttrykk for at de kulturelle verdiene og tilhørigheten til opprinnelsesnasjonen spiller en rolle i forhold til valg av ektefelle og valg av utdanning. I min undersøkelse er det et skille mellom kjønnene. Jentene i undersøkelsen har en sterk opplevelse av disse valgene som forventninger og press. I undersøkelsen til Sigad og Eisikovits (2010) som handler om hvordan nordamerikanske ungdommer forhandler sin identitet etter å ha flyttet til Israel, finner også disse forskerne at det er forskjeller mellom kjønnene. Jentene opplever at det er en spenning mellom de to verdenene, mens gutten gir uttrykk for at de opplever å være to steder, men at de vekselvis er enten i den ene eller i den andre (Sigad og Eisikovits (2010)). Jentene i undersøkelsen til Sigad og Eisikovits er av den oppfatning at kulturelle verdier fra opprinnelseslandet er til stede og er en del av livet i Israel, mens guttene forholder seg til to ulike verdener som har liten innflytelse på hverandre.

Det å forholde seg til flere kulturer, hevder Sigad og Esikovits, utvikler kulturkompetanse. De mener at de transnasjonale ungdommene til enhver tid justerer sin atferd i forhold til hvilken kultur de står i (Sigad og Eisikovits, 2010). Prieur hevder at de ulike sosiale kontekstene, som

unge migranter må forholde seg til, er med på å prege individet. Prieur omtaler denne pregningen som komplekse habitusformer (Prieur, 2004:36). Utsagnene til både Sigad/Eisikovits og Prieur belyser at den transnasjonale virkeligheten har betydning for den unge migrantens livsverden. I mitt materiale kommer det fram at den transnasjonale virkeligheten har gitt ungdommene flere erfaringer og et åpnere perspektiv. De veksler mellom ulike kulturuttrykk som både har tilknytning til Norge og Vesten og som har tilknytning til opprinnelsesnasjonen. De transnasjonale erfaringene har på denne måten lagt grunnlaget for hvordan de unge migrantene lever sine liv i Norge.

Sigad og Eisikovits mener at de transnasjonale ungdommene gjennom å tilegne seg kulturkompetanse og erfaringer med å leve et liv i ulike kontekster, har oppnådd ferdigheter som er viktige bidrag i et globalt samfunn og til å leve et transnasjonalt liv (Sigad og Eisikovits, 2010). I et globalt samfunn der grensene mellom landene viskes ut, er dette nyttige ferdigheter. Det er også nyttig kompetanse i et samfunn med stort mangfold. Spørsmålet er om kompetansen som de transnasjonale ungdommene besitter, blir verdsatt i samfunnet.

5.4 Er transnasjonal refleksjon kjennetegn på unge migranternes transnasjonale virkelighet?

Andersson, Jacobsen, Rogstad og Vestel (2012) bruker begrepet transnasjonal refleksjon for å beskrive den mangefasette transnasjonale orienteringen til migranter som ytrer seg i media og i andre debatter (Andersson et.al. 2012:188). I min undersøkelse ser vi at informantenes transnasjonale virkelighet har gitt de unge migrantene erfaringer som de bringer med inn i diskusjoner på sosiale medier. Blant annet forteller informantene at de diskuterer forskjellige utdanningssystemer med andre transnasjonale ungdommer i andre land.

I denne undersøkelsen ser vi også at informantene er uenige med vennene sine i opprinnelseslandene fordi de har fått utvidet sine perspektiver, og diskuterer på et bredere grunnlag enn vennene og andre i opprinnelseslandene. Dette ser vi blant annet i diskusjonene rundt terrorangrepet i Paris. Den transnasjonale refleksjonen blir spesielt synlig når en av informantene gir uttrykk for at hun gjerne vil påvirke holdningene til vennene i opprinnelseslandet.

De transnasjonale erfaringene som de unge migrantene har opparbeidet seg, preger ungdommene i diskusjoner med venner og andre i opprinnelseslandene. Andersson et.al. (2015) hevder at den transnasjonale refleksjonen kommer til uttrykk i debatter i media Norge. Spørsmålet blir om den transnasjonale refleksjonen på samme måte er synlig i diskusjoner i klasserommene. Kjentetegnes diskusjoner i klasserommet av den transnasjonale refleksjonen?

5.5 Hva er veien videre for forskningen?

Nina Glick Schiller (2015) er av den oppfatning av at forskningen står overfor nye utfordringer. Hun hevder at det ikke bare er nødvendig å framskaffe adekvat sosial teori om de som skifter bosted, det er også viktig å bidra med forskning som ivaretar sosial rettferdighet (Schiller, 2015:2280). Sett i forlengelsen av min studie blir det viktig at transnasjonalisme blir verdsatt og ytt rettferdighet i samfunnet.

Vi har i denne undersøkelsen sett at transnasjonalisme er viktig for unge migranter. Jeg har liten grad undersøkt hvilken betydning det transnasjonale aspektet har i større perspektiver. Schiller diskuterer i sine teorier hvordan den enkelte migrant bidrar i en større sammenheng. Hun hevder at mennesker som har opparbeidet seg transnasjonale erfaringer er viktige bidragsyttere i et demokratisk samfunn. I det transnasjonale feltet, mener Schiller, utveksler deltakerne ideer, verdier og praksiser på tvers av nasjonsgrenser, som er nyttige for lokalsamfunn og for storsamfunnet (Schiller, 2015: 2278).

Waldinger (2015) hevder at de transnasjonale aktivitetene etter hvert vil bli mindre framtreddende i migrantens liv. Betyr dette at han mener at kunnskapen om transnasjonalisme er uviktig? Jeg er av den formening at vi trenger transnasjonale erfaringer i et komplisert samfunn som skal løse kompliserte spørsmål. I tillegg er det viktig å ta med at undersøkelser har vist at migranter som er mest aktive i å holde kontakten over landegrensene, også er de som er mest aktive i samfunnet.

Jeg tror at kunnskaper om den transnasjonale virkeligheten er viktig. Jeg har for eksempel ikke undersøkt faktisk atferd på nettet eller hva det er de konkret poster og skriver. Kunne det være et forskningsprosjekt som noen burde gjøre?

5.6 Konklusjon

Hva kjennetegner den transnasjonale virkeligheten som unge migranter står i på sosiale medier? Dette var problemstillingen for denne masteroppgaven, og arbeidet har framskaffet flere funn. Den transnasjonale virkeligheten til unge migranter består av mange kontakter, hvor nær familie og slektninger blir beskrevet som den viktigste kontakten. Disse nettverkene kjennetegnes ved at det foregår en nær og regelmessig kontakt mellom deltakerne.

Diskusjonene bærer preg av dette og kan handle om temaer fra hverdagen, men også alvorlige temaer som valg av utdanning og ektefelle. Informantene gir uttrykk for at de av nær familie og slektninger blir utsatt for forventninger og press i forhold til valg av utdanning og valg av ektefelle. Den transnasjonale virkeligheten blir derfor preget av at nær familie og slektninger er viktige forhandlingspartnere om egen identitet.

Informantene har mange nettverk på sosiale medier hvor de har venner i opprinnelseslandet og venner fra opprinnelseslandet som bor andre steder i verden. Til vennenettverkene hører også venner som informantene har fått i Norge. Det er store forskjeller på hva som kjennetegner det transnasjonale feltet der venner fra opprinnelseslandet er involvert, og hva som kjennetegner feltet der venner med norsk bakgrunn er involvert. I det transnasjonale feltet på sosiale medier der venner fra opprinnelseslandet er deltakere, er det mye aktivitet. Deltakerne diskuterer utdanning, bryllup og temaer fra nyhetsbildet i verden. I tillegg blir det utvekslet kjennskap til filmer, musikk og mote med venner fra opprinnelseslandene. I diskusjonene med vennene fra opprinnelseslandene er det rom for transnasjonal refleksjon og uenigheter.

Kontakten med venner med norsk bakgrunn kjennetegnes av at de kun snakker om skole og skolearbeid. Informantene uttrykker også at de opplever vansker med å få norske venner i nettverkene sine. Informantene har mange venner med utenlandsk opprinnelse i nettverkene sine. Kommunikasjonen med disse vennene likner kommunikasjonen med vennene fra opprinnelseslandet.

I presentasjonen av seg selv på sosiale medier er det ingen av informantene som bruker sitt eget navn. De bruker heller ikke bindestreksbenevnelser for å markere hvilke nasjoner de føler tilknytning til. På samme måte som Engebretsens (2015) informanter ga uttrykk for at unge med innvandrerbakgrunn og andre unge er tilbakeholdne med å eksponere seg selv på

sosiale medier, har jeg også funnet at de er mer opptatt av selvutvikling enn av å være synlige. Ungdommene presenterer seg selv på en internasjonal måte ved å bruke kortformer av fornavnene sine, som er leselige for mange. De gir uttrykk for at de ikke legger ut gjenkjennbare bilder av seg selv på sosiale medier. Den transnasjonale virkeligheten som de unge migrantene står i på sosiale medier, kjennetegnes av at de presenterer seg selv på en global og usynlig måte.

Interessen for politiske diskusjoner er en viktig del av den transnasjonale virkeligheten til de unge migrantene. Ungdommene leser daglig nyheter fra opprinnelseslandene, noen av dem skriver kommentarer og alle er aktive med å markere «likes». De gir uttrykk for at de ikke er medlemmer av politiske eller religiøse organisasjoner på internett. Den transnasjonale virkeligheten kjennetegnes allikevel av at de er aktive og engasjerte i aktuelle hendelser som diskuteres blant venner og andre. På denne måten viser de at de deltar i et politisk nivå på sosiale medier.

Den teknologiske utviklingen har bidratt til at migranters transnasjonale virkelighet og kontakt med opprinnelseslandene er endret, og den teknologiske utviklingene innebærer andre muligheter for kontakt enn tidligere. De unge migrantenes transnasjonale virkelighet på sosiale medier kjennetegnes av nærhet og hyppighet, stor aktivitet og engasjement og en støtte for dem når de bygger egen identitet. Den transnasjonale virkeligheten er både en ressurs for dem selv og deres egen utvikling, samtidig som det er en ressurs for samfunnet vårt. Det moderne samfunnet vårt kan ha god nytte av mennesker med transnasjonale erfaringer.

6 Kildeliste

- Aalen, I. (2013). *En kort bok om sosiale medier*. Bergen: Fagbokforl.
- Aalen, I. (2015). Sosiale medier. *Store norske leksikon* Retrieved from https://snl.no/sosiale_medier
- Abelmann, N. (1998). Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered (Vol. 25, pp. 24-25). Oxford, UK.
- Alvesson, M. o. S., K. (2008). *Tolkning och reflektion : vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod* (2. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, M., Jacobsen, M.C., Rogstad, J. og Vestel, V. . (2012). *Kritiske hendelser - nye stemmer : politisk engasjement og transnasjonal orientering i det nye Norge*. Oslo: Universitetsforl.
- Bachtin, M. (1998). *Spørsmålet om talegenrane* R. Slaattelid (Ed.) *Problema rečevych žanrov*
- Bachtin, M., Holquist, M., & Emerson, C. (1981). *The dialogic imagination : four essays* (Vol. no. 1). Austin: University of Texas Press.
- Bakhtin, M. M. (1986). *Speech Genres and Other Late Essays* (Vol. 83): Modern Humanities Research Association.
- Bakhtin, M. M. (2004). Dialogic Origin and Dialogic Pedagogy of Grammar. *Journal of Russian & East European Psychology*, 42(6), 12-49.
- Bourne, R. S. (2006). Trans- national America: July 1916.(150 YEARS OF THE ATLANTIC). *The Atlantic*, 298(1), 58.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230. doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x
- Brettell, C. B., & Hollifield, J. F. (2000). *Migration theory : talking across disciplines*. New York: Routledge.
- Castells, M. (1999). *Critical education in the new information age*. Lanham, Md: Rowman & Littlefield.
- Eckstein, S. (2015). Deepening and broadening transnational immigration analyses: commentary on Roger Waldinger's The Cross-Border Connection. *Ethnic and Racial Studies*, 38(13), 2291-2298. doi:10.1080/01419870.2015.1058501
- Engebretsen, M. (2015). Transkulturelle erfaringer i sosiale medier - En studie av diskursive strategier hos norske innvandrere på nett. *Norsk medietidsskrift*(04), 1-22.
- Erdal, M. B. (2013). Migrant Transnationalism and Multi-Layered Integration: Norwegian-Pakistani Migrants's Own Reflections. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(6), 983-999. doi:10.1080/1369183X.2013.765665
- Eriksen, T. H. (2015). *Kulturforskjeller i praksis : perspektiver på det flerkulturelle Norge* (6. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Faist, T. (2015). Transnational social spaces. *Ethnic and Racial Studies*, 38(13), 2271-2274. doi:10.1080/01419870.2015.1058502
- Fuglerud, Ø. (2004). *Andre bilder av "de andre": Transnasjonale liv i Norge*. Oslo: Pax.
- Glick Schiller, N. (2015). Explanatory frameworks in transnational migration studies: the missing multi-scalar global perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 38(13), 2275-2282. doi:10.1080/01419870.2015.1058503
- Glowacki, M., & Jackson, L. (2014). *Public media management for the twenty-first century : creativity, innovation and interaction* (Vol. 54). New York: Routledge.
- Gray, J. (2006). Easier said than done.(Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers)(Book Review) (Vol. 282, pp. 25).
- Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Albany, N.Y: State University of New York Press.
- Hyltdgaard, K. (2006). *Videnskabsteori : en grundbog til de pædagogiske fag*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Jackson, I. (2011). *Sosiale medier : hvordan ta over verden uten å gå ut av huset*
- Johannessen, A. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg. ed.). Oslo: Abstrakt.
- Kearney, M. (1995). The Local and the Global: The Anthropology of Globalization and Transnationalism *Annu. Rev. Anthropol.* (Vol. 24, pp. 547-565).
- Kearney, M. (2000). Transnational Oaxacan indigenous identity: The Case of Mixtecs and Zapotecs. *Identities*, 7(2), 173-195. doi:10.1080/1070289X.2000.9962664
- Kemp, P. (2007). *Verdensborgeren som pædagogisk ideal : pædagogisk filosofi for det 21. århundrede*
- Kvale, S. B., Svend. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lam, W. S. E., & Rosario-Ramos, E. (2009). Multilingual Literacies in Transnational Digitally Mediated Contexts: An Exploratory Study of Immigrant Teens in the United States. *Language and Education*, 23(2), 171-190.
- Levitt, P. (2001). Transnational migration: taking stock and future directions. *Global Networks*, 1(3), 195-216. doi:10.1111/1471-0374.00013
- McGinnis, T., Goodstein-Stolzenberg, A., & Salianni, E. C. (2007). "indnpride": Online spaces of transnational youth as sites of creative and sophisticated literacy and identity work. *Linguistics and Education*, 18(3), 283-304. doi:10.1016/j.linged.2007.07.006

- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research : a guide to design and implementation* ([3rd] rev. and expanded ed. ed.). San Francisco, Calif: Jossey-Bass.
- Nurmuhammad, R., Horst, H. A., Papoutsaki, E., & Dodson, G. (2015). Uyghur transnational identity on Facebook: on the development of a young diaspora. *Identities*, 1-15. doi:10.1080/1070289X.2015.1024126
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* Retrieved from https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3.
- Portes, A. (2001). Introduction: the debates and significance of immigrant transnationalism. *Global Networks*, 1(3).
- Portes, A. (2003). Conclusion: Theoretical Convergencies and Empirical Evidence in the Study of Immigrant Transnationalism. *International Migration Review*, 37(3), 874-892. doi:10.1111/j.1747-7379.2003.tb00161.x
- Portes, A., Escobar, C., & Arana, R. (2008). Bridging the gap: transnational and ethnic organizations in the political incorporation of immigrants in the United States. *Ethnic and Racial Studies*, 31(6), 1056-1090. doi:10.1080/01419870701874827
- Portes, A., & Min, Z. (2012). Transnationalism and development: Mexican and Chinese immigrant organizations in the United States. *Population and Development Review*, 38(2), 191-220.
- Pries, L. (2013). Ambiguities of global and transnational collective identities. *Global Networks*, 13(1), 22-40. doi:10.1111/j.1471-0374.2012.00368.x
- Prieur, A. (2004). *Balansekunstnere : betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*. Oslo: Pax.
- Roudometof, V. (2005). Transnationalism, Cosmopolitanism and glocalization. *Current Sociology*, 53(1), 113-135.
- Roudometof, V. (2014). Nationalism, globalization and glocalization. *Thesis Eleven*, 122(1), 18-33. doi:10.1177/0725513614535700
- Schiller, N. G., Basch, L., & Blanc, C. S. (1995). From immigrant to transmigrant: theorizing transnational migration. *Anthropological Quarterly*, 68(1), 48.
- Shik, A. W. Y. (2015). Transnational families: Chinese-Canadian youth between worlds.(Report). 24(1), 71.
- Sigad, L. o. E., Rivka. (2010). You can't exactly act American here In Israel! : Identity negotiations of transnational North American Israeli children and youth. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(7), 1013-1031.
- Smith, M. P. (2001). *Transnational urbanism : locating globalization*. Oxford: Blackwell.
- Smith, M. P., & Guarnizo, L. E. (1998). *Transnationalism from below* (Vol. vol. 6). New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Statistisk sentralbyrå. (2008). Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006. Retrieved from <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-2005-2006>
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Tranøy, K. E. (2015). Identitet- filosofi. *Store norsk leksikon*. Retrieved from <https://snl.no/identitet%2Ffilosofi>
- Tønnesen, M. (2015). Migrasjon. *Store norske leksikon*. Retrieved from <https://snl.no/migrasjon#menuitem0>
- Vang, Z., & Eckstein, S. (2015). Toward an improved understanding of immigrant adaptation and transnational engagement: the case of Cuban Émigrés in the United States. *CMS*, 3(1), 1-20. doi:10.1186/s40878-015-0007-6
- Vertovec, S. (1999). Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 22(2), 447-462. doi:10.1080/014198799329558
- Vertovec, S. (2001). Transnationalism and identity. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 27(4), 573-582. doi:10.1080/13691830120090386
- Vertovec, S. (2003). Migration and Other Modes of Transnationalism: Towards Conceptual Cross-Fertilization. *International Migration Review*, 37(3), 641-665.
- Waldinger, R. (2015). The Cross-Border Connection : a rejoinder. *Ethnic and Racial Studies*, 38(13), 2305-2313. doi:10.1080/01419870.2015.1058506
- Waldinger, R. (2015). *Cross-Border Connection : Immigrants, Emigrants, and Their Homelands*. Cambridge: Harvard University Press.
- Østberg, S. (2003). *Muslim i Norge : religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*. Oslo: Universitetsforl.

Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

” Hvordan bruker ungdommer som lever i en transnasjonalistisk virkelighet sosiale medier til å forhandle de ulike virkelighetene de står i ”

Bakgrunn og formål

Formålet med studien er å øke kunnskapene om hvordan ungdommer som har bodd kort tid i Norge, har kontakt og er aktive på tvers av nasjonsgrenser. I oppgaven vil det være viktig å få fram ungdommers egne erfaringer og refleksjoner om sin egen virkelighet. Studien vil bli knyttet opp mot bruken av sosiale medier og de mulighetene for transnasjonale aktiviteter som ligger i disse kanalene.

Prosjektet er et mastergradsstudium i mangfold og inkludering i pedagogiske virksomheter ved høgskolen i Østfold. I studien ønsker jeg å innhente materiale fra ungdommer som har kort botid i Norge. Grunnen til at jeg gjerne vil at du skal være med, er at du kommuniserer godt på norsk. Jeg har også inntrykk av at du kan morsmålet ditt godt og at du har god kontakt med opprinnelseslandet ditt.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Sentralt i undersøkelsen er et lengre intervju. I intervjuet vil vi snakke om det å ha kontakt med flere land og hva dette betyr for deg. Dette intervjuet vil bli tatt opp, men det skal bare brukes i oppgaven og det er ingen andre enn vi to som skal høre opptaket. I tillegg vil jeg gjerne at du skriver en slags dagbok fra en kveld du er aktiv på sosiale medier. I denne teksten refererer du kort hvilke aktiviteter du foretok deg og hvem du var i kontakt med den aktuelle kvelden.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og du vil bli anonymisert ved å få et annet navn enn ditt virkelige. Skolen du går på vil heller ikke kunne identifiseres. Det vil bli svært vanskelig å kjenne deg igjen i den ferdige oppgaven. I mine papirer vil ikke personopplysninger om deg komme fram og det vil på ingen måte være mulig å knytte deg til studien.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 10. juni 2016. Etter denne tid vil alle opptak og kladder bli makulert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli makulert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Kari Sand, xx xx xx.

Du kan også ta kontakt med min veileder.

Med vennlig hilsen

Kari Sand

Prosjektleder

Xx xx xx xx

veileder

Vedlegg 2: Tematiske spørsmål i intervjuguiden

- 1. Beskriv din virkelighet slik den har utviklet seg til å bli slik den er nå.**
- 2. Hvordan presenterer du deg selv på sosiale medier?**
- 3. Hvordan kommer din identitet til uttrykk på sosiale medier?**
- 4. Hvilke ulike transnasjonale virkeligheter befinner du deg i på sosiale medier?
Hvem kommuniserer du med på sosiale medier?**
- 5. Hvilke ulike transnasjonale aktiviteter foretar du deg på sosiale medier?**
- 6. På hvilke ulike plan kommuniserer du på sosiale medier?**
- 7. Hvilke refleksjoner har du rundt din kommunikasjon over landegrensene?**
- 8. Har det skjedd noen utvikling i forhold til din kommunikasjon over landegrensene siden du reiste fra hjemlandet ditt?**
- 9. Hva mener du karakteriserer sosiale medier som ditt transnasjonale rom?**
- 10. Hvilken betydning tror du, den transnasjonale kontakten har for ditt liv i Norge?**
- 11. Hva hindrer deg i å holde kontakten over landegrensene?**
- 12. Hvilke tanker har du om framtiden i forhold til hvordan og hva slags kontakt du vil ha over landegrensene.**

Vedlegg 3: Intervjuguiden

Forskningsspørsmålene

1. Hvordan beskriver og reflekterer ungdommene over de ulike transnasjonale virkelighetene de befinner seg i når de er på sosiale medier.
2. Hvilke typer transnasjonale aktiviteter deltar ungdommen i gjennom sosiale medier
3. Hvordan forhandler ungdom egen transnasjonal identitet i sosiale medier
4. Hvordan beskriver og reflekterer ungdommene over de ulike relasjonene de deltar i på sosiale medier.
5. Hva karakteriserer sosiale medier som et transnasjonalt rom for disse ungdommene

Innledning

Si noe om rammene for intervjuet, briefing.

si noe om hva jeg mener med sosiale medier/ internett definere, som gir ungdommene muligheten til å kommunisere med andre og ytre sine egne meninger i dialog med andre. Slike sider kan også omfatte blogger og ulike nettsider hvor det er mulig å kommentere og være i dialog.

Si noe om hva transnasjonale aktiviteter er – på tvers av landegrensene og som transnasjonal ungdom i Norge.

spørre om ungdommen har noen spørsmål før intervjuet.

Kan du fortelle litt om deg selv som transnasjonal person

Hvordan har du beveget deg over landegrenser? Bakgrunnen til eleven. Hvor er du født. På hvilken måte tenker du at du er en transnasjonalperson i dag. Hvilken betydning har dette for deg? Hva mener du med nasjon? Hvilke nasjoner føler du tilknytning til? Når opplever du tilhørighet til den norske nasjonen? Hva er grunnen til at du reiste? Hva sa familien om at du skulle reise? Hva var grunnen til familien til at du skulle reiser?

Hva er dine mest brukte sosiale medier?

Hva gjør du på sosiale medier, Hvor ofte? Hvilke nettverk har du? Hvilke nettverk deltar du i? I Norge og på tvers av landegrensene. Grupper som er laget i utlandet. Hva tenker du om dine aktiviteter på sosiale medier?

Når opprettet du kontaktene dine? Hadde du noen før du kom til Norge?

Hvor ofte har du kontakt? Hvor lenge? ,

På sosiale medier har vi ofte en profil. Hva inneholder din profil på sosiale medier?

Kan du si litt om hvordan du presenterer deg selv på sosiale medier? (bilder av deg selv og annet, navn, språk, interesser, aktiviteter)

Hvilke tanker har du om det å vise hvem du er på sosiale medier?

Hvilke kulturer kommer til uttrykk når du presenterer deg selv på sosiale medier?

Presenterer du deg på samme måte.

Hva skal til for at du legger til en person som venn?

Hvilke transnasjonale kontakter har du på sosiale medier eller internett?

Hvilke aktiviteter foretar du deg på sosiale medier?

Chatte, kommentere, snakke, bilder,

På hvilke plan kommuniserer du? Venner, familie, organisasjoner, politikk,

Hva deler du på sosiale medier? Hva liker du at andre deler.

Opplever du at du får informasjon om viktige temaer for deg gjennom sosiale medier?

Hvilke?

Hva er viktige temaer eller ideer for deg?

Hvordan bruker du opplever du at du får sagt hva du mener på sosiale medier? Stille spørsmål kommentere i kommentarfeltet, oppdatere profilen din....

Hverdagslig nivå

Kan du nevne noen hverdagslige temaer – familie, venner, skole, arbeid, musikk, film, naboer, mat,

Kan du fortelle mer om hvordan dere snakker om skole? Arbeid? Valg av ektefelle?

Viktige temaer om livet

Temaer som har med penger og økonomi å gjøre

Store temaer om politikk og hva som skjer i verden

Hva liker du best å snakke om?

Hvilke spørsmål stiller du og hva slags spørsmål får du?

Har temaene endret seg underveis eller er de de samme som da du kom til Norge?

Hva er viktig for deg å formidle til hjemlandet?

Hva er viktig for deg å snakke med de i hjemlandet om?

Hva synes du er vanskelig å snakke om?

Hva tenker du om det å ha kontakt med noen i hjemlandet ditt?

Hva trives du med på sosiale medier

Hva får du igjen for å ha kontakt over landegrenser eller med andre innvandrere?

Hvem liker du best å ha kontakt med?

Får du råd om livet ditt? Hvilke?

Gir du råd til dem i saker som angår dem i hjemlandet?

Opplever du at det er forventninger til deg?

Deler dere de samme oppfatningene om ting?

Hvilken betydning har det for familien din /vennene dine at du kommuniserer med dem på sosiale medier?

Hvilken betydning har det for deg?

Hvilken betydning har din transnasjonale kontakt for hverdagslivet/ for skolehverdagen?

Hva synes du er vanskelig med det å ha kontakt med andre innvandrere eller med folk og familie i hjemlandet ditt?

Er dere ofte uenige? Hvilke temaer

Opplever du konflikter på sosiale medier? Med venner, familie. Hvilke?

Er det noe som du synes er dumt å snakke om?

Er det noe som du gjerne ville fortalt som du ikke forteller?

Hva er viktig for deg å få vite noe om eller å formidle i kontakten med hjemlandet?

Hva er det første du spør om? Hva er det første de spør om?

Er det noe som er vanskelig å snakke om?

Er det noe som du synes er dumt å snakke om?

Er det noe som du gjerne skulle fortalt som du ikke får fortalt?

Er det noe du aldri diskuterer eller snakker om med andre på sosiale medier (flukt, klassekamerater, jobb,)

Hvilke forventninger har de til deg? sosialt, kulturelt, økonomisk, religiøst, politisk,

Opplever du at du får ytret dine meninger på sosiale medier?

Kontakt på organisasjonsnivå- grupper Kan du si noe om gruppene dine på sosiale medier?

Leser du nyheter fra hjemlandet? Fra utlandet? Fra landet? Eller andre land du kjenner godt.

Er du medlem av noen transnasjonale grupper interesser, politiske, religion

norske, utenlandske, hjemlandsbaserte

Grupper i Norge som er for innvandrere

Grupper andre steder i verden for innvandrere

Grupper i hjemlandet ditt?

Grupper/ organisasjoner som har oppstått i flere land. Er du medlem av flere? Er strukturen eller organisasjonen lik, på hvilken måte er den forskjellig? (lederstil, kjønn, antall medl.....)

Fortell mer om den gruppa du er medlem av. Hva er formålet for gruppa/ organisasjonen?

Kjenner du til andre typer grupper?

Er det andre du kjenner som deltar i slike grupper?

Hva synes du om at andre har en slik kontakt med organisasjoner og grupper

Hva synes du er mest interessant av det du foretar deg i kontakten du har med hjemlandet ditt eller andre land?

Hvilken betydning tror du, det har for Norge og de du omgås her i Norge at du kommuniserer på sosiale medier over landegrensene?

Hvilken rolle tror du det spiller for opprinnelseslandet ditt at du kommuniserer med landet gjennom statlige institusjoner, organisasjoner, foreninger,

Hva gjør du på sosiale medier som kan være med på å bedre situasjonen i hjemlandet ditt?

Har det skjedd noen spesielle episoder på sosiale medier som du husker spesielt godt?

Kan du forklare for meg. Hva skjedde? Hvordan opplevde du det?

Hva føler du i forhold til det nå? Hvordan reagerte du følelsesmessig på det som skjedde?

Hva synes du om det? Hvordan oppfatter du dette problemet?

Hva mener du om det som skjedde? Hvordan bedømmer du det i dag?

Har det skjedd noen utvikling i hvordan du har kontakt /holder kontakt over landegrensene?

Har måten du er i kontakt endret seg? Hvor stabil er aktivitetene dine? I et større perspektiv, på hvilken måte har kontakten endret seg.

Hvorfor deltar du på sosiale medier med andre innvandrere og med dem i hjemlandet ditt?

Sosialt

Kulturelt

Økonomisk

Politisk

Hvilken betydning har det for deg og ditt liv i Norge å ha kontakt over landegrensene?

Eller kontakt med andre innvandrere i Norge?

Hva mener du er viktig å formidle? Hvilke maktposisjon opplever du at du har?

Hvilken betydning har det for ditt daglige liv eller for din integrering?

Opplever du lojalitetsutfordringer i forhold til noen av landene?

Hvilken betydning har det for deg som verdensborger?

Hva hindrer deg i å holde kontakten over landegrensene?

(sensur, utstyr, holdninger (begge land))

Hvilke normer opplever eleven at det er på sosiale medier? Åpenhet. Kontakt med det motsatte kjønn. I forhold til mobbing, billeddeling?

Hva tenker du om framtiden?

Hvordan vil dine aktiviteter på sosiale medier være når det gjelder kontakten med andre innvandrere eller med hjemlandet i framtida?

Hvilke store tanker har du om framtiden yrke, arbeid, hvor vil du arbeide? Hvis du kommer til å tjene mange penger, hvor vil du investere pengene dine (hjemlandet, norge et annet land?)

Avslutte med en debrifing. De viktigste punktene.

Jeg har ikke flere spørsmål. Er det noe annet du har lyst til å si før vi avslutter intervjuet?

Refleksjoner rundt selve formidlingen

Takk for samarbeidet.